

Det første året

Gjennomføring av videregående opplæring i Østfold 2016-2021
Delrapport 1

Eifred Markussen

Arbeidsnotat 2017:11

NIFU

Det første året

Gjennomføring av videregående opplæring i Østfold 2016-2021
Delrapport 1

Eifred Markussen

Arbeidsnotat 2017:11

Arbeidsnotat 2017:11

Utgitt av Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning
Adresse Postboks 2815 Tøyen, 0608 Oslo. Besøksadresse: Økernveien 9, 0653 Oslo.

Prosjektnr. 12820726

Oppdragsgiver Østfold fylkeskommune
Adresse Postboks 220, 1702 Sarpsborg

Foto Shutterstock

ISBN 978-82-327-0302-9
ISSN 1894-8200 (online)

Copyright NIFU: CC BY-NC 4.0

www.nifu.no

Forord

NIFU gjennomfører et femårig prosjekt hvor vi følger elevene som begynte i videregående skole i Østfold fylkeskommune i august 2016 gjennom videregående opplæring. Elevene skal følges ut skoleåret 2020-2021. Formålet med prosjektet er å etablere en dypere forståelse av hva som kjennetegner de som fullfører og består, de som slutter og de som stryker i Østfold, altså hvilke forhold som forklarer kompetanseoppnåelse. Videre er formålet å bidra til bedre gjennomføring av videregående opplæring i Østfold.

Prosjektleder takker direktør Sveinung Skule og forskningsleder Roger André Federici for intern kvalitetssikring og gode innspill til forbedring av dette arbeidsnotatet.

Prosjektet er finansiert av og gjøres på oppdrag for Østfold fylkeskommune.

Ved NIFU gjennomføres prosjektet av forsker Eifred Markussen. Han takker Einar Wium, Erik Bråthen, Mariann Aas, Øistein Ørseng og Mathis A. Andersen for samarbeidet i prosjektets første år. Prosjektleder takker også alle i Oppfølgingstjenesten i Østfold som har gjennomført intervjuer med unge som har avbrutt videregående opplæring.

Oslo, desember 2017

Sveinung Skule
Direktør

Roger André Federici
Forskningsleder

Innhold

Sammendrag	7
1 Bakgrunn og utdanningspolitisk kontekst	13
1.1 Fortsatt innsats for bedre gjennomføring	15
1.2 Data	16
1.3 Denne rapporten	16
2 Elevenes bakgrunn	17
2.1 Utvalget	17
2.2 Kjønn	18
2.3 Alder	18
2.4 Karakterer fra tiende klasse	18
2.4.1 Snittkarakter fra ulike ungdomsskoler og kommuner	18
2.5 Fravær i tiende klasse	19
2.6 Karakterer og fravær i tiende klasse	20
3 Utdanningsprogram og skole det første året i videregående	21
3.1 Utdanningsprogram	21
3.1.1 Utdanningsprogram og kjønn	22
3.1.2 Utdanningsprogram og karakterer fra ungdomsskolen	23
3.1.3 Førsteønske første år i videregående	24
3.1.4 Byttet utdanningsprogram/programområde	25
3.2 Videregående skole elevene gikk på det første året	26
3.2.1 Snittkarakterer fra ungdomsskolen på de enkelte videregående skolene	27
3.2.2 Andel innfridd førsteønske på de enkelte skolene	27
3.2.3 Skolebytter	28
3.2.4 Utdanningsprogram på de ulike videregående skolene	28
3.2.5 Videregående skole, ungdomsskole og bokommune	29
4 Resultater fra første år i videregående	31
4.1 Status etter det første året	31
4.1.1 Status etter første året blant jenter og gutter	32
4.1.2 Status etter første året på ulike utdanningsprogrammer	32
4.1.3 Status etter det første året på de videregående skolene	33
4.1.4 Status etter det første året og karakterer fra ungdomsskolen for jenter og gutter	34
4.1.5 Status etter det første året og fravær fra ungdomsskolen for jenter og gutter	35
4.1.6 Status etter det første året og inntak til førsteønske	36
4.1.7 Status etter første året i videregående opplæring etter hvilken ungdomsskole elevene gikk på	37
4.1.8 Status etter første året i videregående opplæring etter elevenes hjemkommune	39
4.2 Karakterer etter første år i videregående skole	39
4.2.1 Karakterer etter første år i videregående skole og karakterer fra tiende klasse for jenter og gutter	39
4.2.2 Karakterer etter første år i videregående på ulike typer utdanningsprogrammer, jenter og gutter	40
4.2.3 Karakterutvikling fra tiende klasse til Vg1	41
4.2.4 Karakterutvikling på de enkelte videregående skolene	42
4.2.5 Karakterer etter første år i videregående skole etter elevenes ungdomsskole og bokommune	44
4.2.6 Karakterer etter første år i videregående skole etter elevenes fravær i ungdomsskolen	45
4.3 Elever med IV og med karakteren 1	45
4.3.1 Elever med Karakteren 1 eller IV om ikke har bestått	46
4.3.2 IV, karakteren 1 og karakterer fra tiende klasse	47
4.3.3 IV, karakteren 1 og fravær	47
4.3.4 Noen sammenhenger	48
4.4 Slutterne – noen tall	48
4.4.1 Type avbrudd og tidspunkt for slutting	49
4.4.2 Hvorfor sluttet elevene?	50
4.4.3 Ukjent forklaring på avbrutt videregående opplæring	51
4.5 Ungdommenes egne forklaringer på hvorfor de ikke begynte eller hvorfor de avbrøt underveis	52
4.5.1 Hvorfor slutter de i videregående opplæring?	52
4.5.2 Hva har vært gjort for å få deg til å fortsette?	53
4.5.3 Hva skal du gjøre etter at du har sluttet?	54
4.5.4 Hva skal du gjøre neste skoleår (2017-18)?	54
4.5.5 Oppsummert	55

5	Overgangen til andre år i videregående	56
5.1.1	Type løp andre år i videregående skole.....	57
5.1.2	Vg1 andre år i videregående opplæring.....	57
5.2	Elevenes vandring fra første til andre år.....	58
5.3	Ikke i videregående opplæring ved starten av det andre året – hvem er de?.....	59
5.3.1	Karakterer fra tiende klasse.....	59
5.3.2	Fravær i tiende klasse og første år i videregående.....	60
5.3.3	Hvilke utdanningsprogram sluttet ungdommene fra.....	61
6	Hva kan gjøres?	62
	Vedleggstabeller	64
	Referanser.....	72

Sammendrag

NIFU gjennomfører en studie hvor alle som begynte i videregående opplæring i Østfold i august 2016 følges med registerdata gjennom videregående til og med våren 2021. Det skal gjennomføres muntlige intervjuer med de som slutter underveis. Formålet er etablere en dypere forståelse av hva som kjennetegner de som består, slutter eller stryker, samt å bidra til bedre gjennomføring i Østfold. I denne rapporten følges elevene gjennom det første og inn i det andre året i videregående opplæring. Innledningsvis peker vi på tre sentrale funn, og mulige oppfølginger av disse funnene.

- 1.** Studien viser at det var stor variasjon i kunnskapsgrunnlaget elevene hadde med seg inn i videregående skole avhengig av hvilken ungdomsskole de kom fra. Dette kunnskapsgrunnlaget er avgjørende for hvordan det går i videregående. Derfor er det bekymringsfullt at ungdomsskolene i Østfold gir elevene et ulikt utgangspunkt. Kommunene og fylkeskommunen bør sammen starte et arbeid med sikte på at elever fra ulike ungdomsskoler skal ha et bedre og likere kunnskapsgrunnlag med seg når de møter videregående skole.
- 2.** Ved slutten av det første året var 123 elever utenfor videregående. Av disse hadde 34 aldri begynt og 89 hadde sluttet i løpet av skoleåret. Disse 123 elevene utgjorde 3,4 prosent av kullet. Når de ble spurt om hvorfor de skulle slutte, var svarene som ble gitt oftest psykiske vansker og angst; 19 av 83 sluttere med kjent begrunnelse, svarte dette. Et viktig spørsmål som fylkeskommunen bør vurdere, er om skolene har kompetansen som skal til for å bistå disse elevene slik at de ikke avbryter videregående.
- 3.** Til sammen seks prosent av kullet besto ikke det første året enten fordi de hadde karakteren 1 i ett fag eller manglet vurderingsgrunnlag i ett fag. For disse var avstanden mellom Bestått Vg1 og Ikke Bestått svært liten. Kanskje et ekstra fokus på disse elevene og en særlig tilrettelegging for å hjelpe dem til karakteren 2 i det ene faget de har mislykkes, kunne fått mange av disse til å bestå Vg1? Man vil selvsagt ikke lykkes med å få alle disse til å bestå, men en innsats ovenfor denne målgruppen bærer i seg et potensial til en betydelig økning i andelen fullført og bestått Vg1 etter ett år.

Viktig å fullføre videregående opplæring

Kompetanseoppnåelse i videregående opplæring har vært et sentralt tema i den utdanningspolitiske debatten og i utviklingen av videregående opplæring de siste 20 årene. Situasjonen har bedret seg noe de siste årene, men det er fortsatt viktig å arbeide for at flere fullfører og at færre stryker eller slutter. Denne studien er et bidrag i dette arbeidet.

Jentene hadde best karakterer fra tiende klasse

Gjennomsnittskarakteren fra tiende klasse var 4,04. Guttenes snitt var 3,82 og jentenes var 4,28. Denne forskjellen på mer enn en halv karakter i snitt er betydelig, og indikerer et betydelig bedre gjennomsnittlig kunnskapsnivå blant jentene enn guttene når de begynte i videregående.

Ulike ungdomsskoler gir elevene ulikt startgrunnlag

Gjennomsnittskarakteren for elever som kom fra ulike ungdomsskoler i fylket varierte mellom 4,32 og 3,81, en variasjon på en halv karakter. Vi fant slik variasjon mellom skoler i ulike kommuner, men også mellom skoler innad i noen av de store bykommunene, f.eks. Fredrikstad hvor snittkarakteren mellom enkeltskoler varierte med 0,43 karakterpoeng.

Vi kan konkludere med at det ser ut til at hvilken ungdomsskole i Østfold elevene har gått på, har betydning for hvilket kunnskapsgrunnlag de har med seg ut av grunnskolen og inn i videregående opplæring. Noe av dette kan sannsynligvis ha strukturelle eller kontekstuelle forklaringer, som f.eks. at på noen skoler har elevenes foreldre et høyere utdanningsnivå enn på andre skoler. Men det er ikke usannsynlig at det fins noen skoleinterne forklaringer på disse variasjonene og vi spør: Kan denne variasjonen i kunnskapsgrunnlag hos elevene fra ulike ungdomsskoler skyldes ulik kvalitet på undervisningen, ulikt elevsyn, varierende lærerkompetanse og/eller ulike læringskulturer?

Store forskjeller i tiendeklassefravær mellom ungdomsskolene

Elevene i utvalget hadde et gjennomsnittlig fravær på 5,3 prosent i tiende klasse, og det var ingen forskjell på jenter og gutter. Mange hadde lavt fravær og noen få hadde ikke fravær i det hele tatt. Tretten prosent hadde fravær over 10 prosent. Det var en betydelig variasjon – ytterpunktene er 2,5 og 6,7 prosent - i det gjennomsnittlige fraværet for elevene som kom fra de ulike ungdomsskolene i fylket. Her – som for karaktervariasjon - er det grunn til å spørre om forklaringen kan ligge i skoleinterne forhold: Har skolene ulik holdning til fravær og har de ulik praksis i håndtering av fravær?

De svakeste elevene hadde størst fravær

Vi fant også sterk samvariasjon mellom karakterer og fravær i tiende klasse. Fraværet synker systematisk med stigende gjennomsnittlig karakternivå. Vi vet fra tidligere forskning at både høyt fravær og lave karakterer i tiende klasse i stor grad predikerer avbrudd av videregående opplæring. Når vi her observerer en tydelig tendens til at elever med de svakeste karakterene i ungdomsskolen også var de som hadde det største fraværet, er det sannsynlig at vi har identifisert elever som er i faresonen for å avbryte videregående opplæring før tida.

Over halvparten av elevene gikk på studieforbereende

55 prosent av elevene gikk på et av de fem studieforbereende utdanningsprogrammene det første året i videregående. Om lag 40 prosent gikk på utdanningsprogram for studiespesialisering (ST). Det nest største utdanningsprogrammet var helse- og oppvekstfag med 12,5 prosent av kullet. De øvrige programmene varierte mellom to og åtte prosent av kullet. Om lag fire prosent var i løp mot planlagt grunnkompetanse og en prosent tok Vg1 over to år. En prosent av kullet – 34 elever begynte ikke i videregående opplæring skoleåret 2016-2017.

En hel karakter bedre snitt fra tiende på studieforbereende enn på yrkesfag

Elevene på de ulike utdanningsprogrammene hadde ulikt karaktergrunnlag med seg fra tiende klasse. Elevene på de fem studieforbereende programmene hadde et snitt på 4,50, mens snittet til elevene på de yrkesfaglige programmene var 3,50, altså en hel karakter i forskjell. Elevene i Vg1 over to år og grunnkompetanseelevene hadde i gjennomsnitt et betydelig svakere faglig nivå enn dette, noe som indikerer at det kan være et riktig valg at disse elevene har fått alternative løp til ordinære løp mot full studie- eller yrkeskompetanse.

Å ikke få førsteønske kan bety opphopning av ulemper

15 prosent av elevene fikk ikke oppfylt førsteønske når det gjaldt utdanningsprogram. Disse hadde en halv karakter svakere snitt fra tiende klasse enn de som fikk førsteønske. I tillegg til å være faglig svake og ikke få førsteønske, kan disse elevene risikere å måtte gå på en annen skole enn de helst vil, kanskje får de lenger reisevei og kanskje får de ikke gå på samme skoles som kompisene sine. Med en slik opphopning av ulemper hos svake elever, er det kanskje ikke underlig at mange av disse avbryter videregående.

Åtte av ti fullførte Vg1 det første året i videregående

81,2 prosent hadde fullført og bestått Vg1 etter det første året i videregående. 9,5 prosent hadde stryk i minst et fag eller manglet vurderingsgrunnlag i minst et fag og hadde derfor ikke bestått det første året. 5,9 prosent var inne i løp som fortsatte det andre året, og var ikke forventet å fullføre Vg1 etter et år. Til slutt fant vi at 3,4 prosent av ungdommene var utenfor videregående ved slutten av det første året. Dette var 123 elever, hvorav 34 ikke begynte i Vg1 og 89 sluttet i løpet av skoleåret.

Andelen fullført og bestått var noe større blant jentene (83,3 prosent) enn guttene (79,3 prosent). Dette gjenspeilte seg i større andel gutter som ikke besto eller som hadde sluttet. Andelen sluttere blant jentene var 3,3 og blant guttene 3,6 prosent.

Størst andel bestått på de studieforberedende utdanningsprogrammene

Det var betydelig variasjon i andelen med fullført og bestått på de ulike utdanningsprogrammene. Blant de fem studieforberedende programmene hadde minst 88 prosent fullført, og andelen var høyest på Idrettsfag (95 prosent) og på Kunst, design og arkitektur (94 prosent). Ett yrkesfaglig program hadde en fullførtandel som dette, elektrofag med 87 prosent fullført. På de øvrige yrkesfaglige programmene var det under åtti prosent som hadde fullført, og lavest var andelen på Teknologi og industriell produksjon (60 prosent) og på Service og samferdsel (63 prosent). Tilsvarende var det flest sluttere på disse to utdanningsprogrammene, henholdsvis seks og sju prosent, mens det på studieforberedende var svært få som sluttet.

Tydelig sammenheng mellom høye karakterer fra tiende klasse og bestått Vg1

Vi fant sterk sammenheng mellom karakterer fra tiende klasse og kompetanseoppnåelse etter det første året i videregående skole. De som hadde fullført hadde et snitt på 4,21 – en hel karakter bedre enn snittet på 3,22 for de som ikke hadde bestått. Dette mønsteret fant vi både blant jenter og gutter.

Det var en tydelig sammenheng mellom fraværet i tiende klasse og kompetanseoppnåelse etter det første året i videregående. De som ikke hadde bestått hadde om lag dobbelt så stort gjennomsnittlig fravær, mens de som hadde sluttet hadde et snittfravær fire ganger så høyt som de som besto Vg1 første året. Videre fant vi en tydelig sammenheng mellom fravær i tiende klasse og fravær første året i videregående.

Vi fant at blant de som besto Vg1 etter et år hadde 88 prosent kommet inn på førsteønske, mens blant slutterne gjaldt dette 58 prosent.

Her ser vi altså tydelige bivariate sammenhenger mellom tre forhold og kompetanseoppnåelse, som tidligere forskning har vist har stor betydning for hvordan elevene gjør det i videregående opplæring.

Gode karakterer fra tiende klasse betyr gode karakterer første år i videregående

Vi fant en meget sterk sammenheng mellom elevenes karakterer i tiende klasse og karakterene fra Vg1. Det er i stor grad slik at elever med svake henholdsvis sterke karakterer fra ungdomsskolen oppnår svake henholdsvis sterke karakterer i Vg1. Dette mønsteret gjelder for både gutter og jenter. Ingen andre sammenhenger er så sterke, og dette er i tråd med tidligere forskning som har vist slik sammenheng og som også har vist at karakterer fra tiende klasse er det forhold som i sterkest grad predikerer utfallet av videregående opplæring.

Stor variasjon i kompetanseoppnåelse og Vg1-karakterer for elever som kom fra ulike ungdomsskoler

Vi fant stor variasjon i kompetanseoppnåelse etter hvilken ungdomsskole i Østfold elevene hadde gått på. Ytterpunktene var en skole med 93 prosent bestått og en skole hvor 67 prosent besto. Vi fant også variasjon i snittkarakterer fra Vg1 etter hvilken ungdomsskole elevene hadde gått på, en variasjon mellom ytterpunkter på 0,8 karakterpoeng, noe som er betydelig. Igjen er det grunn til å spørre hva denne variasjonen mellom elever med bakgrunn fra ulike ungdomsskoler skyldes? I hvor stor grad skyldes dette ulik kvalitet på undervisningen, ulikt elevsyn, varierende lærerkompetanse eller ulike læringskulturer på de ungdomsskolene elevene kom fra?

Mange elever er bare ett fag unna bestått

Vi fant at 151 elever (4,2 prosent av utvalget) hadde stryk i bare ett fag, og vi fant at 51 elever (1,5 prosent av utvalget) hadde IV i bare ett fag. For disse elevene, som altså til sammen utgjør nesten 6 prosent av utvalget), er avstanden mellom Ikke bestått og Bestått liten. Et ekstra fokus på disse elevene og tiltak rettet mot at de skal bestå, kunne kanskje hjelpe noen av dem til å bestå, og om man lykkes med mange av disse, vil beståttandelen kunne øke betydelig.

Kjennetegn ved slutterne

Som vist over, 123 elever (3,4 prosent av utvalget) var ikke lenger elever ved slutten av første år i videregående opplæring. Vi fant at

- Det var større andel sluttere blant guttene enn blant jentene
- Det var overrepresentasjon av sluttere på utdanningsprogrammene service og samferdsel, teknologi og industriell produksjon, design og håndverk, restaurant- og matfag samt helse- og oppvekstfag
- Det var svært få sluttere på de studieforberedende utdanningsprogrammene
- De som hadde sluttet hadde et betydelig lavere karaktersnitt fra tiende klasse enn de som hadde fullført og bestått og de som hadde gjennomført Vg1 uten å bestå. Dette gjaldt både gutter og jenter
- Slutterne hadde et betydelig høyere fravær fra tiende klasse, både dager og timer, enn alle andre grupper. Dette gjaldt både jenter og gutter
- Slutterne gikk i langt mindre grad enn de andre gruppene på sitt førsteønske både når det gjaldt utdanningsprogram og programområde

Elevenes oftest oppgitte forklaring på slutting er psykiske vansker og angst

Av de 123 slutterne kjenner vi forklaringen på hvorfor 83 av dem har sluttet. Over halvparten av disse 83 forklarte sluttingen med skoleeksterne forklaringer som psykiske vansker, angst, personlige årsaker eller at de hadde fått barn. Så mange som 19 av de 83 begrunnet sluttingen med psykiske vansker eller angst. Litt under halvparten av de 83 begrunnet sluttingen med skoleinterne forklaringer, som at de var skolelei, var umotiverte, hadde valgt feil eller hadde fagvansker.

Når så stor andel av de med kjent begrunnelse for sluttingen, oppgir psykiske vansker, angst og personlige årsaker som forklaring er dette et signal om at en gruppe ungdommer lever i en vanskelig situasjon med hensyn til psykisk helse. Viktige spørsmål blir hvilke tiltak som kan motvirke at disse slutter og hvilke aktører i skolesamfunnet som har kompetanse til å forholde seg til denne problematikken. Har (fag)lærerne denne kompetansen, eller bør andre aktører som miljøarbeidere, sosiallærere og helsesøstre inn i videregående skole i større grad for å arbeide for å hjelpe disse ungdommene til å fullføre videregående opplæring?

Skolen har gjort sitt beste og slutterne sier de skal fortsette neste skoleår

Vi har intervjuet 49 av slutterne, og så godt som alle sa at skolen hadde gjort mye for å få dem til å fortsette, bl.a. med tilbud om tilrettelegging, Vg1 over to år og grunnkompetanseløp. På spørsmål om hva de skulle gjøre etter å ha sluttet fikk vi tre typer svar. Noen skulle begynne å jobbe, andre skulle gå i behandling og en tredje gruppe ønsket ikke å gjøre noe. 45 av de 49 sa at de skulle begynne i videregående igjen høsten 2017.

En av tre sluttere forble utenfor, to av tre returnerte og nye sluttere kom til

Det var 123 ungdommer utenfor videregående ved slutten av første år. Av disse var fortsatt 45 utenfor ved starten av det andre året, mens 78 av dem hadde begynt på nytt. Det var 83 elever utenfor videregående ved starten av det andre året. Når 45 av disse var ute også ved slutten av det første året, betyr det at det er kommet til 38 nye sluttere etter slutten på det første året og før 1.oktober det andre året i videregående opplæring.

Stor stabilitet i elevmassen

Ved starten av det **andre** året i videregående gikk fortsatt over halvparten av elevene på ordinære studieforberevende løp og om lag 40 prosent gikk på ordinære yrkesfaglige løp. 84 elever gikk i grunnkompetanseløp, sammenlignet med 132 ved slutten av første år. 90 prosent fortsatte på samme type tilbud andre som første år, mens ti prosent har byttet type tilbud.

238 elever, eller sju prosent av kullet, gikk i Vg1 ved starten av det andre året. 52 av disse hadde fullført og bestått Vg1, men foretok nå et reelt omvalg og begynte nå på et nytt Vg1 på et annet utdanningsprogram.

Hva kan gjøres?

Vi har, med utgangspunkt i funn presentert i denne rapporten, pekt på noen mulige oppfølginger for Østfold fylkeskommune:

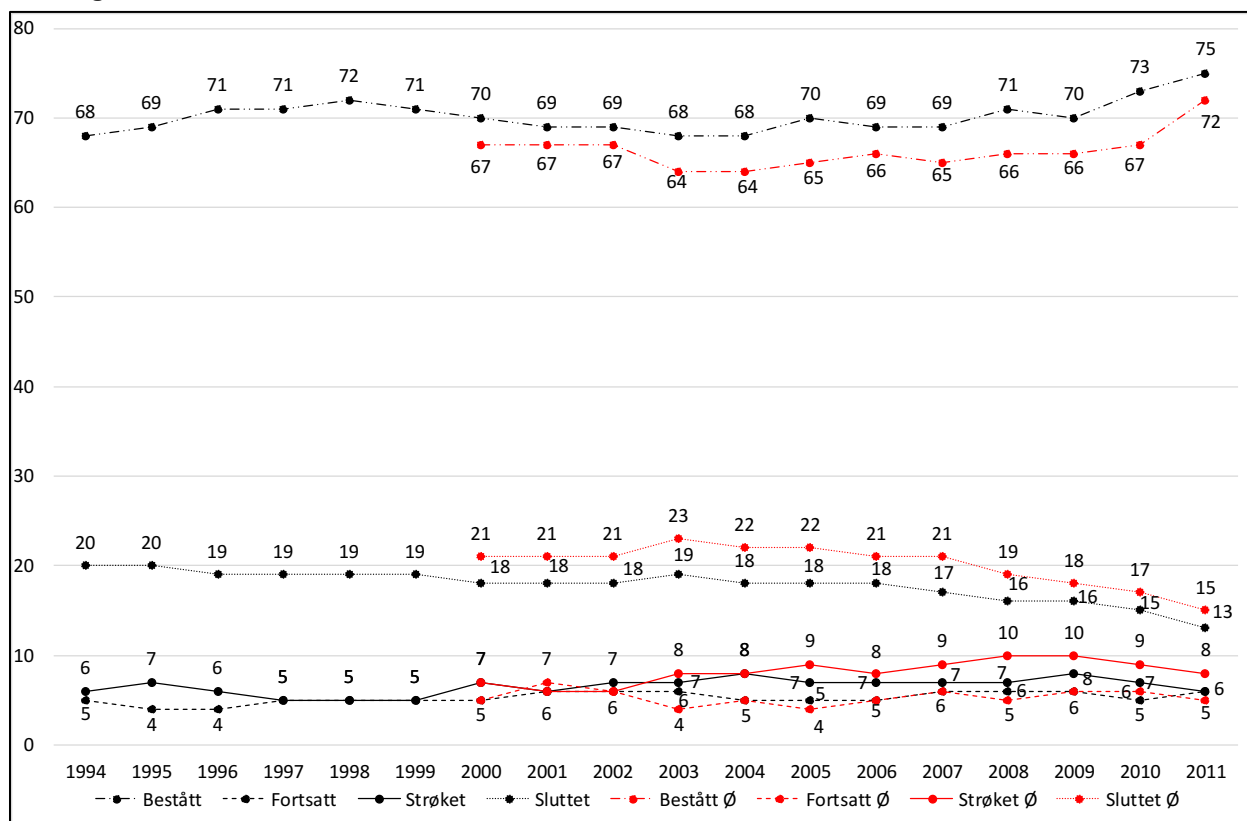
1. Arbeide for at flere elever går ut av tiende klasse med et bedre kunnskapsgrunnlag
2. Kontinuerlig samle inn informasjon om elevenes begrunnelse for å avbryte videregående opplæring for samtlige sluttere
3. Ha ekstra fokus på de som er utenfor ved slutten av skoleår med tanke på å få de til å returnere til videregående opplæring
4. Vurdere om skolene har tilstrekkelig kompetanse til å hjelpe elever som har psykiske vansker og angst, og eventuelt vurdere å tilføre slik kompetanse
5. Starte et utviklingsarbeid for at flest mulig med karakteren 1 eller IV i bare ett fag skal få god tilrettelagt opplæring slik at de kan få karakteren 2 eller bedre i dette ene faget.
6. Vurdere ordninger for de som i utgangspunktet ligger an til ikke å få innfridd førsteønsket sitt pga. svake karakterer fra tiende klasse, som gjør at de unngår opphopningen av ulemper som øker sannsynligheten for slutting.

1 Bakgrunn og utdanningspolitisk kontekst

Kompetanseoppnåelse (gjennomføring, strøk og sluttet) i videregående opplæring har vært et sentralt tema i den utdanningspolitiske debatten og i utviklingen av videregående opplæring de siste 20 årene.

SSB og Utdanningsdirektoratet offentliggjør årlig statistikk over kompetanseoppnåelse etter fem år for kuller som startet i videregående opplæring seks år tidligere. Det foreligger statistikk for kullene som begynte i videregående opplæring fra og med august 1994 til og med august 2011 (Utdanningsdirektoratet 2017, SSB 2017).

Figur 1.1 Kompetanseoppnåelse for de som begynte i videregående opplæring i landet 1994-2011 og i Østfold 2000-2011

Denne statistikken viser en situasjon som har vært bemerkelsesverdig stabil i hele denne perioden. Årlig i denne 18-års perioden har om lag sju av ti ungdommer fullført og bestått videregående opplæring etter fem år. Andelen bestått har i perioden 1994-2010 variert mellom 68 og 73 prosent, og det var i 2010 kullet at andelen var 73 prosent. For 2011-kullet var det 75 prosent som besto med studie-, yrkes- eller grunnkompetanse. Forbedringen fra 2010- til 2011-kullet var sannsynligvis ikke bare en reell forbedring, jf. kommentar i neste avsnitt.

Andelen som slutter før de er ferdige har også vært relativt stabil. Den endret seg fra 19 prosent for det første Reform 94 kullet til 15 prosent for kullet som begynte i videregående i 2010, altså en forbedring på fire prosentpoeng over en 17-års periode. For 2011-kullet var andelen sluttere redusert til 13 prosent. Dette var sannsynligvis ikke bare en reell forbedring, ettersom man innførte en ny måte å telle på fra og med dette kullet. Det nye er at man nå har skilt ut og viser andelen som har bestått med planlagt grunnkompetanse¹. I dette kullet gjaldt det to prosent, noe som sannsynligvis kan forklare en vesentlig del av reduksjonen i andelen registrerte sluttere, og økningen i andelen bestått, jf. forrige avsnitt.

Andelen som gjennomfører hele videregående opplæring, men med stryk i minst et fag, har variert mellom fem og åtte prosent siden 1994, og var seks prosent for 2011-kullet. Også her er en del av forklaringen endret tellemåte.

For Østfold fins statistikk for kompetanseoppnåelse fra og med 2000, altså for 12 kull. I Østfold var det i perioden 2000-2010 64-67 prosent som fullførte etter fem år, altså jevnt over 4-5 prosentpoeng lavere enn landsgjennomsnittet. I 2011-kullet var det 72 prosent som fullførte med studie-, yrkes- eller grunnkompetanse i Østfold, altså tre prosentpoeng lavere enn landsgjennomsnittet. Sammenlignet med 2010-kullet var dette en forbedring på fem prosentpoeng. Dette betyr at det også har skjedd en reell økning i andelen fullført og bestått i Østfold, og at ikke hele økningen kan tilskrives at bestått grunnkompetanse nå inngår i beståttandelen.

Andelen som slutter før de er ferdige har i Østfold variert mellom 17 og 23 prosent for perioden 2000-2010, jevnt over 3-4 prosentpoeng høyere andel enn landsgjennomsnittet. I 2011-kullet var det 15 prosent i Østfold som avbrøt videregående opplæring. Dette er den laveste andelen sluttere målt i Østfold, og året før var det 17 prosent. Det har vært en jevn nedgang fra 23 prosent sluttere i 2003- og 2007-kullet til 15 prosent for 2011-kullet. Noe av nedgangen fra 2010- til 2011-kullet kan tilskrives en reell forbedring, men noe må også tilskrives synliggjøringen av de som har bestått planlagt grunnkompetanse.

Andelen som gjennomfører hele videregående opplæring, men med stryk i minst et fag har i Østfold variert mellom seks og ti prosent siden 1994, og var åtte prosent for 2011-kullet. Her har altså situasjonen vært stabil over år.

Vi har også sett på tallene for studieforbereende og yrkesfag for hele landet og for Østfold for seg (tabell 1.1). Tabellen illustrerer at utfordringen ligger på de yrkesfaglige utdanningsprogrammene. Det er her det er mange som slutter eller gjennomfører uten å bestå, og det er her forskjellen mellom Østfold og landet som helhet oppstår. På de studieforbereende utdanningsprogrammene ser vi at bildet for landet og Østfold er så godt som identisk. Dette er en situasjon som gjelder for mange fylker.

¹ De som har oppnådd grunnkompetanse har ikke fullført med studie- eller yrkeskompetanse. Selv om Opplæringsloven sier at videregående opplæring skal lede frem til studie-, yrkes- eller grunnkompetanse, har statistikken over gjennomføring tidligere ikke synliggjort andelen som har oppnådd planlagt grunnkompetanse. De som har oppnådd grunnkompetanse har tidligere vært skjult i kategoriene Ikke Bestått, Holder fortsatt på eller Sluttet. Når SSB og Utdanningsdirektoratet nå skiller disse ut som en egen kategori for 2011-kullet, er det første gang denne gruppen synliggjøres i statistikken.

Tabell 1.1 Kompetanseoppnåelse etter fem år på studieforbereidende og yrkesfag i Østfold og landet for de som begynte i videregående skole høsten 2011. Prosent

	Yrkesfag		Studieforbereidende	
	Østfold	Landet	Østfold	Landet
Fullført og bestått	57	63	88	87
Fortsatt i vgs det sjette året	9	9	2	2
Gjennomført, ikke bestått	9	6	7	6
Sluttet	25	22	4	4

Når vi oppsummerer tallene for landet og Østfold, kan vi konkludere at selv om det er stor stabilitet og små endringer, går utviklingen den rette veien. Dette gjelder både når vi ser hele kullet under ett, men også når vi ser på studieforbereidende og yrkesfag separat. Andelen som fullfører etter fem år øker og andelen som slutter før de er ferdige synker sakte. Dersom vi sammenligner situasjonen for hele 2011-kullet med hele kullet fem år tidligere, 2006-kullet, ser vi at seks prosentpoeng flere fullførte og besto både i landet som helhet og i Østfold, mens fem prosentpoeng færre sluttet i Østfold og seks prosentpoeng færre sluttet i landet. Denne svakt positive utviklingen må tilskrives en reell forbedring, men også synliggjøringen av de som har bestått planlagt grunnkompetanse.

1.1 Fortsatt innsats for bedre gjennomføring

Selv om situasjonen er i bedring, jobbes det systematisk og målrettet over hele landet for å øke andelen som fullfører og består og å redusere andelen sluttet og strykkere.

Som et ledd i dette arbeidet har Østfold fylkeskommune satt i gang et forskningsarbeid. Første del av dette arbeidet rapporteres i dette arbeidsnotatet fra NIFU.

I dette prosjektet følges alle elevene som begynte i sitt første år i videregående opplæring i august 2016 gjennom videregående opplæring. Fordi mange elever bruker lenger tid enn tre år, skal elevene følges gjennom fem år, til og med skoleåret 2020-2021.

Prosjektet har en todelt målsetting. Prosjektet skal bidra til

- a. Bedre kunnskap ved å etablere en dypere forståelse av hva som kjennetegner de som fullfører og består, de som slutter og de som stryker i Østfold, altså hva som forklarer kompetanseoppnåelse.
- b. Bedre gjennomføring ved redusert slutting, at flest mulig består i flest mulig fag, og at flest mulig skal fullføre og bestå med studie-, yrkes- eller grunnkompetanse.

Ansvar for å nå mål a ligger hos NIFU som ved å analysere data og rapportere funn vil bidra til økt kunnskap om gjennomføring og kompetanseoppnåelse i videregående opplæring i Østfold.

Ansvar for å nå mål b ligger hos Østfold fylkeskommune, som ved å bruke de erfaringene man gjør underveis i prosjektet og å bruke den kunnskapen prosjektet frembringer, kan arbeide for økt fullføring og redusert slutting.

For å nå mål a om bedre kunnskap som kan brukes for å nå mål b, skal prosjektet samle inn og analysere registerdata om alle elevene som gikk ut av tiende klasse i Østfold våren 2016, samt intervjudata fra så mange sluttet som mulig.

1.2 Data

Det samles inn både kvantitative registerdata og kvalitative intervjudata i prosjektet.

Registerdata samles inn fra inntakskontoret i Østfold fylkeskommune. Dette er data som gir noe bakgrunnsinformasjon om elevene, kjønn, alder, avgiverskole og bokommune, samt karakterer og fravær fra grunnskolen. Registerdata gir også informasjon om hvilke tilbud i videregående elevene befinner seg på til enhver tid, om og når de slutter, samt hvilke resultater de oppnår ved slutten av hvert skoleår. Mot slutten av prosjektet er planen å kople på data fra SSB om foreldrenes utdanning, hvem elevene bodde sammen med som 15-16-åringer samt innvandringskategori for elevene.

I denne rapporten presenteres frekvenstabeller, krysstabellanalyser og gjennomsnittsanalyser. Multivariate analyser for bl.a. å undersøke hvilke forhold som påvirker kompetanseoppnåelse fra videregående opplæring vil først bli gjennomført mot slutten av prosjektet når vi får tilgang til de nevnte bakgrunnsvariablene fra SSB, variabler som er sentrale for å forklare utfall av utdanning.

For å få en dypere innsikt i slutternes begrunnelser for å avbryte videregående opplæring, er det gjennomført muntlige intervjuer med så mange sluttere som mulig. Intervjuene er gjennomført av ansatte i oppfølgingstjenesten i Østfold. Intervjuene er utført med en intervjuguide med fire spørsmål utarbeidet av NIFU. Intervjuerne er gitt veiledning i gjennomføring av intervjuene av prosjektleder for denne studien. Svarene er skrevet ned, og utskrifter av svarene er formidlet fra intervjuerne til Oppfølgingstjenesten sentralt i Østfold, som igjen har formidlet utskriftene til NIFU. Ettersom det er få og konkrete spørsmål (se kap 4.5), og ettersom intervjuerne er gitt veiledning i gjennomføring av intervjuerne, vurderes dette som en tilfredsstillende måte å samle inn disse dataene på. Kvaliteten på de aller fleste transkripsjonene vurderes som gode.

1.3 Denne rapporten

Dette er første delrapportering i prosjektet. Her gjør vi rede for elevens bakgrunn (kapittel 2), vi følger elevene ut av grunnskolen, inn i og gjennom det første året i videregående skole (kapittel 3), vi viser hvilke resultater de har oppnådd (kapittel 4), vi følger dem videre gjennom overgangen inn i det andre året i videregående opplæring (kapittel 5), og vi oppsummerer sentrale funn og peker på noen mulige oppfølgingspunkter for Østfold fylkeskommune (kapittel 6).

2 Elevenes bakgrunn

I dette kapitlet presenterer vi noen bakgrunnsforhold for elevene som gikk første året i videregående skole i Østfold skoleåret 2016-17. Vi ser nærmere på kjønn, fødselsår, karakterer fra tiende klasse og fravær fra tiende klasse.² Innledningsvis redegjør vi for hvilke elever som inngår i undersøkelsen.

2.1 Utvalget

Utgangspunktet var at alle elever

- a. som gikk ut av tiende klasse i en ungdomsskole i Østfold våren 2016 og
- b. som begynte i en videregående skole i Østfold i høsten 2016

skulle inngå i utvalget.

Fordi det var noen som inngikk i a som ikke inngikk i b, og fordi noen som inngikk i b ikke inngikk i a, foretok vi noen justeringer:

- i. Vi tok ut av utvalget elever som gikk ut av tiende klasse i Østfold våren 2016, men som begynte på en videregående skole i et annet fylke eller i utlandet. Begrunnelsen for dette er at vi skal undersøke hvordan skolene i Østfold jobber med elevene sine, og da er elever utenfor fylket ikke interessante.
- ii. Vi tok ut av utvalget elever som var født i 1998 eller tidligere. Begrunnelsen for dette er at vi skal undersøke hvordan skolene i Østfold jobber med elever i normalalder for å være videregåendeelev. De aller fleste i dette kullet er født i år 2000, og vi har da inkludert de som er ett år yngre eller eldre enn dette, men altså ikke eldre elever enn dette.
- iii. Vi inkluderte i utvalget elever som gikk ut av tiende klasse i Østfold våren 2016, men som ikke begynte i videregående skole høsten 2016 enten ved at de ikke søkte om plass, de takket nei til plassen de fikk, eller de unnlot å møte. Begrunnelsen for dette er at alle som går ut av grunnskolen har rett til videregående opplæring. Ungdom som ikke begynner er det den fylkeskommunale Oppfølgingstjenestens ansvar å følge opp med tanke på å få de inn i arbeid eller utdanning. De er altså fylkeskommunens ansvar på samme måte som de som begynner i videregående skole, og inngår derfor i målgruppa for undersøkelsen.
- iv. Vi inkluderte i utvalget elever som begynte i en videregående skole i Østfold selv om de ikke hadde gått ut av tiende klasse i Østfold våren 2016. Begrunnelsen er den samme som for i.

² Som nevnt i kapittel 1 vil vi i tillegg til de bakgrunnsforholdene vi presenterer her, også inkludere foreldres utdanning og de unges bosituasjon (hvem de bor sammen med) i data, samt innvandringskategori for de unge. Disse variablene vil vi få tilgang til fra SSB først mot slutten av prosjektperioden, i 2021, når alle øvrige data er hentet inn.

2.2 Kjønn

Det var om lag like store andeler gutter og jenter (52,6 prosent gutter) som begynte i videregående skole i Østfold i august 2016.

2.3 Alder

Så godt som alle er født i år 2000 (98,4 prosent). Det betyr at majoriteten – de som er født før midten av august i 2000 – var fylt 16 år når de begynte i videregående skole. En liten andel, 1,4 prosent er født i 1999, og er et år eldre enn de andre. Noen svært få er født i 2001.

2.4 Karakterer fra tiende klasse

Gjennomsnittskarakteren fra tiende klasse for elevene som hadde karakterer i fem fag eller mer var 4,04 (141 av de 3570 elevene hadde ikke karakterer fra tiende klasse). Guttenes snitt var 3,82 og jentenes var 4,28. Denne forskjellen på mer enn en halv karakter i snitt er betydelig, og indikerer et betydelig bedre gjennomsnittlig kunnskapsnivå blant jentene enn guttene når de begynte i videregående.

2.4.1 Snittkarakter fra ulike ungdomsskoler og kommuner

Gjennomsnittskarakteren for elever som kom fra ulike ungdomsskoler i fylket varierte betydelig (se vedleggstabell V.1.1)³. I den ene enden av skalaen fant vi en skole med et snitt på 4,32. Tre skoler hadde et snitt mellom 4,2 og 4,3, og ni skoler hadde et snitt mellom 4,1 og 4,2. I den andre enden fant vi seks skoler med et snitt under 3,9, og ti skoler med et snitt mellom 3,89 og 4,0.

Vedleggstabell V.1.1 viser en liten tendens til at elevene på skolene utenom de fire største byene hadde et lavere snitt enn elever i de fire største. Blant de femten ungdomsskolene med høyest snitt fant vi fire skoler fra kommuner utenom de fire byene, og blant de femten ungdomsskolene med lavest snitt fant vi sju skoler fra kommuner utenom de fire store byene.

Vi registrerer også at blant de åtte ungdomsskolene i Fredrikstad, var seks skoler, med et snitt mellom 4,12 og 4,26, blant de 11 ungdomsskolene i fylket med høyest snitt. De to siste Fredrikstad-skolene befant seg i den andre enden av skalaen med snitt på 3,83 og 3,84. Dette viser at Fredrikstad-skolene jevnt over hadde et høyt snitt, samtidig som det var stor variasjon. Også i Moss var det stor variasjon. De fire ungdomsskolene her hadde et snitt på henholdsvis 3,93, 3,96, 4,08 og 4,32.

Vi ser videre at alle de seks ungdomsskolene i Sarpsborg befant seg blant den halvparten av skolene som hadde lavest snitt. Disse seks skolene hadde et snitt mellom 3,89 og 4,02, altså svært liten variasjon. Dette mønsteret ser vi også i Halden, der de tre ungdomsskolene hadde et snitt på 3,99, 4,03 og 4,11.

Blant skolene utenom de fire største byene var det en betydelig variasjon, fra Aremark skole med et snitt på 4,32 til Spydeberg ungdomsskole med et snitt på 3,81, en variasjon på en halv karakter.

Vi ser altså at mellom de kommunale skolene med høyest og lavest gjennomsnittskarakter var det en karakterforskjell på en halv karakter. Det er en betydelig forskjell som viser at elever fra ulike ungdomsskoler i Østfold møter videregående skole med et svært varierende kunnskapsgrunnlag.

I vedleggstabell V.1.2 viser vi karaktersnitt fra tiende klasse for de ulike kommunene. For kommuner med én ungdomsskole vil skole- og kommunesnittet være identisk. Vi ser at ni av kommunene hadde et snitt lik eller lavere enn snittet for hele fylket. Blant disse ni kommunene var det åtte kommuner

³ Vi har valgt å vise gjennomsnittskarakter bare for skoler med 20 elever eller mer. Dette av anonymitetshensyn. Dette gjelder alle de private ungdomsskolene med unntak av en. Det er Childrens International School Fredrikstad. Fordi den ville blitt eneste privatskole i tabellen, inkluderes den ikke, slik at vedleggstabell V.1.1 og omtalen av den vil bare omfatte kommunale grunnskoler. Gjennomsnittskarakter ved Childrens International School Fredrikstad var 4,6.

utenom de fire største byene og en av de største byene (Sarpsborg). De tre øvrige av de største bykommunene var blant de åtte kommunene med høyest snitt, men vi ser at det var to andre kommuner, Aremark og Rygge, som hadde det høyeste karaktersnittet fra tiende klasse. Mellom kommunene varierte gjennomsnittskarakteren mellom 3,81 og 4,26.

Oppsummert: Vi ser at det er variasjon i grunnskolekarakterer både mellom kommuner og ungdomsskoler. Fordi tretten av kommunene bare har en ungdomsskole og fordi det er betydelig variasjon mellom ungdomsskolene i to av de store byene, er det vår vurdering at det ikke er kommunetilhørighet som er avgjørende her. Vi kan derfor konkludere med at det ser ut til at særlig hvilken ungdomsskole i Østfold elevene har gått på, har betydning for hvilket kunnskapsgrunnlag de har med seg ut av grunnskolen og inn i videregående opplæring.

Noe av dette kan sannsynligvis forklares med variasjon i foreldrenes utdanning, at på noen skoler har elevenes foreldre et høyere utdanningsnivå enn på andre skoler. Men når vi observerer en variasjon på en halv karakter i snitt mellom skolene med høyest og lavest snitt, og når vi observerer at variasjonen er stor ikke bare mellom skoler i ulike kommuner, men også mellom skoler i samme kommune, er det grunn til å spørre om det fins noen skoleinterne forklaringer på disse variasjonene. Kan denne variasjonen i kunnskapsgrunnlag hos elevene fra ulike ungdomsskoler skyldes ulik kvalitet på undervisningen, ulikt elevsyn, varierende lærerkompetanse og/eller ulike læringskulturer?

2.5 Fravær i tiende klasse

Elevene som er med i undersøkelsen hadde et gjennomsnittlig fravær på 5,3 prosent i tiende klasse (ikke i tabell), og det var ingen forskjell på jenter og gutter. Ser vi derimot på fraværsdager, var snittet for alle 8,8 dager. Her var det en bitte liten forskjell på jentenes (8,7 dager i snitt) og guttenes fravær (8,9 dager i snitt). Det gjennomsnittlige timefraværet var 8,3 timer, og også her var det en liten forskjell mellom jentene (8,9 timer i snitt) og guttene (7,8 timer i snitt).

68 prosent av elevene hadde et fravær i tiende klasse under snittet på 5,3 prosent. 4,3 prosent hadde ikke fravær i det hele tatt, mens 45 prosent hadde fravær lavere enn tre prosent. Noen få hadde et svært høyt fravær. Dersom vi tar utgangspunkt i fraværsreglene for videregående skole, kan vi definere 10 prosent som høyt fravær og 15 prosent som svært høyt fravær. Når utvalget vårt gikk i tiende klasse hadde 7,2 prosent et fravær mellom 10 og 15 prosent og 5,4 prosent hadde fravær over 15 prosent. 22 personer eller 0,6 prosent hadde fravær over 50 prosent.

Det er en betydelig variasjon mellom ytterpunktene i det gjennomsnittlige fraværet for elevene som kom fra de ulike ungdomsskolene (se vedleggstabell V.1.4). Tabellen viser at elevenes gjennomsnittlige fravær på de ulike skolene i tiende klasse varierte fra 2,5 prosent til 6,7 prosent. På 23 av de 38 skolene var det gjennomsnittlige fraværet pluss-minus ett prosentpoeng forskjellig fra snittet på 5,3 for alle skolene.

Når vi observerer denne variasjonen i fraværet er det grunn til å spørre hva det skyldes. Det er ikke sannsynlig et elever på én ungdomsskole er borte pga. sykdom tre ganger så ofte som elever på en annen ungdomsskole. Derfor er det sannsynligvis andre forklaringer, og også her – som for karaktervariasjon - er det grunn til å spørre om forklaringen kan ligge i skoleinterne forhold: Har skolene ulik holdning til fravær og har de ulik praksis i håndtering av fravær?

2.6 Karakterer og fravær i tiende klasse

Vi har undersøkt sammenhengen mellom fravær fra tiende klasse og karakterene fra tiende klasse.

Tabell 2.1 Gjennomsnittlig fravær i ulike karaktergrupper. Tiende klasse

Gjennomsnittskarakter fra tiende klasse gruppert	Snittfravær tiende klasse	Antall elever
Fritatt for karakterer	8,6	47
Karakter i fire eller færre fag	22,5	54
0 - 2,49	11,5	125
2,5 - 2,99	7,8	307
3,0 - 3,49	6,6	507
3,5 - 3,99	5,0	634
4,0 - 4,49	4,4	697
4,5 - 4,99	3,6	640
5,0 - 6,0	2,8	516
Alle	5,3	3530

Eta=0,410

Tabell 2.1 viser en tydelig sammenheng mellom karakternivå og fravær i tiende klasse. Vi ser at de som hadde få karakterer hadde det største fraværet. Blant elevene med karakterer hadde de med de svakeste karakterene i tiende klasse også det største fraværet i tiende klasse. Vi ser at fraværet synker systematisk med stigende gjennomsnittlig karakternivå. Den tydelige sammenhengen som vi observerer med det blotte øye, fremkommer også ved Eta=0,410.⁴

Vi vet fra tidligere forskning at både høyt fravær og lave karakterer i tiende klasse i stor grad predikerer avbrudd av videregående opplæring (Rumberger 2011, Markussen 2016). Når vi her observerer en tydelig tendens til at elever med de svakeste karakterene i ungdomsskolen også var de som hadde det største fraværet, er det sannsynlig at vi har identifisert elever som er i faresonen for å avbryte videregående opplæring før tida.

⁴Eta er et mål på sammenhengen mellom to forhold. Verdien kan variere fra 0,0 til 1,0. Når den er 1,0 er det perfekt sammenfall og når den er 0,0, er det ingen sammenheng.

3 Utdanningsprogram og skole det første året i videregående

I dette kapitlet skal vi se nærmere på noen forhold knyttet til hvilke utdanningsprogram og hvilke videregående skoler elevene gikk på det første året i videregående opplæring.

3.1 Utdanningsprogram

I tabell 3.1 viser vi hvilket utdanningsprogram elevene gikk første år i videregående. Noen elever har byttet utdanningsprogram (se 3.1.4 nedenfor), og i tabell 3.1 er de som har byttet plassert i det utdanningsprogrammet de har byttet til. Vi ser at det desidert største utdanningsprogrammet er ST, med to av fem elever (40,3 prosent). De fem studieforbereende utdanningsprogrammene utgjør i alt 55 prosent av elevene. Nest størst er HO med hver åttende elev, 12,4 prosent. De øvrige utdanningsprogrammene varierte i volum mellom 1,9 og 7,9 prosent av dette årskullet.

Tabell 3.1 Utdanningsprogram elevene gikk første år i videregående

Utdanningsprogram	Antall	Prosent
Bygg- og anleggsteknikk - BA	166	4,6
Design- og håndverk / medieproduksjon - DH	124	3,5
Elektrofag – EL	244	6,8
Helse- og oppvekstfag - HO	443	12,4
Naturbruk - NA	91	2,5
Restaurant- og matfag - RM	82	2,3
Service og samferdsel - SS	197	5,5
Teknikk og industriell produksjon – TP	224	6,3
Idrettsfag - ID	281	7,9
Kunst, design og arkitektur - KD	80	2,2
Musikk, dans og drama - MD	80	2,2
Medier og kommunikasjon - ME	69	1,9
Studiespesialisering – ST	1439	40,3
Forberedende kurs for minoritetsspråklige – FKM	16	0,4
Ikke begynt (IKBE)	34	1,0
Alle	3570	100,0

I teksten i resten av dette arbeidsnotatet vil vi bruke forkortelsene fra tabell 3.1, slik at lesere som ikke er kjent med disse forkortelsene, vil måtte vende tilbake til denne tabellen under lesingen.

Når vi grupperer elevene, ser vi (tabell 3.2) at majoriteten - 92,6 prosent - gikk på ordinære løp på enten yrkesfag eller studieforbereende, mens 6,4 prosent gikk på ulike andre løp. Vi merker oss at 3,8 prosent var i løp mot planlagt grunnkompetanse. En prosent av elevene begynte ikke i videregående opplæring høsten 2016. De hadde enten ikke søkt, takket nei til tilbud, ikke svart på tilbud om plass eller ikke møtt til opplæring.

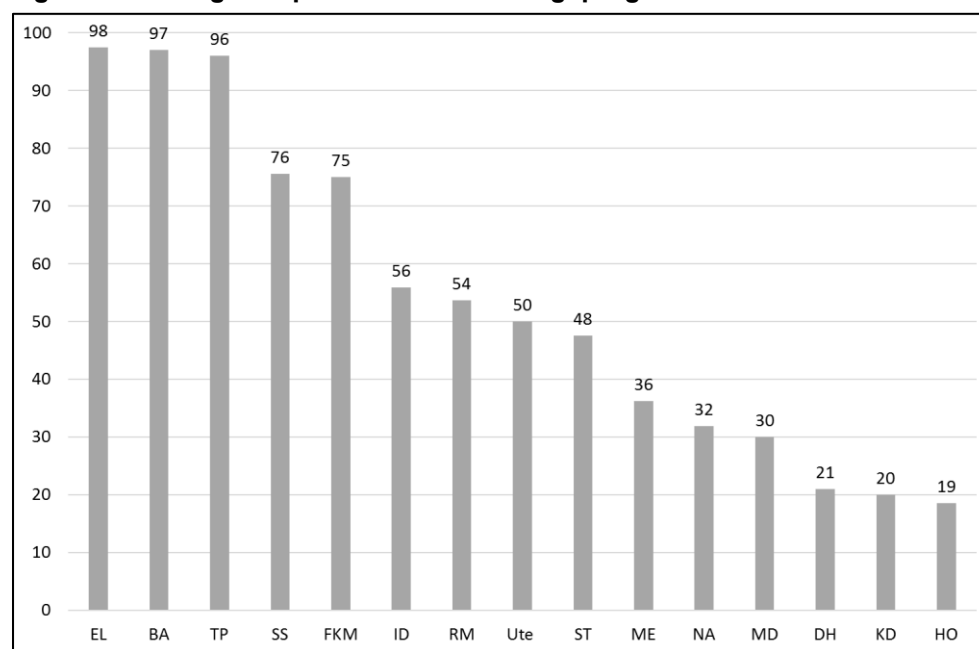
Tabell 3.2 Utdanningsprogram elevene gikk første år i videregående – gruppert

Utdanningsprogram – gruppert	Antall	Prosent
Ordinært løp yrkesfag	1400	39,2
Ordinært løp studiespesialisering (ST)	1399	39,2
Ordinært løp studieforbereende utenom ST	508	14,2
Studie- og yrkeskompetanse over fire år	31	0,9
Grunnkompetanse	137	3,8
Vg1 over 2 år	42	1,2
Forberedende kurs for minoritetsspråklige	16	0,4
Full opplæring i bedrift (FOB)	3	0,1
Ikke begynt	34	1,0
Alle	3570	100,0

3.1.1 Utdanningsprogram og kjønn

Vi har sett på fordelingen av gutter og jenter på de ulike utdanningsprogrammene (figur 3.1).

Figur 3.1 Andel gutter på de ulike utdanningsprogrammene

De ulike utdanningsprogrammene kan ut fra kjønnsfordelingen deles inn i tre grupper:

- **Guttedominerte utdanninger.** På EL, BA og TP var det så godt som bare gutter. I antall utgjorde guttene 614 personer, mens vi fant bare 20 jenter på de tre utdanningsprogrammene. På SS og Forkurs for minoritetsspråklige var tre av fire gutter.
- **Fifty-fifty-utdanninger.** På de tre utdanningsprogrammene ID, RM og ST var det om lag halvparten av hvert kjønn.
- **Jentedominerte utdanninger.** På DH, KD og HO var fire av fem jenter. På ME, NA og MD var om lag to av tre jenter.

Når vi sammenligner med søkningen til det første året i videregående til skoleåret 2002-2003 (Markussen 2003) ser vi noen endringer av en viss størrelse (tallene fra 2002-2003 gjelder for sju fylker på Østlandet):

- Andelen gutter på HO har økt fra fem til 19 prosent.
- Andelen gutter på SS har økt fra 45 til 76 prosent
- Andelen gutter på ME har sunket fra 49 til 36 prosent

Til tross for disse endringene, er det et relativt stabilt mønster over lang tid når det gjelder guttenes og jentenes valg av utdanning, og konklusjonen er at valg av utdanning blant 16-åringene i Østfold fortsatt er sterkt kjønnssegregert.

3.1.2 Utdanningsprogram og karakterer fra ungdomsskolen

I tabell 3.3 viser vi gjennomsnittlig karakter fra tiende klasse blant elevene på de ulike utdanningsprogrammene. Tabellen viser et forventet mønster. Det høyeste karaktersnittet fra ungdomsskolen fant vi blant elevene på de fem utdanningsprogrammene som leder frem til studiekompetanse, KD, ST, MD, ID og ME. På alle disse fem utdanningsprogrammene varierte snittet fra ungdomsskolen mellom 4,42 og 4,54, en svært liten variasjon.

På de yrkesfaglige programmene varierte snittet fra ungdomsskolen mellom 2,98 og 3,86. Vi ser altså en større variasjon mellom de yrkesfaglige enn mellom de studieforbereende programmene. Mellom ytterpunktene blant de yrkesfaglige programmene var variasjonen 0,88 karakterpoeng, mens tilsvarende på studieforbereende var 0,12.

Tabell 3.3 Gjennomsnittskarakter fra ungdomsskolen på de ulike utdanningsprogrammene

Utdanningsprogram de gikk på skoleåret 2016-2017	Snitt	Antall
KD	4,54	76
ST	4,52	1396
MD	4,44	79
ID	4,43	280
ME	4,42	66
NA	3,86	80
EL	3,74	241
HO	3,65	433
DH	3,45	120
RM	3,40	76
SS	3,35	180
BA	3,28	161
IKBE	3,26	22
TP	2,98	212
Alle	4,04	3422

For en forklaring av forkortelsene, se tabell 3.1

Dette viser svært stor variasjon i faglig grunnlag mellom elevene på yrkesfag og studieforbereende. Tabellen viser også at på noen yrkesfaglige utdanningsprogrammer var det gjennomsnittlige faglig nivået svært svakt, eksempelvis på TP hvor snittkarakteren fra ungdomsskolen var 2,98. Når dette var snittkarakteren, vet vi også mange hadde et nivå betydelig lavere enn dette. Inspeksjon av data bekrefter dette. Blant de 212 elevene på TP med karakter fra grunnskolen hadde noe over halvparten (53,8 prosent) et snitt lik eller lavere enn TP-snittet på 2,98.

Denne variasjonen i forkunnskaper ble tydeliggjort når vi grupperte elevene etter type kurs de gikk på (tabell 3.4). De få som gikk på et fireårig løp som sikter både mot studie- og yrkeskompetanse hadde det høyeste snittet. Videre viser tabellen tydelig den store forskjellen i snittkarakter fra tiende klasse mellom elever på studieforbereende og yrkesfag; vi observerer en forskjell på en hel karakter i snitt.

Tabell 3.4 viser også at de to gruppene elever som gikk i alternative løp, Vg1 over to år og grunnkompetanseløp, hadde det laveste snittet (med unntak for de som ikke begynte). I tillegg var det 55 elever i grunnkompetanseløp som enten hadde karakter fra tiende klasse i færre enn fire fag eller som hadde vært fritatt for vurdering. Blant de i Vg1 over to år gjaldt dette 18 elever. Det betyr at det gjennomsnittlige faglige nivået i disse to gruppene var lavere enn det karaktersnittet i tabell 3.4 viser. Et slikt faglig nivå fra grunnskolen indikerer at det kan være et riktig valg at disse elevene har fått alternative løp til ordinære løp mot full studie- eller yrkeskompetanse.

Tabell 3.4 Type kurs elevene gikk første år i videregående og gjennomsnittskarakter fra ungdomsskolen

Type kurs elevene gikk på skoleåret 2016-2017	Snitt	N
Yrkes- og studiekompetanse	4,66	31
Ordinært løp studiespesialisering	4,52	1381
Ordinært løp studieforbereende utenom ST	4,45	1882
Ordinært løp yrkesfag	3,50	1378
Vg1 over 2 år	3,34	24
Ikke begynt	3,26	22
Grunnkompetanse	2,81	82
Alle	4,04	3419

Forbedrende kurs for minoritetsspråklige og Full opplæring i bedrift er utelatt fra tabellen fordi de er så få

3.1.3 Førsteønske første år i videregående

Vi fant at 75,7 prosent av elevene gikk på det programområdet de hadde som førsteønske, mens 85,5 prosent hadde fått oppfylt førsteønske når det gjaldt utdanningsprogram. Det betyr at 9,8 prosent av elevene gikk på det utdanningsprogram de ønsket, men ikke det programområdet de hadde som førstevalg. I de fleste tilfeller handler denne forskjellen om at elevene hadde søkt et ordinært Vg1, men blitt tatt inn til et Vg1-løp over to år, til et grunnkompetanseløp eller lignende. Det betyr at denne forskjellen ikke er av substansiell betydning når det gjelder hvilken utdanningsretning de unge ønsket seg og hva de kom inn på. I det følgende vil vi derfor fokusere på innfrielse av førsteønske av utdanningsprogram.

Førsteønske og kjønn

Tabell 3.5 Andel gutter og jenter som kom inn på førsteønske utdanningsprogram

Kjønn	Kom inn på førsteønske. Andel
Jenter	89,5
Gutter	81,9
Alle	85,5

Tabell 3.5 viser at det var større andel jenter som fikk innfridd sitt førsteønske. Når vi allerede har vist at jentene hadde et betydelig bedre karaktersnitt fra ungdomsskole enn guttene, er dette som forventet fordi karakterer har, som vi også skal se nedenfor, betydning for innfrielse av førsteønske.

Førsteønske og karakterer fra tiende klasse

Vi har sett på forholdet mellom innfrielse av førsteønske og karakterer fra tiende klasse.

Tabell 3.6 Gjennomsnittskarakter fra tiende klasse etter om eleven kom inn på førsteønske utdanningsprogram eller ikke

Kom inn på førsteønske	Karaktersnitt tiende klasse
Ja	4,11
Nei	3,58
Alle	4,04

eta=0,217

Tabell 3.6 viser en betydelig forskjell i gjennomsnittskarakter - en halv karakter - mellom de som gikk på det utdanningsprogrammet de helst ville og de som ikke fikk oppfylt sitt førsteønske. At de som fikk

oppfylt førsteønske hadde høyere karaktersnitt fra ungdomsskolen enn de som ikke fikk førsteønske er slik det må være, ettersom det er karakterene som avgjør hvem som kommer inn på et gitt ønske når det er konkurranse om plassene.

Førsteønske og utdanningsprogram

Tabell 3.7 viser en betydelig variasjon i hvor mange på de ulike utdanningsprogrammene som gikk på det utdanningsprogrammet de hadde som sitt førsteønske. Å ikke få gå på det utdanningsprogrammet du aller helst ønsker kan påvirke motivasjon og engasjement for læringsarbeid negativt, og kan bidra til lavere innsats og svakere resultater (Markussen & Sandberg 2004).

I tillegg kan det å ikke få innfridd førsteønske ha noen andre konsekvenser. Det kan hende at man også må gå på en annen skole enn man helst vil, det kan føre til at man ikke får gå sammen med vennene sine og det kan medføre lang reisevei. I tillegg vet vi at de som ikke får innfridd førsteønsket sitt, har svake karakterer fra tiende klasse. Det vi ser er altså en opphopning av ulemper, (Lødding 2004) og tidligere forskning viser også at ikke innfridd førsteønske har negativ effekt på sannsynligheten for å fullføre og bestå. Når mer enn en av fire på RM, TP og DH ikke hadde dette som sitt førsteønske, kan det være et varsel om svake resultater, både når det gjelder karakterer og kompetanseoppnåelse fra Vg1 for mange elever på disse utdanningsprogrammene.

Tabell 3.7 Andel på det enkelte utdanningsprogram som gikk på sitt førsteønske

Utdanningsprogram	Andel
ID	94,3
ME	94,2
KD	92,5
NA	90,1
HO	88,7
ST	88,1
MD	86,3
EL	85,2
BA	84,9
SS	80,2
RM	73,2
TP	72,8
DH	71,8
Alle	85,5

For en forklaring av forkortelsene, se tabell 3.1

3.1.4 Byttet utdanningsprogram/programområde

Noen elever har byttet programområde etter at de begynte på skolen høsten 2016. Det gjelder 87 elever (2,4 prosent).

Tabell 3.8 Type kurs elevene byttet til

Type nytt kurs	Antall	Prosent
Ordinært løp yrkesfag	3	3,4
Ordinært løp studieforbereende	15	17,2
Små grupper - lenger tid	21	24,1
Grunnkompetanse	48	55,2
Alle	87	100,0

Tabell 3.8 viser at majoriteten – fire av fem – av disse byttet til et mer tilrettelagt løp, enten Vg1 over to år eller til løp mot planlagt grunnkompetanse. Dette er elever som har søkt på og begynt på ordinære løp, men hvor målsettingen for utdanningen har blitt justert, sannsynligvis pga. av en vurdering av faglig kunnskapsnivå og hvilket utdanningsløp disse elevene vil kunne forventes å gjennomføre.

Dette bekreftes også av karaktergrunnlaget fra grunnskolen for disse elevene. De som byttet til ordinært studieforberedende løp hadde et karaktersnitt på 4,4 (ikke i tabell). De som byttet til Vg1 over to år og ordinært yrkesfag hadde omtrent likt snitt, henholdsvis 3,7 og 3,6. Blant de som byttet til Vg1 over to år var det også tre som hadde karakter i færre enn fire fag og tre som var fritatt for vurdering. Blant de som byttet til grunnkompetanse var karaktersnittet fra ungdomsskolen 2,7 blant 33 av dem, mens åtte hadde karakter i færre enn fire fag og sju var fritatt for vurdering. Dette illustrerer et skolefaglig svakt nivå blant de som har byttet til Vg1 over to år og til grunnkompetanseløp. Dette indikerer at dette kan være fornuftige bytter som gjør at disse elevene har kommet på et utdanningsløp som er tilpasset deres faglige nivå i større grad enn på et ordinært Vg1.

Vi har undersøkt hvilke skoler elevene som byttet gikk på, og vi fant at det var særlig på fire skoler mange elever hadde byttet. På Glemmen hadde 18 elever byttet, åtte til Vg1 over to år og åtte til et grunnkompetanseløp. På Borg hadde 15 byttet, 14 av dem til et grunnkompetanseløp. På Halden hadde 12 byttet, hvorav sju til Vg1 over to år. På Mysen byttet 12 elever, og ti av dem byttet til grunnkompetanseløp.

3.2 Videregående skole elevene gikk på det første året

Det er 11 fylkeskommunale videregående skoler i Østfold. I tabell 3.9 viser vi hvor mange elever som gikk på hver av disse skolene første år i videregående, totalt og fordelt på kjønn.

Tabell 3.9 Elever på de fylkeskommunale videregående skolene i Østfold, totalt og fordelt på kjønn

Skole	Antall elever i alt	Andel jenter
Glemmen	438	51
Askim	345	42
Halden	336	43
Mysen	331	48
Malakoff	319	44
Kirkeparken	318	55
Greåker	304	54
St. Olav	239	47
Private	227	41
Fredrik II	205	47
Borg	150	30
Kalnes	133	62
I alt	3345	

Vi ser at fordelingen av jenter og gutter var rundt 50-50 på de fleste skolene. Andelen jenter var mellom 40 og 60 prosent på alle skolene, med unntak av Borg med 30 prosent jenter og Kalnes med 62 prosent jenter. Guttedominansen på Borg forklares med at EL, BA og TP er store programmer her, mens jentedominansen på Kalnes kan forklares med at DH og NA er dominerende programmer her.

Tabell 3.10 Elever på de private videregående skolene i Østfold, totalt og fordelt på kjønn

Skole	Antall	Andel jenter
Steinerskolen i Moss	10	60
Wang Toppidrett Fredrikstad AS	60	30
Noroff Mediegymnas - Fredrikstad	22	45
Seiersborg videregående skole - Fredrikstad	27	33
Tomb videregående skole - Råde	53	43
Hans Nielsen Hauge videregående skole - Fredrikstad	54	50
Alle	227	41

De 3345 elevene (tabell 3.9) som gikk i en fylkeskommunal videregående skole utgjorde 92,6 prosent av elevene første år i videregående 2016-17. Én prosent av kullet begynte ikke i videregående skoleåret 2016-2017, og tre ungdommer startet i august 2016 med full opplæring i bedrift (tabell 3.2).

6,4 prosent av elevene gikk på en privat videregående skole. Samlet var det færre jenter enn gutter på de private videregående skolene, men på en av skolene var jentene i flertall (tabell 3.10).

3.2.1 Snittkarakterer fra ungdomsskolen på de enkelte videregående skolene

Vi har sett på snittkarakterer fra ungdomsskolen blant elevene på de videregående skolene (tabell 3.11). Her har vi bare inkludert elever i ordinære løp på studieforbereende og yrkesfag. Snittet blant elevene på de studieforbereende programmene på alle skolene (unntatt en), varierte mellom 4,37 og 4,60. Dette er et relativt høyt snitt, men det mest interessant er kanskje at variasjonen mellom skolene - med unntak for en skole - var liten, 0,23 karakterpoeng. En forklaring på dette jevne skolefaglige nivået kan være at man ikke har såkalt «fritt» skolevalg i Østfold, men at majoriteten av elevene går på videregående skole i egen kommune eller nabokommunen (jf. 3.2.5). Når det gjelder snittet blant yrkesfagelevne var den skolevise variasjonen større, en halv karakter (0,47 mellom 3,27 og 3,74). En forklaring på dette kan være at skolene tilbyr ulike yrkesfaglige programmer, noe som vil påvirke det gjennomsnittlige karakternivået på yrkesfag på den enkelte skole. Et eksempel: Med mange EL-elever vil snittet fra ungdomsskolen på yrkesfag være høyere enn på en skole med mange elever på TP.

På det fireårige løpet mot både studie- og yrkeskompetanse innenfor service og samferdsel på Fredrik II var snittet fra ungdomsskolen 4,17, og på tilsvarende løp innenfor helse- og oppvekstfag på Glemmen var snittet fra ungdomsskolen 5,19 (ikke i tabell).

Tabell 3.11 Gjennomsnittskarakterer fra ungdomsskolen på studieforbereende og yrkesfag på de fylkeskommunale videregående skolene

Skole	Studieforbereende		Yrkesfag	
	Snitt	Antall	Snitt	Antall
Frederik II videregående skole	4,60	325	3,37	21
Glemmen videregående skole	4,60	70	3,74	310
Kirkeparken videregående skole	4,59	256	3,53	52
St. Olav videregående skole	4,58	196	3,27	23
Mysen videregående skole	4,55	142	3,33	161
Halden videregående skole	4,53	172	3,48	137
Greåker videregående skole	4,52	214	3,34	78
Askim videregående skole	4,43	198	3,54	139
Malakoff videregående skole	4,37	134	3,40	170
Kalnes videregående skole	3,74	27	3,67	90
Borg videregående skole			3,39	127
Alle	4,53	1734	3,51	1308

Vi har også sett på dette på de private videregående skolene, og i tabell 3.12 ser vi at gjennomsnittskarakterene fra ungdomsskolen samlet sett var noe lavere enn snittet på de fylkeskommunale videregående skolene.

Tabell 3.12 Gjennomsnittskarakterer fra ungdomsskolen på studieforbereende og yrkesfag på de private videregående skolene

Skole	Studieforbereende		Yrkesfag	
	Snitt	Antall	Snitt	Antall
Wang Toppidrett Fredrikstad AS	4,39	60		
Hans Nielsen Hauge videregående skole - Fredrikstad	4,35	53		
Noroff Mediegymnas - Fredrikstad	3,90	21		
Seiersborg videregående skole - Fredrikstad			2,80	24
Tomb videregående skole -Råde			3,58	43
Alle	4,24	134	3,30	67

3.2.2 Andel innfridd førsteønske på de enkelte skolene

Tabell 3.13 viser at på to av skolene gikk over 90 prosent på sitt førsteønske. Gjennomsnittlig på alle skolene var det 85,5 prosent som gikk på sitt førsteønske. På ytterligere fire av skolene var andelen

med innfridd førsteønske høyere enn dette snittet. På de fem øvrige skolene var andel innfridd førsteønske under dette snittet, og på to av disse skolene var det under 80 prosent som gikk på det utdanningsprogrammet de hadde satt opp som førsteønske.

Tabell 3.13 Andel med innfridd førsteønske utdanningsprogram på de enkelte videregående skolene

Skole	Andel
Kirkeparken	91,8
Halden	91,1
Greåker	88,5
St. Olav	87,4
Mysen	86,7
Askim	86,4
Borg	83,3
Frederik II	82,8
Malakoff	81,8
Kalnes	79,7
Glemmen	78,3
Alle	85,5

3.2.3 Skolebytter

Vi har registrert 33 elever som byttet videregående skole i skoleåret. 14 av disse byttet til en privat videregående skole, 16 til en annen fylkeskommunal videregående skole i Østfold og tre til en videregående skole i annet fylke.

3.2.4 Utdanningsprogram på de ulike videregående skolene

I tabell 3.14 viser vi hvilke hovedgrupper av utdanningsprogrammer de enkelte skolene tilbyr.

Tabell 3.14 Hovedgrupper av utdanningsprogrammer på de fylkeskommunale videregående skolene. Prosent

	Ordinært løp ST	Ordinært løp STFO unntatt ST	Ordinært løp YF	YSK	Vg1 over to år	Grunnkompetanse	FKM
Frederik II	70	14	6	4	1	5	
Greåker	63	10	26		1	0	
St. Olav	46	37	10		1	3	3
Askim	46	11	40			2	
Kirkeparken	45	35	16			3	
Malakoff	42		54			2	3
Halden	40	12	41		2	5	
Mysen	36	8	49		1	7	
Kalnes		20	69			11	
Glemmen	0	17	72	3	5	3	
Borg			85		1	14	
Alle	38	15	40	1	1	4	1

YSK: Studie- og yrkeskompetanse på fire år. FKM: Forberedende kurs for minoritetsspråklige

På noen skoler gikk en klar overvekt av elevene i studieforbereende utdanningsprogrammer, på de fire skolene Fredrik II, St. Olav, Kirkeparken og Greåker gjaldt dette mellom 70 og 90 prosent på et studieforbereende utdanningsprogram. To av skolene – Askim og Halden – hadde også et flertall av elever på studieforbereende, men her lå andelen mellom 50 og 60 prosent. På de øvrige skolene, Mysen, Malakoff, Kalnes, Glemmen og Borg, var yrkesfagelevne i flertall.

To skoler tilbød fireårige løp mot både studie- og yrkeskompetanse. På Fredrik II innenfor service og samferdsel og på Glemmen innenfor helse- og oppvekstfag. I alt gikk 31 elever på disse to tilbudene.

Videre ser vi at på noen skoler gikk en del elever på Vg1 over to år. Disse utgjorde 42 elever og 16 av dem gikk i et studieforberedende løp. Vi ser også at på to skoler var det elever som gikk i forberedende kurs for minoritetsspråklige. I alt utgjorde disse 16 elever.

Til slutt observerer vi at det var elever i grunnkompetanseløp på 10 av de videregående skolene. Størst var andelen på Borg og Kalnes. Til sammen var det 137 elever i grunnkompetanseløp, hvorav 26 gikk på et studieforberedende løp, mens 111 var yrkesfagelever.

Til sammen gikk 227 elever første år i videregående på en privat videregående skole i Østfold. På fire av disse skolene, Steinerskolen i Moss, Wang toppidrett i Fredrikstad, Noroff Mediegymnas i Fredrikstad og Hans Nielsen Hauge skole i Fredrikstad, gikk alle elevene på et studieforberedende utdanningsprogram. På Seiersborg videregående skole gikk alle på et yrkesfaglig program, og på Tomb videregående skole i Råde gikk så godt som alle – 83 prosent – på et yrkesfaglig program. Tomb var den eneste privat videregående skolen som hadde elever i grunnkompetanseløp.

3.2.5 Videregående skole, ungdomsskole og bokommune

Fire av de 11 videregående skolene ligger i Sarpsborg (St. Olav, Borg, Kalnes og Greåker), to i Fredrikstad (Fredrik II og Glemmen), to i Moss (Kirkeparken og Malakoff), en i Halden (Halden), en i Askim (Askim) og en i Eidsberg kommune (Mysen). De 11 videregående skolene ligger altså i seks av de 18 Østfoldkommunene. Dvs. at i elleve av kommunene ligger det ingen videregående skole.

Vi har sett på hvilke ungdomsskoler elevene på de videregående skolene kom fra (vedleggstabell V.1.3). Tabellene viser at fem av de videregående skolene fikk mellom 80 og 90 prosent av elevene fra skoler i egen kommune. Dette gjelder Halden, St. Olav, Borg, Fredrik II og Glemmen videregående skoler. To skoler, Kirkeparken og Malakoff fikk tre av fire elever fra skoler i egen kommune. Her kom hoveddelen av de øvrige elevene fra skoler i Råde, Våler og Rygge. To skoler, Kalnes og Greåker, hentet mellom 80 og 90 prosent av elevene fra ungdomsskoler i Fredrikstad og Sarpsborg. De to siste skolene representerer et annet mønster. Askim videregående skole fikk 47 prosent av elevene fra skoler i egen kommune, og hoveddelen av de øvrige elevene kom fra skoler i Spydeberg, Skiptvedt og Hobøl. Mysen videregående skole fikk 36 prosent av elevene fra ungdomsskoler i egen kommune, mens hoveddelen av de øvrige kom fra ungdomsskoler i Rakkestad, Trøgstad og Marker. Vi ser et mønster hvor de videregående skolene får elevene fra et begrenset og kjent antall ungdomsskoler.

Vi har også sett på hvor stor andel av elevene som gikk på en videregående skole i egen kommune, evt. i nabokommunen⁵ dersom det ikke er noen videregående skole i egen kommune (tabell 3.15).

Tabell 3.15 Andel elever som gikk på videregående skole i egen kommune eller i nabokommunen når det ikke er videregående skole i egen kommune.

Kommune	Andel		Kommune	Andel		Kommune	Andel
Trøgstad	98		Halden	87		Fredrikstad	78
Moss	94		Sarpsborg	87		Hobøl	70
Aremark	92		Skiptvedt	85		Spydeberg	70
Våler	89		Råde	84		Rakkestad	69
Askim	89		Eidsberg	82		Hvaler	64
Rygge	89		Marker	80		Alle kommuner	84

Det var jevnt over store andeler elever som gikk på videregående skole i hjemkommunen eller i nabokommunen når det ikke var videregående skole i egen kommune. I 12 av kommunene gjaldt dette over 80 prosent. Vi ser også at det ikke var noen forskjell om det var en videregående skole i

⁵ For Råde har vi ansett Moss og Fredrikstad som nabokommuner. For Hobøl har vi ansett Askim som nabokommune.

hjemkommunen, eller om elevene måtte reise til nabokommunen når de ikke hadde en videregående skole i egen kommune. Samlet for hele fylket var det 84 prosent som gikk på en videregående skole i egen kommune eller i nabokommunen når det ikke var videregående skole i egen kommune.

Det er grunn til å regne med at det vi ser her, at de videregående skolene rekrutterte fra et begrenset og kjent antall ungdomsskoler i relativ nærhet, og at så mange elever gikk på en videregående skole i egen kommune eller nabokommune er et resultat av en villet politikk. Østfold fylkeskommune har ikke innført såkalt «fritt skolevalg»⁶, og det må dermed antas at det er en intensjon at elevene skal gå på videregående skole nærmest mulig der de bor.

⁶ Fritt skolevalg brukes ofte om den ordningen som gjør at elevene kan søke seg inn til den skolen de vil i et fylke, og at de konkurrerer om plassene med ungdomsskolekarakterene sine. De betyr at de med best karakterer får velge skoletilbud først. For dem er det kanskje riktig å bruke betegnelsen «fritt skolevalg». For de som har de svakeste karakterene fra ungdomsskolen, og som må ta de plassene som er igjen når de «flinkeste» har valgt, er det ikke sikkert dette oppleves som et «fritt skolevalg». Vi mener at en riktigere betegnelse på denne inntaksordningen er «konkurransbasert inntak til videregående skole».

4 Resultater fra første år i videregående

Vi skal nå se på resultater fra de første året i videregående: Har elevene bestått eller ikke og hvilke karakterer har de fått? Vi ser også nærmere på slutterne gjennom kvantitative og kvalitative analyser.

4.1 Status etter det første året

I tabell 4.1 viser vi status etter det første året i videregående. Litt over åtte av ti – 81,2 prosent – fullførte og besto. 5,9 prosent gjennomførte hele året, men uten å bestå i alle fag. 3,6 prosent manglet vurderingsgrunnlag, og har derfor ikke bestått. 211 elever – 5,9 prosent – var i løp som fortsetter. For disse var ikke intensjonen at de skulle bestå etter et år i videregående. Dette er i hovedsak elever i grunnkompetanseløp (132), i Vg1 over to år (36) og på forberedende kurs for minoritetsspråklige (16). Vi ser også at 123 elever, 3,4 prosent av elevene, enten unnlot å begynne i videregående eller har sluttet i løpet av det første året. Det er knyttet en viss usikkerhet til data om 40 av disse 123 elevene, men vi har valgt å betrakte dem som sluttere i analysene. Se en begrunnelse i avsnitt 4.4.2.

Tabell 4.1 Status etter første året i videregående opplæring. Prosent

Resultat skoleåret 2016-2017	Antall	Prosent
Fullført og bestått	2899	81,2
Gjennomført året 1617, men ikke bestått	210	5,9
Manglende grunnlag for vurdering	127	3,6
I løp som fortsetter andre året	211	5,9
Ikke begynt – sluttet 1617	123	3,4
Alle	3570	100,0

Når vi skal analysere sammenhengen mellom status etter første året i videregående og noen andre forhold, vil vi betrakte de som ikke har bestått og de som mangler vurdering som én gruppe, under betegnelsen «Ikke bestått». Etter disse sammenslåingene får vi en fordeling som vist i tabell 4.2.

Tabell 4.2 Resultater etter første året i videregående opplæring. Gruppert. Prosent

Resultat skoleåret 2016-2017	Antall	Prosent
Bestått	2899	81,2
Ikke bestått	337	9,5
Løp som fortsetter andre året	211	5,9
Sluttet	123	3,4
Alle	3570	100,0

4.1.1 Status etter første året blant jenter og gutter

I tabell 4.3 viser vi sluttstatus våren 2017 blant jenter og gutter. Det var en litt større andel jenter enn gutter som besto skoleåret, og en litt større andel gutter enn jenter besto ikke, holdt fortsatt på eller hadde sluttet.

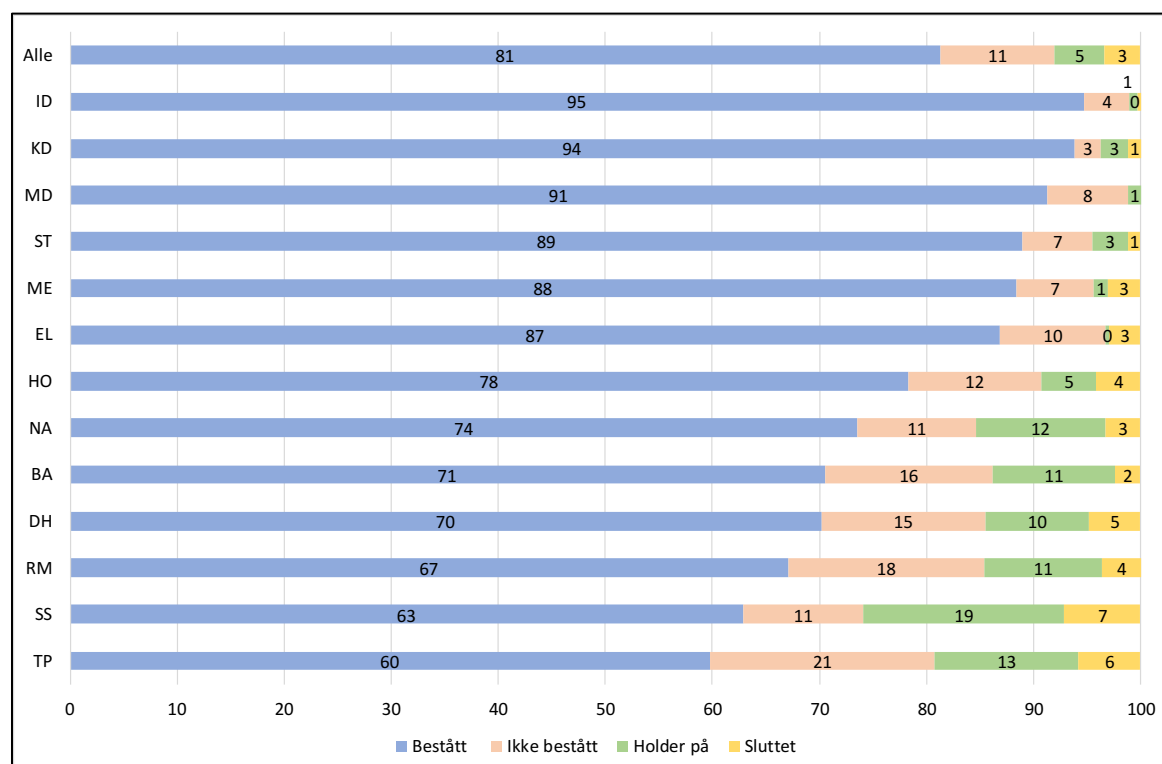
Tabell 4.3 Resultater etter første året i videregående opplæring. Jenter og gutter. Prosent

	Jenter	Gutter	Alle
Bestått	83,3	79,3	81,3
Ikke bestått	8,4	10,4	9,5
Løp som fortsetter andre året	5,0	6,8	5,9
Sluttet	3,3	3,6	3,4

4.1.2 Status etter første året på ulike utdanningsprogrammer

Vi har sett på sluttstatus på de forskjellige utdanningsprogrammene. Dette viser vi i figur 4.1.

Figur 4.1 Status etter første året våren 2017 på de forskjellige utdanningsprogrammene. Prosent

Figur 4.1 viser en betydelig variasjon i status etter det første året mellom ungdom som har gått på de ulike utdanningsprogrammene. Det var på de fem studiekompetansegivende programmene størst andel fullførte og besto, og andelen var størst på ID, 95 prosent. Også på EL var det en høy andel – 87 prosent – som besto. På alle de andre yrkesfaglige programmene var det færre enn 80 prosent som hadde fullført, og på TP og SS var andelen bestått så lave som henholdsvis 60 og 63 prosent.

Det var også stor variasjon i andelen som ikke besto. På de fleste yrkesfaglige programmene var det betydelig høyere andeler som ikke besto enn på de studieforberedende programmene. Forskjellen mellom ytterpunktene var betydelig, 21 prosent på TP og 4 prosent på ID. I en vanlig TP-klasse med 15 elever tilsvarer dette tre elever, mens i en vanlig ID-klasse med 30 elever tilsvarer dette en elev.

Også andelen som var i løp som fortsetter andre året varierte betydelig mellom programmene. På de studieforberedende og på EL var det så godt som ingen, og også på HO var det få. Størst andel var det på SS (19 prosent), og på NA, BA, DH, RM og TP gjaldt dette 10-13 prosent.

Andelen sluttet varierte også. På MD var det ingen og på ID under en prosent som hadde sluttet. På KD og ST var det en prosent sluttet. Størst andel fant vi på SS og TP med henholdsvis sju og seks prosent sluttet. På DH var det fem prosent, på RM og HO fire prosent og på NA og EL tre prosent som hadde sluttet. Noe overraskende var den lave andelen sluttet – to prosent – på BA.

4.1.3 Status etter det første året på de videregående skolene

Vi har sett på kompetanseopptak på de enkelte videregående skole, og i tabell 4.4 og 4.5 viser vi andelen fullført og bestått på de videregående skolene etter første år for henholdsvis elever på studieforberedende og yrkesfaglige løp.

Tabell 4.4 Andel elever på studieforberedende løp som har fullført og bestått Vg1 etter første år i videregående opplæring

Skole	Andel bestått	Karaktersnitt fra tiende klasse
St. Olav videregående skole	96	4,58
Frederik II videregående skole	95	4,58
Glemmen videregående skole	95	4,70
Kirkeparken videregående skole	94	4,58
Kalnes videregående skole	93	3,74
Halden videregående skole	91	4,53
Mysen videregående skole	91	4,55
Malakoff videregående skole	90	4,37
Askim videregående skole	88	4,43
Greåker videregående skole	87	4,52
Alle	92	4,53

Tabell 4.5 Andel elever på yrkesfaglige løp som har fullført og bestått Vg1 etter første år i videregående opplæring

Skole	Andel bestått	Karaktersnitt fra tiende klasse
Glemmen videregående skole	87	3,74
Askim videregående skole	84	3,54
Halden videregående skole	84	3,48
St. Olav videregående skole	83	3,27
Kalnes videregående skole	83	3,67
Malakoff videregående skole	77	3,40
Borg videregående skole	77	3,39
Kirkeparken videregående skole	75	3,53
Greåker videregående skole	74	3,34
Frederik II videregående skole	73	3,37
Mysen videregående skole	72	3,33
Alle	80	3,50

Tabell 4.4. viser at det var høye andeler av studieforberedende elevene på skolene som har fullført og bestått Vg1, ikke på noen skoler var andelen lavere enn 87 prosent. På yrkesfag var, som forventet, beståttandelene noe lavere, varierende mellom 72 og 87 prosent (tabell 4.5). Både for studieforberedende og yrkesfag ser vi av tabellene at det er en tendens til at de skolene som hadde

elever med høyest henholdsvis lavest snitt fra ungdomsskolen er de skolene med høyest henholdsvis lavest andel fullført og bestått Vg1 etter første år. Dette mønsteret ser vi både for jenter og gutter.

Andelen som har gjennomført uten å bestå på studieforbereende varierte mellom de videregående skolene mellom 1,3 prosent og 13,6 prosent. Dette er en betydelig variasjon. Blant yrkesfagelevne var andelen som ikke hadde bestått vesentlig høyere, varierende fra 8,3 til 25 prosent mellom skolene. Med referanse til omtalen av elever med IV eller med karakteren 1 i ett fag, er det tenkelig at på noen av skolene med stor andel som ikke har bestått er det et potensial til å redusere denne andelen ved å vie elever med stryk eller IV i ett fag større oppmerksomhet.

Andelen som var i løp som fortsatte og andelen som sluttet på studieforbereende var små på alle skolene. Av de 1776 elevene på studieforbereende som inngår i denne analysen, var det henholdsvis 12 og 18 elever som var i løp som fortsatte og som sluttet. Når disse fordeles på 11 skoler er det ikke meningsfullt å prosentuerer. Maksimalt antall sluttere på studieforbereende på en skole var fire elever.

På yrkesfag var det til sammen 51 elever – tilsvarende 3,8 prosent - som hadde sluttet. Også når vi fordeler disse på 11 skoler, blir det så få på hver at det ikke er meningsfullt å vise andel sluttere på de enkelte skolene. Vi nevner likevel at om lag halvparten av de 51 slutterne på yrkesfag, 29 elever, gikk på tre av de videregående skolene når de sluttet: Malakoff, Mysen og Glemmen. Glemmen er en stor skole, slik at slutterne der var ikke overrepresentert sammenholdt med snittet på 3,8 prosent for alle skolene. På Mysen og Malakoff derimot var det flere enn 3,8 prosent som sluttet.

4.1.4 Status etter det første året og karakterer fra ungdomsskolen for jenter og gutter

Vi har sett på karaktersnitt fra ungdomsskolen for ulike statusgrupper etter det første året. Her har vi også skilt mellom gutter og jenter.

Tabell 4.6 Karaktersnitt fra ungdomsskolen for ulike statusgrupper etter år en for gutter og jenter

Resultat skoleåret 2016-2017	Gutter	Jenter	Alle	Antall
Bestått	4,00	4,44	4,21	2869
Ikke bestått	3,06	3,43	3,22	329
I løp som fortsetter andre året	2,77	3,29	2,99	133
Sluttet	2,95	3,36	3,14	98
Alle	3,82	4,28	4,04	3429
Eta	0,474	0,449	0,455	

Vi ser at de som har bestått hadde et betydelig høyere snitt fra ungdomsskolen - 4,21 - enn alle andre grupper. Avstanden til de som ikke har bestått første året i videregående (de som har stryk i fag og de som mangler grunnlag for vurdering) var om lag en hel karakter i gjennomsnitt. Videre ser vi at de med lavest snitt fra ungdomsskolen var de som var i løp som fortsatte (grunnkompetanse, Vg1 over to år, eller forberedende kurs for minoritetsspråklige). Gjennomsnittskarakteren fra ungdomsskolen for disse gruppene samlet var 2,99. Vi merker oss også at de som ikke begynte eller har sluttet samlet hadde høyere snittkarakter fra ungdomsskolen enn de som var i løp som fortsatte andre året.

Når vi ser på gutter og jenter hver for seg ser vi det samme mønsteret som når vi ser på alle samlet. I tillegg observerer vi at i alle gruppene i tabell 4.6 hadde jentene bedre gjennomsnittskarakter fra ungdomsskolen enn guttene. Denne forskjellen var relativt lik for de ulike gruppene, varierende fra 0,52 karakterpoeng for de som var i løp som fortsatte andre året til 0,37 karakterpoeng for de som ikke hadde bestått. Best karaktersnitt hadde jenter som har fullført det første året i videregående, mens det var gutter i løp som fortsatte som hadde det laveste snittet.

4.1.5 Status etter det første året og fravær fra ungdomsskolen for jenter og gutter

Vi har sett på forholdet mellom status etter det første året i videregående opplæring og fravær fra ungdomsskolen. Også her har vi skilt mellom gutter og jenter.

Tabell 4.7 viser at de som besto det første året i videregående, hadde lavest fravær med seg fra ungdomsskolen. Fraværet til de som ikke har bestått og de som var i løp som fortsatte var om lag dobbelt så stort og relativt likt. Unntaket er jenter i løp som fortsatte andre året. De har et svært høyt timefravær. De som hadde det desidert høyeste fraværet fra tiende trinn i ungdomsskolen var de som ikke begynte eller som sluttet det første året. Deres fravær var svært høyt. Mønsteret beskrevet her gjelder både for timefraværet og dagsfraværet. Tidligere forskning (Rumberger 2011, Markussen 2016) har vist tydelig sammenheng mellom fravær og senere slutting. Denne sammenheng dokumenteres også her.

Tabell 4.7 Gjennomsnittlig fravær fra ungdomsskolen for jenter og gutter i ulike statusgrupper etter det første året

Resultat skoleåret 2016-2017	Dager			Timer			Antall
	Gutter	Jenter	Alle	Gutter	Jenter	Alle	
Bestått	7,04	7,17	7,11	6,12	7,00	6,55	2877
Ikke bestått	11,63	13,55	12,44	11,22	17,61	13,90	377
I løp som fortsatte andre året	13,93	14,65	14,21	11,31	19,85	14,67	156
Sluttet	31,45	26,45	29,24	27,90	20,58	24,67	120
Alle	8,85	8,67	8,77	7,78	8,93	8,32	3530
Eta	0,366	0,321	0,345	0,245	0,258	0,236	

Jentene hadde et noe høyere dagsfravær enn guttene unntatt blant slutterne hvor guttenes gjennomsnittlige dagsfravær var høyere. Vi ser det samme mønsteret for timefraværet, men blant de som ikke har bestått og de som var i løp som fortsatte andre året, var jentenes timefravær betydelig høyere enn guttenes. Blant slutterne er guttenes timefravær betydelig større enn blant jentene.

Fravær fra tiende klasse og fra første år i videregående skole

Vi har sett på sammenheng mellom fravær i tiende klasse og i første år i videregående skole.

Tabell 4.8 Gjennomsnittlig dagsfravær første år i videregående etter gruppert dagsfravær i tiende

Fraværsdager i tiende klasse – gruppert	Gjennomsnittlig dagsfravær første år i videregående	Antall
Ikke fravær	1,91	333
1-3 dager fravær	2,20	884
4-6 dager fravær	3,67	754
7-9 dager fravær	4,57	503
10-19 dager fravær	7,08	665
20 dager fravær eller mer	14,81	286
Alle	4,85	3425

Eta=0,449

Tabell 4.9 Gjennomsnittlig timefravær første år i videregående etter gruppert dagsfravær i 10. klasse.

Fraværstimer tiende klasse - gruppert	Snitt timefravær første år i videregående	Antall
Ikke fravær	7,36	669
1-3 timer fravær	8,02	831
4-6 timer fravær	10,86	636
7-9 timer fravær	13,39	412
10-19 timer fravær	16,26	595
20 timer fravær eller mer	29,65	282
Alle	12,28	3425

Eta=0,311

Både når det gjelder dags- og timefravær viser tabellene 4.8 og 4.9 sammenheng mellom fravær i tiende klasse og fravær i første året i videregående. Det gjennomsnittlige dags-/timefraværet første år i videregående øker systematisk med økende dags-/timefravær i tiende klasse. Vi ser en tendens til at de med høyt fravær i tiende klasse også hadde høyt fravær første år i videregående. Eta-verdiene viser også at sammenhengen mellom fravær i tiende klasse og første år i videregående er sterkere for dagsfraværet enn for timefraværet.

4.1.6 Status etter det første året og inntak til førsteønske

I tabell 4.10 viser vi andelen som kom inn på sitt førsteønske på utdanningsprogram og på programområde i forhold til hvordan det gikk det første året i videregående skole. Når det gjelder utdanningsprogram ser vi at det var størst andel som kom inn på sitt førsteønske blant de som var i løp som fortsatte andre året. Dette kan delvis skyldes at en del av disse elevene kan ha hatt rett til inntak på primært valgt Vg1. Samtidig ser vi at det var en svært liten andel av disse som gikk på det programområdet de har hatt som førsteønske. Dette skyldes at mange av disse elevene ble tatt inn til et ordinært Vg1, men at de etter skolestart har byttet til et mer tilrettelagt opplegg, f.eks. et grunnkompetanseløp.

Tabell 4.10 Andel tatt inn på sitt førsteønske på utdanningsprogram og på programområde etter status etter første år i videregående skole

Resultat skoleåret 2016-2017	Utdanningsprogram	Programområde	Antall
Bestått	87,6	81,7	2902
Ikke bestått	75,7	70,3	382
I løp som fortsatte andre året	88,6	19,9	163
Sluttet	57,7	43,9	123
Alle	85,5	75,7	3570

Nest størst andel som gikk på det utdanningsprogrammet de hadde hatt som sitt førsteønske fant vi blant de som har fullført og bestått første år i videregående. Lavest andel fant vi blant de som ikke begynte eller som sluttet i løpet av skoleåret. Dette mønsteret gjelder førsteønske både til utdanningsprogram og programområde (med unntak av de som var i løp som fortsatte andre året som omtalt over). De som ikke begynte eller sluttet, skilte seg ut med en svært lav andel som har fått innfridd sitt førsteønske både når det gjelder utdanningsprogram og programområde. Dette kan henge sammen med at de som ikke har fått innfridd førsteønske har et lavt karaktersnitt fra ungdomsskolen (se tabell 3.6). Karaktersnitt fra ungdomsskolen er, som vi har omtalt foran, det forholdet som har størst betydning for hvordan det går i videregående opplæring.

4.1.7 Status etter første året i videregående opplæring etter hvilken ungdomsskole elevene gikk på

Vi skal nå se nærmere på forholdet mellom hvilken ungdomsskole elevene gikk på og hvordan det har gått det første året i videregående skole. Vi starter med å se på fullført og bestått første år i videregående skole etter hvilken ungdomsskole elevene gikk på.

Fullført og bestått Vg1 etter første år i videregående skole

Tabell 4.11 viser at andelen fullført og bestått Vg1 etter første året i videregående varierte betydelig etter hvilken ungdomsskole elevene kom fra. Størst andel av fjorårets tiendeklassinger som fullførte og besto Vg1 kom fra Begby skole og Kråkerøy ungdomsskole, hvor dette gjaldt henholdsvis 93 og 91 prosent. For 25 av de 37 ungdomsskolene fullførte og besto 80-89 prosent av deres tidligere elever. For ni av skolene var det 75-99 prosent av fjorårets tiendeklassinger som fullførte og besto. Lavest andel hadde Hafslund ungdomsskole, hvor 67 prosent av fjorårets tiendeklassinger fullførte og besto Vg1. Dette kan delvis forklares med at mange av elevene fra Hafslund gikk i grunnkompetanseløp eller i forberedende kurs for minoritetsspråklige det første året i videregående (se nedenfor).

Tabell 4.11 Andel elever med bakgrunn fra ulike ungdomsskoler som fullførte og besto første året i videregående skole

Skole	Bestått
Begby skole – Fredrikstad	93
Kråkerøy ungdomsskole – Fredrikstad	91
Kvernhuset ungdomsskole – Fredrikstad	89
Vestbygda ungdomsskole – Fredrikstad	88
Hoppern skole – Moss	
Råde ungdomsskole – Råde	
Nøkkeland skole – Moss	
Aremark skole – Aremark	
Risum ungdomsskole – Halden	85
Verket skole – Moss	
Halmstad skole – Rygge	84
Tindlund ungdomsskole – Sarpsborg	
Øreåsen skole – Rygge	
Gressvik ungdomsskole – Fredrikstad	83
Borge ungdomsskole – Fredrikstad	
Strupe ungdomsskole – Halden	82
Marker skole – Marker	
Kirkelund skole – Skiptvedt	
Gudeberg barne- og ungdomsskole – Fredrikstad	
Kirkebygden barne- og ungdomsskole – Våler	
Haugeåsen ungdomsskole – Fredrikstad	81
Spydeberg ungdomsskole – Spydeberg	
Sandbakken barne- og ungdomsskole – Sarpsborg	
Knapstad barne- og ungdomsskole – Hobøl	
Trøgstad ungdomsskole – Trøgstad	80
Rødsberg ungdomsskole – Halden	
Kruseløkka ungdomsskole – Sarpsborg	

Skole	Bestått
Grålum ungdomsskole – Sarpsborg	
Varteig barne- og ungdomsskole – Sarpsborg	
Bytårnet skole – Moss	78
Hvaler ungdomsskole – Hvaler	
Eidsberg ungdomsskole – Eidsberg	77
Rakkestad ungdomsskole – Rakkestad	76
Cicignon skole – Fredrikstad	
Askim ungdomsskole – Askim	75
Hafslund ungdomsskole – Sarpsborg	67
Alle skolene	81

Gjennomført første år i videregående skole – men uten å ha fullført og bestått

Andelen som har gjennomført første året i videregående skole, men uten å ha fullført og bestått varierte mellom 2 og 17 prosent. Inkludert i denne gruppen er elever med strykfag, elever som mangler vurdering i fag og elever i løp som fortsatte andre året. Fordi mange av ungdomsskolene er små, angir vi ikke eksakt hvor stor andel med bakgrunn fra de ulike skolene dette gjelder, men grupperer skolene. Dette av hensyn til anonymiteten til elevene. Vi viser dette i tabell 4.12.

Tabell 4.12 Andel som har gjennomført første året i videregående skole, men uten å ha fullført og bestått Vg1

Skoler	Andel
Begby skole, Hoppert skole, Kirkelund skole, Kråkerøy ungdomsskole, Kvernhuset ungdomsskole, Marker skole, Nøkkeland skole, Rødsberg ungdomsskole, Råde ungdomsskole, Vestbygda ungdomsskole	2-7 prosent
Aremark skole, Borge ungdomsskole, Bytårnet skole, Gressvik ungdomsskole, Hafslund ungdomsskole, Haugeåsen ungdomsskole, Kirkebygden barne- og ungdomsskole, Knapstad barne- og ungdomsskole, Kruseløkka ungdomsskole, Risum ungdomsskole, Tindlund ungdomsskole, Verket skole	8-10 prosent
Grålum ungdomsskole, Gudeberg barne- og ungdomsskole, Halmstad skole, Rakkestad ungdomsskole, Sandbakken barne- og ungdomsskole, Strupe ungdomsskole, Varteig barne- og ungdomsskole, Øreåsen skole	11-13 prosent
Askim ungdomsskole, Cicignon skole, Eidsberg ungdomsskole, Hvaler ungdomsskole, Spydeberg ungdomsskole, Trøgstad ungdomsskole	14-17 prosent

I løp som fortsatte andre året

Blant elevene i denne gruppen er, som nevnt foran, de som tok Vg1 over to år, de som gikk i grunnkompetanseløp, de som hadde full opplæring i bedrift og de som gikk på et forberedende kurs for minoritetsspråklige.

For 23 av ungdomsskolene var det 2-5 prosent av deres tidligere tiendeklassinger som avsluttet det første året med et løp som de skulle fortsette i det andre året. For 12 av skolene gjaldt dette 6-10 prosent av deres tidligere elever. For to skoler var andelen større. Av de tidligere elevene fra Hafslund og Rødsberg ungdomsskoler gjaldt dette henholdsvis 17 og 12 prosent. For Hafslunds del forklares dette med at rundt ni prosent hadde byttet til grunnkompetanseløp og at om lag åtte prosent av deres tidligere elever gikk på forberedende kurs for minoritetsspråklige det første året i videregående. Dette er også med på å forklare den lave andelen av Hafslund-elevene som fullførte og besto Vg1 etter et år (jf. over). For Rødsbergs del utgjorde de 12 prosentene elever som tok Vg1 over to år eller gikk i grunnkompetanseløp.

Ikke begynt i videregående eller sluttet i det første året i videregående skole

For fire av ungdomsskolene var det ingen av deres tidligere tiendeklassinger som sluttet i det første året i videregående skole. Disse skolene var Aremark skole, Begby skole, Halmstad skole og Varteig barne- og ungdomsskole. For de øvrige skolene varierte andelen ikke startere/sluttere blant deres tidligere tiendeklassinger fra en til og med sju prosent. Av anonymitetshensyn presenteres dette ikke mer detaljert.

4.1.8 Status etter første året i videregående opplæring etter elevenes hjemkommune

Det er 18 kommuner i Østfold. I 14 av disse er det bare en ungdomsskole. Det betyr at den omtalen vi har gitt over av status etter første år i videregående skole for elever med bakgrunn for ulike ungdomsskoler er dekkende for de kommunene disse skolene ligger i. Fire kommuner – de fire største byene – har to eller flere ungdomsskoler. I analysen som presenteres i tabell 4.13 har vi beholdt de fire største bykommunene og slått sammen alle de øvrige kommunene.

Tabell 4.13 viser at det ikke var stor variasjon i status etter første året i videregående skole mellom tre av de største bykommunene, Halden, Moss og Fredrikstad. Sarpsborg skilte seg ut fra de øvrige ved en noe lavere andel som fullførte og besto Vg1, og med de høyeste andelen som ikke besto, fortsatt holdt på og som hadde sluttet. De øvrige kommunene samlet var i en mellomposisjon ved noe bedre kompetanseoppnåelse enn Sarpsborg, men noe lavere kompetanseoppnåelse enn de tre øvrige store byene.

Tabell 4.13 Status etter første år etter elevenes hjemkommune. Prosent

	Bestått	Ikke bestått	Løp som fortsatte andre året	Sluttet - ikke begynt	Antall
Fredrikstad	84	8	5	3	1002
Moss	84	7	5	4	373
Halden	82	9	6	2	343
Øvrige kommuner	80	11	6	4	1197
Sarpsborg	77	10	8	5	655
Alle	81	10	6	3	3570

4.2 Karakterer etter første år i videregående skole

Vi har nå sett på resultat etter første år i videregående skole ved å se på bl.a. fullført og bestått. Vi skal nå se nærmere på et annet resultatmål, elevenes karakterer.

4.2.1 Karakterer etter første år i videregående skole og karakterer fra tiende klasse for jenter og gutter

Tabell 4.14 viser en svært tydelig sammenheng mellom karakterene fra tiende klasse og karakterene første år i videregående, for alle elevene samlet og for jenter og gutter. Det er systematisk slik at jo bedre karakterene var i tiende klasse, jo bedre var de også etter første året i videregående skole. Eta 0,70-0,75 bekrefter den sterke sammenhengen.

Vi observerer det samme mønsteret som beskrevet over for alle samlet, også blant jenter og gutter hver for seg. Det er også svært liten forskjell på snittkarakterene til jentene og guttene avhengig av karakterene fra tiende klasse.

Vi kan konkludere at i hovedsak var det slik at de elevene som hadde svake henholdsvis gode karakterer i tiende klasse i all hovedsak var de samme som hadde svake henholdsvis gode karakterer i det første året i videregående skole. Prestasjonsnivåer reproduseres i overgangen fra ungdomsskolen til første året i videregående skole, og dette gjelder både gutter og jenter.

Tabell 4.14 Gjennomsnittskarakter første år i videregående skole etter karakterer i tiende klasse.

Gjennomsnittskarakter fra tiende klasse gruppert	Snittkarakter første år i videregående			Antall
	Gutter	Jenter	Alle	
Fritatt for karakterer	2,61	3,38	3,00	14
Ikke karakter i noen fag	3,91	3,73	3,84	23
Karakter i fire eller færre fag	2,71	3,31	2,92	23
0 - 2,49	2,51	2,46	2,49	89
2,5 - 2,99	2,81	2,84	2,82	270
3,0 - 3,49	3,27	3,25	3,26	462
3,5 - 3,99	3,74	3,84	3,78	616
4,0 - 4,49	4,11	4,07	4,09	689
4,5 - 4,99	4,45	4,42	4,43	633
5,0 - 6,0	4,97	4,94	4,95	513
Alle	3,79	4,14	3,96	3332
Eta	0,745	0,704	0,736	

4.2.2 Karakterer etter første år i videregående på ulike typer utdanningsprogrammer, jenter og gutter

Vi har sett på karakterer etter første år i videregående skole på de ulike utdanningsprogrammene for jenter og gutter. Vi starter med en analyse hvor vi har gruppert utdanningsprogrammene.

Tabell 4.15 Gjennomsnittskarakterer etter første år i videregående skole på ulike typer utdanningsprogrammer

Type utdanningsprogram	Gutter	Jenter	Alle	Antall	Missing
Ordinær studiespesialisering	4,03	4,26	4,15	1373	26
Ordinært studieforberedende unntatt ST	4,03	4,32	4,19	504	4
Ordinært yrkesfag	3,60	3,96	3,75	1332	68
Studie- og yrkeskompetanse på fire år	4,15	4,83	4,57	31	0
Vg1 over to år/FOB/FKM	3,24	3,18	3,20	32	10
Grunnkompetanse	2,21	2,44	2,30	60	77
Alle	3,79	4,14	3,96	3515	185
Eta	0,354	0,328	0,348		

Tabell 4.15 viser at elevene på ordinær studiespesialisering og på ordinære studieforberedende utdanningsprogrammer utenom ST i snitt presterte så godt som helt likt. Alle elevene sett under ett prestert studieforberedende elevene 0,44 karakterpoeng bedre enn elevene på de yrkesfaglige programmene. Bildet er det samme for gutter og jenter, med en forskjell på henholdsvis 0,43 og 0,36 karakterpoeng. Jentenes snitt var 0,36 og 0,29 karakterpoeng bedre enn guttenes på henholdsvis ordinære yrkesfaglige og studieforberedende programmer.

De som presterte best var elever som var inne i et fireårig løp mot både studie- og yrkeskompetanse. Vi ser også at de som tok Vg1 over to år og elever i grunnkompetanseløp var de som hadde det svakeste karaktersnittet. Jentene presterte bedre enn guttene med unntak av de som tok Vg1 over to år, men her var forskjellen liten.

Vi har oppgitt antall missing, dvs. antall personer i hver gruppe om ikke er inkludert i analysen fordi de ikke har oppgitt en karakter. Grunnen til dette er at antall missing i forhold til antallet som inngår i beregningen, gir ytterligere informasjon. Vi bruker de som har grunnkompetanse som eksempel. Her er karaktersnittet på 2,30. Men dette snittet er beregnet på grunnlag av 60 personer. Det er sannsynlig at mange av de 77 som ikke inngår i beregningen ikke har karaktersnitt fordi de mangler eller har få karakterer, at de strever med fagene mm. Så stor andel missing for denne gruppen indikere at gruppen er skolefaglig svakere enn snittet i tabellen skulle tilsi.

Nedenfor skal vi se på karaktersnitt på de enkelte utdanningsprogrammene, men i den analysen inkluderer vi bare elever som gikk i ordinære studieforbereende eller yrkesfaglige løp første år i videregående, altså de tre øverste radene i tabell 4.15.

Tabell 4.16 viser at for alle elevene samlet var det høyest snitt på fire av de fem studieforbereende utdanningsprogrammene, varierende fra 4,38 på KD til 4,11 på ME. Et yrkesfaglig program – NA – «blander» seg inn blant de studieforbereende programmene med et snitt på 4,11. På yrkesfag varierte snittet fra 4,11 på NA til 3,20 på TP. Rangeringen var ikke lik for jentene og guttene.

På alle de fem studieforbereende programmene hadde jentene bedre snitt enn guttene, varierende fra om lag en halv karakter på MD og KD, via 0,3 karakterpoeng på ME til rundt 0,2 karakterpoeng på ID og ST. På yrkesfag hadde jentene bedre snittkarakter enn guttene på fem av åtte programmer. Unntakene var EL, RM og TP, men her var forskjellene beskjedne, 0,07 – 0,21 karakterpoeng. EL er et guttedominert utdanningsprogram, og vi ser altså at de svært få jentene som har beveget seg inn på denne arenaen presterte litt svakere enn guttene. På RM, som er et 50-50-program og på TP som er et guttedominert program, presterte guttene og jentene også så godt som helt likt. Størst forskjell i snittkarakter på yrkesfag i jentenes favør fant vi på HO; 0,47 karakterpoeng. Dette er et utdanningsprogram med lav andel gutter, 18 prosent. Guttene som har valgt dette jentedominerende utdanningsprogrammet, presterte altså vesentlig svakere enn jentene. Både gutter og jenter presterte svakest på TP, med et snitt på henholdsvis 3,13 og 3,20.

Tabell 4.16 Gjennomsnittskaraktarer etter første år i videregående skole på ordinære studieforbereende og yrkesfaglige utdanningsprogrammer

Utdanningsprogram	Gutter	Jenter	Alle	Antall
KD	4,02	4,48	4,38	78
MD	4,02	4,49	4,35	80
ST	4,03	4,26	4,15	1373
ID	4,04	4,20	4,11	280
ME	3,91	4,22	4,11	66
NA	3,98	4,16	4,11	77
HO	3,60	4,07	3,98	388
EL	3,90	3,69	3,89	235
DH	3,52	3,72	3,68	106
SS	3,56	3,99	3,66	130
BA	3,63	3,88	3,64	141
RM	3,53	3,46	3,50	71
TP	3,20	3,13	3,20	184
Alle	3,83	4,17	3,99	3209
Eta	0,322	0,243	0,314	

For forklaring av forkortelsene, se tabell 3.1

4.2.3 Karakterutvikling fra tiende klasse til Vg1

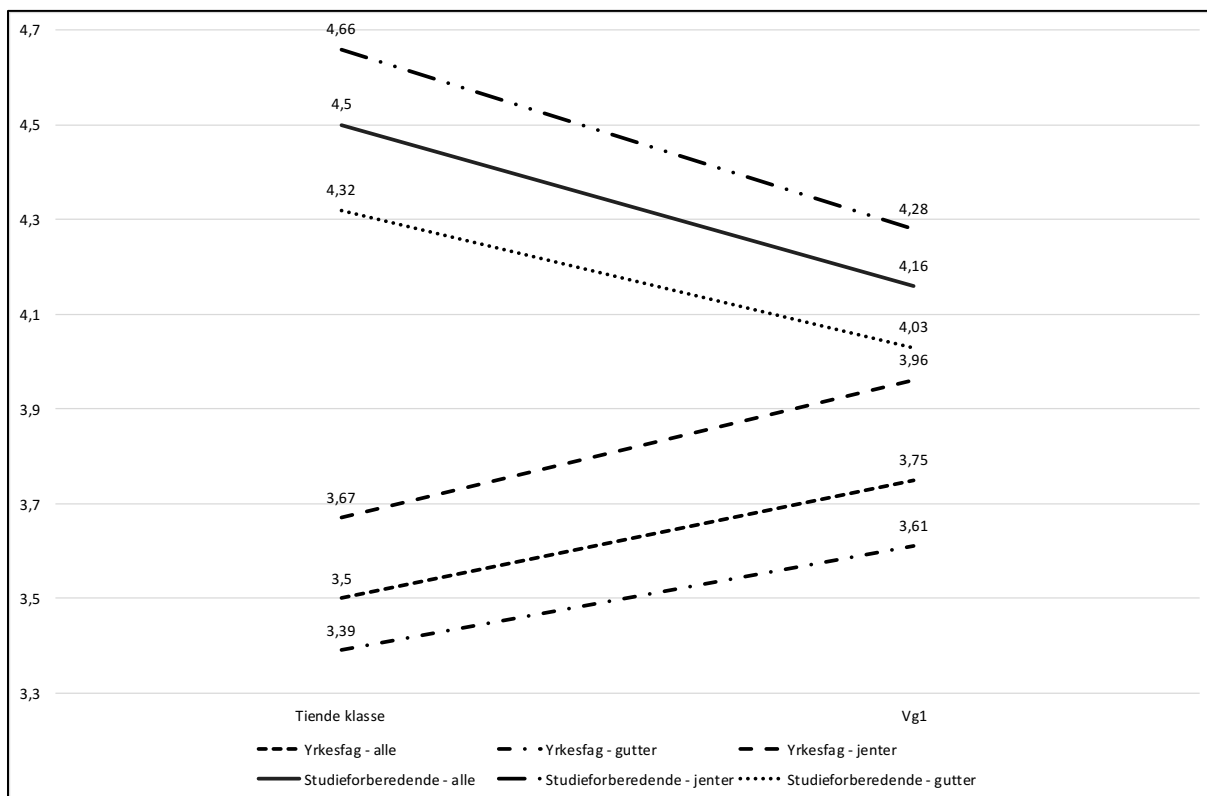
Vi har sett på hvordan karakterene utvikler seg fra tiende klasse til Vg1. I denne analysen har vi bare inkludert elever som gikk et ordinært Vg1 (de tre første radene i tabell 4.15). Vi har også ekskludert de som ikke hadde karakterer fra tiende klasse (de tre første radene i tabell 4.1).

Resultatet av denne analysen viser vi i figur 4.2. Her ser vi at elevene på yrkesfag samlet hadde en svak positiv karakterutvikling på 0,25 karakterpoeng fra tiende klasse til Vg1. Dette gjelder også for gutter og jenter hver for seg, og den positive utviklingen er relativt lik, 0,29 og 0,22 karakterpoeng for henholdsvis gutter og jenter. På studieforbereende hadde elevene samlet en negativ karakterutvikling på 0,34 karakterpoeng. Vi ser en negativ karakterutvikling også når vi ser på jenter og gutter hver for seg. Det er liten forskjell, og den negative karakterutviklingen er 0,29 og 0,38 for henholdsvis jenter og gutter.

Denne karakterutviklingen vi fant her fra tiende klasse til Vg1 er ikke overraskende. Vi har gjort lignende funn tidligere (Markussen & Sandberg 2004), slik at dette er ikke Østfold-spesifikt. En slik karakterutvikling kan tolkes på flere måter. En forklaring på en positiv karakterutvikling for yrkesfagelevne kan være at nå får de jobbe med fag de er interessert i, motivasjonen øker og de presterer bedre. Det kan også tenkes at fellesfagene er mer krevende på studieforberevende enn de var i ungdomsskolen, og at studieforberevende-elevne av den grunn opplever en negativ karakterutvikling.

Men dette funnet betyr ikke nødvendigvis at elevne på studieforberevende presterer svakere første år i videregående enn de gjorde i tiende klasse og at yrkesfagelevne presterer bedre. En annen forklaring, som vi også har presentert tidligere, er at det eksisterer ulike karakterregimer innenfor henholdsvis ungdomsskolen, studieforberevende og yrkesfag. Dvs. at man har ulik forståelse av karakterene og ulike kulturer for karaktersetting, noe som igjen betyr at en firer i ungdomsskolen, en firer på studieforberevende og en firer på yrkesfag ikke alltid og nødvendigvis representerer det samme faglige nivået. Dette betyr at man skal være varsom med å sammenligne karakterer fra ungdomsskolen, fra yrkesfag og fra studieforberevende, og at når man tror man observerer en karakterutvikling fra ungdomsskolen til første år i videregående skole, så er kanskje det man i realiteten observerer tre ulike karakterregimer i funksjon.

Figur 4.2 Karakterutvikling fra tiende klasse til Vg1

4.2.4 Karakterutvikling på de enkelte videregående skolene

Over har vi analysert karakterutvikling fra tiende klasse til første året i videregående skole for yrkesfagelever og elever på studieforberevende. Vi har også undersøkt dette på den enkelte videregående skole for yrkesfagelevne og elevne på studieforberevende særskilt.

Tabell 4.17 Karakterutvikling fra tiende klasse til Vg1 på de studieforbereidende utdanningsprogrammene på de videregående skolene i Østfold

Skole	Studieforbereidende		
	Snitt tiende	Snitt Vg1	Utvikling
Kalnes	3,74	3,67	-0,07
Wang	4,39	4,21	-0,18
Glemmen	4,7	4,49	-0,21
Noroff	3,9	3,69	-0,21
Kirkeparken	4,58	4,36	-0,22
HNH	4,35	4,05	-0,30
Malakoff	4,37	4,06	-0,31
Greåker	4,52	4,18	-0,34
St. Olav	4,58	4,23	-0,35
Alle	4,53	4,17	-0,36
Frederik II	4,58	4,21	-0,37
Askim	4,43	4,01	-0,42
Mysen	4,55	4,08	-0,47
Halden	4,53	4,01	-0,52

I tabell 4.17 har vi inkludert tre private videregående skoler. Vi ser at en av de fylkeskommunale skolene (Borg) ikke hadde noen elever på studieforbereidende. For elevene på studieforbereidende var gjennomsnittlig negativ karakterutvikling på -0,36 karakterpoeng. Vi ser at seks av de 13 skolene hadde en karakterutvikling som varierte 0,06 karakterpoeng fra dette snittet. Disse var St.Olav, Fredrik II, Greåker, Askim, Malakoff og Hans Nielsen Hauge skole. To skoler, Mysen og Halden hadde en sterkere negativ karakterutvikling enn dette. Fire av skolene hadde en negativ karakterutvikling rundt -0,20; Glemmen, Kirkeparken, Wang og Noroff. Skolen som hadde lavest negativ karakterutvikling blant studieforbereidende elevene sine var Kalnes (-0,07 karakterpoeng). Avstanden mellom skolene med sterkest og svakest negativ karakterutvikling var 0,45 karakterpoeng.

Tabell 4.18 Karakterutvikling fra tiende klasse til Vg1 på de yrkesfaglige utdanningsprogrammene på de videregående skolene i Østfold

Skole	Yrkesfag		
	Snitt tiende	Snitt Vg1	Utvikling
St. Olav	3,27	3,74	0,47
Frederik II	3,37	3,81	0,44
Malakoff	3,4	3,75	0,35
Kalnes	3,67	4	0,33
Halden	3,48	3,8	0,32
Borg	3,39	3,65	0,26
Alle	3,5	3,75	0,25
Mysen	3,33	3,57	0,24
Greåker	3,34	3,55	0,21
Glemmen	3,74	3,93	0,19
Kirkeparken	3,53	3,71	0,18
Askim	3,54	3,71	0,17
Tomb	3,58	3,74	0,16

I tabell 4.18 har vi inkludert en privat videregående skole. For elevene på yrkesfag var gjennomsnittlig positiv karakterutvikling på 0,25 karakterpoeng. Fire av de 12 skolene hadde en karakterutvikling som varierte 0,06 karakterpoeng fra dette snittet. Disse var Borg, Glemmen, Greåker og Mysen. Tre skoler, Tomb, Askim og Kirkeparken, hadde en svakere positiv karakterutvikling enn dette. Tre av skolene hadde en positiv karakterutvikling på rundt 0,33; Halden, Kalnes og Malakoff. De to skolene med sterkest positiv karakterutvikling var Fredrik II (0,44) og St.Olav, (0,47 karakterpoeng). Avstanden mellom skolene med sterkest og svakest positiv karakterutvikling var 0,31 karakterpoeng.

Vi har foran (4.2.3) argumentert for at den karakterutviklingen fra tiende til Vg1 som vi har observert, ikke nødvendigvis representerer reelle endringer, men at en forklaring kan være ulike karakterregimer i funksjon. Det var negativ karakterutvikling på studieforbereende på alle de videregående skolene, og positiv karakterutvikling på yrkesfag på alle de videregående skolene. Dette støtter hypotesen om at karakterutviklingen vi måler også er et resultat av noe strukturelt; tre ulike karakterregimer i funksjon. Men når vi i tabellene 4.16 og 4.17 observerer at denne negative og positive karakterutviklingen varierer mellom skolene, gir det grunnlag for også å reise spørsmålet om de videregående skolene i Østfold bidrar i ulik grad til elevenes læring.

4.2.5 Karakterer etter første år i videregående skole etter elevenes ungdomsskole og bokommune

Vi har sett på karakterer etter første år i videregående etter elevenes ungdomsskole. Vi har skilt på om elevene gikk på yrkesfag eller studieforbereende, og vi har bare inkludert elever på ordinære Vg1. Resultatet av disse analysene er presentert i vedleggstabellene V.4.1 og V.4.2. Tabellene viser at det var svært stor variasjon i elevenes prestasjoner etter hvilken ungdomsskole de hadde gått på. Gjennomsnittskarakteren på yrkesfag varierte fra 3,39 for yrkesfagelevne som hadde gått på Askim ungdomsskole til 4,16 for yrkesfagelevne som hadde gått på Råde ungdomsskole.

Gjennomsnittskarakteren på studieforbereende etter elevenes ungdomsskole varierte fra 3,6 for studieforbereendelevne som hadde gått på Borge ungdomsskole i Fredrikstad til 4,50 for studieforbereendelevne som tidligere hadde gått Begby ungdomsskole i Fredrikstad.

Vi observerer ingen mønstre med hensyn til kommunetype når det gjelder hvordan elever fra ulike ungdomsskoler gjorde det første år i videregående. F.eks. vil man av vedleggstabellene V.4.1 og V.4.2 se at ungdomsskolene i de fire største bykommunene henholdsvis andre kommuner fordeler seg tilfeldig og ikke systematisk på en rangert liste over snittkarakter på studieforbereende og yrkesfag etter elevenes ungdomsskole.

Vi har også sett på elevenes Vg1-karakterer etter deres bokommune. For kommunene utenom de fire største byene (bortsett fra Rygge) er dette sammenfallende med skolen fra disse kommunene. Dette har vi vist i vedleggstabellene V.4.1 og V.4.2. I vedleggstabellene V.4.3 og V.4.4. viser vi gjennomsnittlige Vg1-karakterer for elevene fra de fire største bykommunene. Det var liten forskjell mellom disse.

Vi har også beregnet snitt fra Vg1 for alle elever fra de fire største bykommunene samlet og resten av kommunene samlet. Vi fant at yrkesfagelevne fra de fire største byene hadde et snitt på 3,75, mens yrkesfagelever fra de øvrige kommunene hadde et karaktersnitt fra Vg1 på 3,69. Videre fant vi at studieforbereendelevne fra de største byene var 4,16, mens elevene fra de øvrige kommunene hadde et snitt på 4,15. Disse forskjellene (ikke vist i tabell), både for studieforbereende- og yrkesfagelever er ubetydelige, og gir ikke grunnlag for å konkludere at en av disse gruppene presterer bedre første år i videregående i videregående skole enn den andre.

Etter å ha sett på karakterene fra første år i videregående etter ungdomsskole og bokommune ser vi stor variasjon både mellom bokommuner og ungdomsskoler. Fordi alle kommunene utenfor de fire største byene bare har en ungdomsskole, blir kommune- og skoleresultatene de samme for disse (bortsett fra Rygge). I disse tilfellene er det vanskelig å vite om det er variasjon mellom ungdomsskoler eller mellom kommuner. I tillegg ser vi at det var betydelig variasjon mellom ungdomsskoler innad i de store bykommunene, jf. de to Fredrikstadskolene nevnt over. På dette grunnlag mener vi at det er grunn til å fremheve forskjeller mellom ungdomsskoler mer enn mellom elevenes bokommuner.

Gitt dette er det grunn til å spørre hvorfor elever med bakgrunn fra ulike ungdomsskoler i gjennomsnitt oppnår så ulike karakterer etter første år i videregående skole. I hvor stor grad skyldes dette ulik kvalitet på undervisningen, varierende lærerkompetanse eller ulike læringskulturer på de ungdomsskolene elevene kom fra eller på de videregående skolene der elevene har gått Vg1?

4.2.6 Karakterer etter første år i videregående skole etter elevenes fravær i ungdomsskolen

I tabellene 4.19 og 4.20 viser vi gjennomsnittlig Vg1-karakter etter elevenes dags- og timefravær i ungdomsskolen.

Tabell 4.19 Gjennomsnittskarakter fra Vg1 etter elevenes dagsfravær i tiende klasse

Fraværsdager i tiende klasse	Snittkarakter	Antall
Ikke fravær	4,21	318
1-3 dager fravær	4,09	857
4-6 dager fravær	4,03	738
7-9 dager fravær	3,94	496
10-19 dager fravær	3,85	648
20 dager fravær eller mer	3,31	246
Alle	3,96	3303

Eta=0,233

Både tabell 4.19 og 4.20 viser en tydelig sammenheng mellom fravær i tiende klasse og prestasjoner første år i videregående. Jo høyere fravær i tiende klasse, jo lavere karaktersnitt første år i videregående. Dette gjelder både dags- og timefraværet. Særlig ser vi at de som hadde det aller største fraværet, 20 timer eller mer hadde et særlig lavt karaktersnitt første år i videregående.

Tabell 4.20 Gjennomsnittskarakter fra Vg1 etter elevenes timefravær i tiende klasse

Fraværstimer i tiende klasse	Snittkarakter	Antall
Ikke fravær	4,18	632
1-3 timer fravær	4,15	820
4-6 timer fravær	4,04	618
7-9 timer fravær	3,86	402
10-19 timer fravær	3,74	577
20 timer fravær eller mer	3,31	254
Alle	3,96	3303

Eta=0,274

4.3 Elever med IV og med karakteren 1

Blant elevene som gikk i videregående skole i Østfold skoleåret 2016-17 var det sju prosent, eller 246 elever som hadde IV (Ikke Vurdering) ved slutten av første år i videregående. Sju og en halv prosent eller 264 elever hadde karakteren 1 i minst et fag. Vi har sett nærmere på disse.

Tabell 4.21 Elever med IV og karakteren 1. Andel og antall.

Antall fag	IV		Karakteren 1	
	Antall	Prosent	Antall	Prosent
1 fag	153	62,2	196	74,2
2 fag	27	11,0	41	15,5
3 fag	17	6,9	19	7,2
4 fag	12	4,9	5	1,9
5 fag	14	5,7	2	,8
6 fag	7	2,8	1	,4
7 fag	1	,4		
8 fag	7	2,8		
9 fag	8	3,3		
Alle	246	100,0	264	100,0

Tabell 4.21 viser at den alt overveidende majoritet av de som hadde IV eller karakteren 1, hadde dette i ett fag, henholdsvis 62 og 74 prosent.

Vi har også sett på fordelingen av jenter og gutter blant ener- og IV-elevene. Guttene var i flertall nesten uansett antall fag med IV (ikke vist i tabell), og nesten uansett antall fag med karakteren 1. Unntakene var for de med IV i fire og ni fag, hvor det var like mange gutter og jenter og for de med karakteren 1 i tre fag hvor jentene var i en liten overvekt.

Vi fant at 202 av de 246 (82 prosent) med IV i minst et fag fordelte seg på fem utdanningsprogrammer, slik:

- 27 prosent av disse – 67 elever – gikk på ST, og av disse hadde 46 IV i et fag.
- 17 prosent – 41 elever – gikk på SS, og av disse hadde 29 IV i et fag.
- 16 prosent – 40 elever – gikk på TP, og av disse hadde 19 IV i et fag.
- 13 prosent – 32 elever – gikk på HO, og av disse hadde 13 IV i et fag.
- Ni prosent – 22 elever – gikk på BA, og av disse hadde 14 IV i et fag.

Vi fant at 197 av de 264 (74 prosent) med karakteren 1 i minst et fag fordelte seg på fem utdanningsprogrammer, slik:

- 24 prosent av disse – 63 elever – gikk på ST, og av disse hadde 42 stryk i et fag.
- 19 prosent – 50 elever – gikk på HO, og av disse hadde 35 stryk i et fag.
- 13 prosent – 35 elever – gikk på TP, og av disse hadde 27 stryk i et fag.
- Ti prosent – 27 elever – gikk på BA, og av disse hadde 24 stryk i et fag.
- Åtte prosent – 22 elever – gikk på SS, og av disse hadde 17 stryk i et fag.

Som det fremgår av tabell 3.1 gikk 40,3 prosent av elevene på ST, 5,5 prosent på SS, 6,3 prosent på TP, 12,4 prosent på HO og 4,6 prosent på BA. Dette betyr at det, gitt en jevn fordeling av IV og karakteren 1, var færre enn man kunne forvente med både IV og karakteren 1 på ST, mens det var overrepresentasjon av elever med IV og karakteren 1 på de fire øvrige utdanningsprogrammene nevnt over, med et unntak: Andelen med IV på HO var så godt som identisk med andelen HO-elever i populasjonen. Også på de utdanningsprogrammene som ikke er nevnt over var elever med IV underrepresentert sammenlignet med populasjonen, med unntak av DH hvor det var en liten overrepresentasjon. Når det gjelder elever med karakteren 1, var de overrepresentert på DH og RM, underrepresentert på ID, KD, MD og ME, og representert som i populasjonen på EL og NA.

Vi har undersøkt overlapp mellom elever med IV og med karakteren 1, og fant at 46 elever hadde både IV i minst et fag og karakteren 1 i minst et fag. Dette er lite overlapp, og viser at elever som får IV og elever som får karakteren 1 er så godt som to separate grupper.

4.3.1 Elever med Karakteren 1 eller IV om ikke har bestått

Vi har sett på sammenhengen mellom de 210 som hadde gjennomført hele det første året, men uten å ha bestått Vg1, og de 264 som hadde karakteren 1 i flere enn et fag. Vi fant overlapp mellom disse to gruppene på 201 elever. Av disse 201 hadde 151 elever karakteren 1 i bare ett fag. Det er svært interessant fordi vi her viser at tre av fire av de som ikke har bestått pga strykfag, bare har mislykkes i ett fag.

Av de 246 med IV i et eller flere fag, var det 153 som hadde IV i ett fag. Av disse var det 51 som ikke hadde bestått fordi de manglet vurdering. Disse utgjorde 1,5 prosent av utvalget.

For disse elevene med karakteren 1 eller IV i bare ett fag, er avstanden mellom Bestått og Ikke bestått svært liten. Til sammen utgjør disse 151+51 elevene 5,6 prosent av kullet vi følger.

Om man hadde klart å få noen av disse med karakteren 1 eller IV i ett fag til å få en toer i dette ene faget, ville det også vært et bidrag til å få flere til å fullføre og bestå. Det brukes mye ressurser på å øke andelen som fullfører og består og å redusere andelen som ikke består eller som slutter. Kan

hende ville en innsats ovenfor denne målgruppen, de som er ett fag unna å bestå, kunne bidra til en økning i andelen bestått uten stor ressursinnsats?

Av disse 202, som var ett fag unna bestått, gikk en av tre på studieforberedende og to av tre på yrkesfag. For yrkesfagelever er det mulig å søke dispensasjon for bestått i inntil to fellesfag og likevel få fagbrev (Forskrift til Opplæringslova, § 3-67). Noen av yrkesfagelevene som mangler karakter i ett fag kan tenkes å være elever der man planlegger å søke slik dispensasjon, og for disse vil ikke manglende bestått i ett fag være et problem. Vi antar at dette ikke dreier seg om svært mange av de 202, slik at til tross for denne muligheten vil de som bare er et fag unna bestått, være en aktuell målgruppe for tiltak for å få flere til å bestå.

Dersom alle de 202 fikk karakteren 2 i det ene faget der de har karakteren 1 eller IV, ville det øke andelen som besto Vg1 det første året, fra 81,2 til 86,8 prosent. Man kan selvsagt ikke forvente dette, men disse tallene illustrerer likevel at en målrettet innsats i forhold til disse elevene ville kunne øke andelen fullført og bestått betydelig.

4.3.2 IV, karakteren 1 og karakterer fra tiende klasse

Vi har undersøkt om det var noen sammenheng mellom karakterer fra tiende klasse og henholdsvis antall IV og antall enere fra første år i videregående. Vi fant at karaktersnittet fra tiende klasse både for de som hadde en eller flere IV, og de som hadde karakteren 1 i et eller flere fag, var 3,0, men fant ingen variasjon av betydning etter hvor mange IV eller enere elevene hadde (ikke i tabell). Vi merker oss imidlertid at dette snittet er beregnet på grunnlag av de som hadde karaktersnitt fra tiende klasse. De som ikke inngår i beregningene er de som enten var fritatt for karakterer, ikke hadde karakter i noen fag eller hadde karakter i fire eller færre fag i tiende klasse. I populasjonen gjaldt dette 141 elever (3,9 prosent). Blant de som hadde karakteren 1 i minst et fag gjaldt dette sju elever, tilsvarende 2,7 prosent av ener-elevene, altså en svak underrepresentasjon. Blant de med IV i minst et fag gjaldt dette 55 elever, tilsvarende 22,3 prosent av IV-elevene, altså en sterk overrepresentasjon. Det betyr at selv om snittet fra tiende klasse for de som hadde karakter var likt for ener-elevene og IV-elevene, var IV-elevene en svakere gruppe i og med at 22,3 prosent av dem ikke hadde karaktergrunnlag fra tiende klasse, mens dette bare gjaldt 2,7 prosent av ener-elevene.

4.3.3 IV, karakteren 1 og fravær

Vi har sett på forholdet mellom antall IV og fraværet deres første år i videregående og tiende klasse.

Tabell 4.22 Forholdet mellom IV og fravær første år i videregående og tiende klasse.

IV i antall fag	Fraværsdager første år i videregående	Fraværstimer første år i videregående	Fraværsdager tiende klasse	Fraværstimer tiende klasse
1	10	30	13	12
2	13	50	14	13
3	17	62	19	14
4	24	51	18	37
5	22	55	25	17
6	27	65	21	30
8	35	42	16	14
9	63	74	33	23
Alle	15	40	15	15
Eta	0,577	0,309	0,240	0,266

Vi viser ikke tallene for den ene eleven med IV i sju fag

Tabell 4.22 viser at de som hadde IV i minst ett fag hadde svært høyt fravær. Sammenhengen er tydeligst mellom fravær og antall IV for fraværsdager første år i videregående. Antall fraværsdager øker systematisk med antall fag der elevene hadde IV. Vi ser et nesten like tydelig mønster for fraværstimer første år i videregående. Også for fravær fra ungdomsskolen ser vi en sammenheng, om enn ikke like tydelig. Med gjeldende fraværsordning er det vi har funnet ingen overraskelse. Mye

fravær (udokumentert) skal føre til tap av karakter. Det vi ser i tabell 4.22 er som forventet, en tydelig sammenheng mellom fravær første år i videregående og IV første år i videregående.

Vi har også sett på sammenhengen mellom fravær og karakteren 1.

Tabell 4.23 Forholdet mellom IV og fravær første år i videregående og tiende klasse.

Karakteren 1 i antall fag	Fraværsdager første år i videregående	Fraværstimer første år i videregående	Fraværsdager tiende klasse	Fraværstimer tiende klasse
1	8	22	11	12
2	7	29	9	13
3	11	37	14	15
4	5	24	8	13
Alle	8	24	11	12
Eta	0,140	0,174	0,131	0,092

Vi viser ikke tallene for de tre elevene med karakteren 1 i fem eller seks fag

Tabell 4.23 viser et relativt høyt fravær for elevene med karakteren 1 i et eller flere fag. Det var imidlertid betydelig lavere enn blant IV-elevne. Sammenhengen mellom å mangle karakter i et eller flere fag og fraværet var heller ikke like tydelig som for IV-elevne. Dette ser vi med det blotte øye ved å sammenligne fraværstallene i tabell 4.22 og tabell 4.23, men også ved å sammenligne eta-verdiene i de to analysene; de viser en langt tydeligere sammenheng mellom fravær og IV enn mellom fravær og karakteren 1. Dette er rimelig. Høyt fravær skal føre til IV, mens en slik formalisert sammenheng ikke er etablert mellom fravær og karakteren 1. Vi har også vist at IV-elevne og ener-elevne i liten grad er overlappende grupper. Substansielt kan dette også forklares og forstås. Ener-elevne er til stede, forsøker, men lykkes ikke og ender opp med strykkarakter. IV-elevne møter ikke opp, av mange ulike grunner, og ender opp med IV.

4.3.4 Noen sammenhenger

Vi har sett at det er sammenheng mellom fravær og karakterer i ungdomsskolen. Elever med det høyeste fraværet har de laveste karakterene. Videre har vi sett at både høyt fravær og lave karakterer i tiende klasse henger sammen med høyt fravær, lave karakterer, lav andel fullført og bestått, høy andel ikke bestått og høy andel sluttere. Tidligere forskning (Rumberger 2011, Markussen 2016) har vist at både fravær og prestasjoner er påvirket av hvilket hjem de unge kommer fra, deres sosiale bakgrunn. Vi har ikke mål på sosial bakgrunn i våre data, men vil som nevnt få det mot slutten av prosjektperioden, og da vil vi kunne gjøre analyser for å undersøke dette.

Et sentralt poeng er uansett at vi ser at svake karakterer og høyt fravær i tiende klasse er negativt med tanke på hvordan det går i videregående skole. Denne kunnskapen reiser noen utfordringer og åpner noen muligheter, både for ungdomsskolene og for de videregående skole. Ungdomsskolene bør intensivere sin innsats for at de som er mest borte møter på skolen og for at elevene skal få et bedre kunnskapsgrunnlag med seg inn i videregående skole. Og de videregående skolene må være oppmerksomme på den store variasjonen som er i elevmassen de får inn skoleporten hver høst, og intensivere arbeidet med å utvikle og forbedre arbeidet med reell tilpasset opplæring.

4.4 Slutterne – noen tall

Som det fremgår av tabell 4.1 var det 123 elever – tilsvarende 3,4 prosent av tiendeklassekullet i Østfold våren 2016 – som aldri begynte i videregående opplæring eller som sluttet i løpet av skoleåret 2016-2017.

Vi har foran vist at det er

- Større andel sluttere blant guttene enn blant jentene
- Det er overrepresentasjon av sluttere på utdanningsprogrammene SS, TP, DH, RM og HO
- Andelen sluttere er som snittet for Østfold på utdanningsprogrammene NA, EL og ME

- Det er underrepresentasjon av sluttere på utdanningsprogrammene ID, KD, MD, ST og BA
- De som har sluttet hadde et betydelig lavere karaktersnitt fra tiende klasse enn de som har fullført og bestått og de som har gjennomført Vg1 uten å bestå, men et bedre snitt enn de som har gått Vg1 over 2 år. Dette gjelder både gutter og jenter
- Slutterne hadde et betydelig høyere fravær fra tiende klasse, både dager og timer, enn alle andre grupper. Dette gjaldt både jenter og gutter
- Slutterne gikk i langt mindre grad enn de andre gruppene på sitt førsteønske både når det gjaldt utdanningsprogram og programområde
- Når det gjelder hvilken ungdomsskole elevene hadde gått på og hvilken kommune de bodde i, er det ingen tydelige sammenhenger i data, og ingen ungdomsskoler eller kommuner/kommunetyper (storby/øvrig) peker seg ut med tydelig over-/underrepresentasjon av sluttere.

Disse funnene (med unntak av det siste) er i samsvar med funn i tidligere forskning omkring sluttere i videregående opplæring (Markussen, Frøseth, Lødding & Sandberg 2008). I tillegg til det tallene over forteller om slutterne som gruppe, inkludert de som ikke søkte, takket nei eller ikke møtte, har vi også sett litt nærmere på disse 123 ungdommene. Dette skal vi se på nedenfor, først gjennom noen kvantitative analyser av disse 123 ungdommene, deretter gjennom en analyse av muntlige intervjuer med noen av slutterne.

4.4.1 Type avbrudd og tidspunkt for slutting

De 123 ungdommer fordelte seg i fem grupper slik tabell 4.24 viser.

Majoriteten – 89 av dem – sluttet i løpet av skoleåret. De øvrige begynte aldri i videregående skole skoleåret 2016-2017. Vi har ikke gjort analyser for å undersøke eventuell variasjon mellom disse ulike avbruddsgruppene f.eks. etter kjønn og karakterer fra tiende klasse. Dette fordi noen av avbruddsgruppene er så små at det ikke vil gi mening å gjøre krysstabell- eller gjennomsnittsanalyser.

Vi har imidlertid gjort to analyser hvor vi har sammenlignet de 89 som sluttet med de 34 som ikke begynte første år i videregående (ikke i tabell). Først sammenlignet vi deres gjennomsnittlige karakterer fra tiende klasse. Slutterne hadde et snitt på 3,1 mens de som ikke begynte hadde et snitt på 3,3, men forskjellen var ikke signifikant. Deretter undersøkte vi kjønnsfordelingen i de to gruppene. Blant slutterne var det 56 prosent gutter, mens det var 50 prosent gutter blant de som ikke begynte. Denne forskjellen var heller ikke signifikant. På grunnlag av dette behandler vi disse fem gruppene slutter/ikke-startere som en gruppe samlet i analysene.

Tabell 4.24 Ulike typer avbrudd

Type avbrudd	Antall	Andel
Sluttet	89	72,4
Ikke møtt	9	7,3
Takket nei	19	15,4
Ikke søkt	3	2,4
Ikke svart på tilbud	3	2,4
Alle	123	100,0

Tabell 4.25 viser når elevene sluttet. Det var fire måneder hvor relativt mange sluttet: oktober, januar, februar og mars. I april var det få, og de to siste månedene i skoleåret var det ingen som sluttet. Det er imidlertid 12 sluttere vi ikke kjenner sluttmåned for. Vi fikk ikke informasjon om deres slutting først seint i skoleåret, noe som kan indikere at de kan ha sluttet i mai/juni. Slutting i de tre månedene etter årsskiftet kan ha å gjøre med at da er første termin over og eleven har fått terminkarakter. Noen opplever kanskje at de har fått svake karakterer eller at de kan miste karakter i fag, og bestemmer seg derfor for å slutte. Seinere enn dette var det få sluttere. Her kan det være man tenker at når man har klart seg så langt så kan det være lurt å fullføre hele skoleåret.

Tabell 4.25 Måned da elevene sluttet

Når sluttet	Antall	Prosent
Begynte ikke	34	26,8
August 2016	2	1,6
September 2016	5	4,1
Oktober 2016	15	12,2
November 2016	7	5,7
Desember 2016	9	7,3
Januar 2017	13	10,6
Februar 2017	11	8,9
Mars 2017	11	8,9
April 2017	5	4,1
Måned ukjent	12	9,8
Alle	123	100,0

4.4.2 Hvorfor sluttet elevene?

Vi har sett på begrunnelsen for hvorfor elevene har sluttet. Dette fremgår av tabell 4.26.

Tabell 4.26 Hvorfor sluttet elevene?

	Grunn	Primærforklaring	
		Antall	Prosent
Skoleinterne	Umotivert-skolelei	13	10,6
	Feilvalg	17	13,8
	Fagvansker/fikk ikke førsteønske	6	4,9
Skoleeksterne	Psykiske vansker	13	10,6
	Angst	6	4,9
	Personlige årsaker	12	9,7
	Har barn/vil jobbe/satser idrett	6	4,9
	Syk	10	8,1
Usikre	Flyttet	15	12,2
	Privat vgs / vgs i Sverige	10	8,1
	Ukjent grunn	15	12,2
	Alle	123	100,0

Informasjonen om hvorfor elevene sluttet er samlet inn både gjennom intervjuer med 49 av slutterne (se nedenfor) samt via registerdata.

Vi har sikker informasjon om begrunnelsen for hvorfor de har sluttet/ikke begynt fra 83 av disse elevene. For disse 83 kan vi skille begrunnelsene i to grupper: Skoleinterne- og skoleeksterne forklaringer. Med skoleinterne forklaringer mener vi forklaringer som kan knyttes til skolen, at det er forhold ved skolen som gjør at de ikke ønsker å være elever. Med skoleeksterne forklaringer mener vi forklaringer som handler om forhold som ligger utenfor skolen.

Av de 83 med sikker informasjon om forklaringen på sluttingen hadde til sammen 47 elever – eller 57 prosent - forklaringer som kan betegnes som skoleeksterne: De hadde psykiske vansker, angst, personlige årsaker eller omsorg for egne barn samt at de vil jobbe eller satset på idrett. De resterende 36 elevene – 43 prosent av slutterne med kjent begrunnelse – hadde skoleinterne forklaringer: De var umotiverte/skolelei, hadde valgt feil, hadde fagvansker eller hadde ikke kommet inn på førsteønske. Noen elever oppga flere begrunnelser, og åtte av elevene oppga fraværsgrensa og seks elever at de var skolelei eller manglet motivasjon som sekundærforklaring på hvorfor de sluttet.

Tabell 4.26 viser også at for 40 av slutterne har vi usikker informasjon om hvorfor de sluttet. For de 15 som har flyttet har vi ikke sikker informasjon om hva de gjør etter at de har flyttet. Det er mulig at de har flyttet og begynt på videregående skole et annet sted, men det er også mulig at de har flyttet og er

utenfor videregående skole. For de 10 elevene hvor vi oppgir privat videregående skole eller videregående skole i Sverige, har vi både denne informasjonen og informasjon om at de har sluttet. Vi har ikke data om hvordan det har gått med dem etter et evt. bytte. For 15 av slutterne fins ikke informasjon om hvorfor de har sluttet. Vi har valgt å behandle alle disse 40 elevene hvor data er usikre, som sluttere. Videre oppfølging gjennom videregående opplæring vil forhåpentligvis kunne vise hvordan det går med disse elevene.

Man kan selvsagt diskutere vår avgrensning mellom skoleinterne- og skoleeksterne forklaringer. F.eks. kan man innvende at når en elev slutter for å begynne å jobbe, kan dette forklares med at det er forhold ved skolen som gjør at eleven ikke lenger vil være der (push-faktorer), og at det ikke skyldes at det er noe utenfor som er mer attraktivt (pull-faktorer). Man kan også reise spørsmål ved om psykiske vansker, angst og personlige årsaker bare handler om forhold utenfor skolen. Det kan være at f.eks. psykiske vansker har sin forklaring i forhold ved skolen som lekse- og karakterpress eller mobbing/mistrivsel. Vi erkjenner at det skillet vi har etablert mellom skoleinterne- og skoleeksterne forklaringer ikke er uproblematisk, men har likevel valgt å foreta denne inndelingen av slutternes forklaringer.

Gitt denne inndelingen mener vi at det er et svært interessant funn at over halvparten av de som ikke begynte eller sluttet skoleåret 2016-2017, og hvor vi kjenner forklaringen på sluttingen, forklarer dette med forhold som ligger utenfor skolen. Når så stor andel av de med kjent begrunnelse for sluttingen oppgir psykiske vansker, angst og personlige vansker som forklaring er dette et signal om at en gruppe ungdommer lever i en vanskelig situasjon med hensyn til psykisk helse. Dette er også interessant når man skal utvikle og drøfte tiltak for å redusere antall ungdommer som slutter i videregående før de er ferdige. Når så stor andel av sluttingen forklares med psykisk uhelse, er et viktig spørsmål hvilke tiltak som kan motvirke at de slutter og hvilke aktører i skolesamfunnet som har kompetanse til å forholde seg til denne problematikken. Har (fag)lærerne denne kompetansen, eller bør andre aktører som miljøarbeidere, sosiallærere og helsesøstre inn i videregående skole i større grad for å arbeide for å hjelpe disse ungdommene til å fullføre videregående opplæring?

NIFU gjorde en undersøkelse av slutting i videregående skole i Akershus skoleåret 2010-2011. Dette året sluttet 599 elever tilsvarende tre prosent av elevene i Akershus. Vi hadde data om elevenes /rådgivernes forklaring på hvorfor de unge avbrøt videregående skole for 492 av de 599 slutterne. For halvparten av disse var forklaringen skoleekstern og for halvparten skoleintern, og de sentrale forklaringene var de samme som i foreliggende undersøkelse (Markussen & Seland 2012). Vi ser altså at relativt sammenfallende resultater fra disse to undersøkelsene.

4.4.3 Ukjent forklaring på avbrutt videregående opplæring

En intensjon med dette prosjektet var at Østfold fylkeskommune skulle etablere en struktur for tett oppfølging av elevene når de sluttet. Denne oppfølgingen skulle sikre at elevene ble intervjuet av oppfølgingstjenesten i forbindelse med at de sluttet. Her skulle bl.a. begrunnelsen for å slutte kartlegges (jf. 4.5 nedenfor).

Tabell 4.26 viser, som vi har vært inne på, at for 40 elever – tilsvarende hver tredje av slutterne/ikke-starterne – har vi ikke sikker informasjon om begrunnelsen for å slutte eller å ikke begynne. Det kan være gode grunner til at man ikke har fått intervjuet alle, og vi vet at noen elever og/eller foreldre har sagt nei til intervju. Det er forståelig og påvirker antall intervjuer.

Men når det for noen ikke har vært mulig å fremskaffe sikker informasjon om elevene i det hele tatt har sluttet, eller for andre at informasjon om begrunnelsen for sluttingen mangler, indikerer det at Østfold fylkeskommune ikke fullt ut har klart å realisere intensjonen om å registrere og intervju sluttere for dette prosjektet umiddelbart ved eller like etter avbruddet, og det er også grunn til å stille spørsmål ved om fylkeskommunen har nødvendig oversikt over elever som avbryter videregående opplæring.

4.5 Ungdommenes egne forklaringer på hvorfor de ikke begynte eller hvorfor de avbrøt underveis

I alt var det, som vi har vist, 123 ungdommer i Østfold som enten ikke søkte (3), ikke svart på tilbud om plass (3), takket nei til plass (19), ikke møtt til skoleåret 2016-17 (9) eller sluttet i videregående skole i løpet av skoleåret (89). Det er gjennomført intervjuer med noen av disse 123. Intervjuene ble gjennomført av ansatte i Oppfølgingstjenesten i Østfold. De hadde på forhånd deltatt på en samling hvor forsker i prosjektet hadde gitt veiledning i gjennomføringen av intervjuene.

Intensjonen var å intervju alle som sluttet, og primærmålsettingen var at ungdommene selv skulle intervjues. Det ble gjennomført intervjuer med 43 av ungdommene, i noen tilfeller sammen med foresatte. I seks tilfeller ble mor eller far intervjuet, men da med ungdommens tillatelse. For tre ungdommer ble intervjueskjema fylt ut med informasjon som også registreres i de fylkeskommunale registrene, og som vi også fikk tilgang til via registerdata. Vi har følgelig intervjudata fra 49 ungdommer. Det betyr, som allerede påpekt, at intensjonen om å intervju alle de 123 som enten ikke begynte eller som avbrøt videregående skole, ikke ble oppfylt.

Når vi vurderer svarene vi har fått i intervjuene, er det vår vurdering at dette ikke betyr en forringelse av datakvaliteten og den informasjonen vi har fått. I analysen av data opplevde vi metning, dvs. at de samme svarene begynte å dukke opp på nytt, og mot slutten av analysen, hyppigere og hyppigere. Basert på tidligere erfaring er det derfor rimelig å regne med at intervjuer med flere av de 123 som ikke var i videregående skole, sannsynligvis ikke ville gitt vesentlig ny informasjon om de fire forholdene vi ønsket å belyse. Vi kan konkludere at intervjuene har gitt gode data for bl.a. å kunne undersøke bl.a. de unges egne forklaringer på hvorfor de velger å avbryte videregående opplæring. Den informasjonen vi har mistet er forklaringen på avbruddet fra alle slutterne, slik at vi ikke kan foreta en kvantifisering av slutterforklaringer for hele sluttergruppen, men bare for 60 prosent av dem.

I intervjuene ble det stilt fire spørsmål:

1. Hvorfor skal du slutte i videregående opplæring?
2. Hva har vært gjort for å få deg til å fortsette?
3. Hva skal du gjøre etter at du har sluttet?
4. Hva skal du gjøre neste skoleår (2017-18)?

4.5.1 *Hvorfor slutter de i videregående opplæring?*

Forklaringene de unge ga varierte, og ofte var det ikke en enkel forklaring, men sammensatte forklaringer på at de valgte å slutte. De tre hovedgruppene av forklaringer som ble gitt er for det første psykiske vansker eller angst, for det andre feilvalg og for det tredje manglete motivasjon.

Psykiske vansker eller angst

Av de 49 vi intervjuet var det 13 som forklarte at de skulle slutte med at de hadde psykiske vansker, og seks begrunnet sluttingen med at de hadde angst. En ungdom fortalte at det hadde gått bra lenge, men at «det hopet seg opp i vinterferien med mentale og psykiske vansker». En annen fortalte at hun hadde hatt godt fremmøte og god innsats frem til høstferien, men etter høstferien ble utfordringene større og fraværet økte. En ungdom fortalte at han hadde store problemer med å forholde seg til plasser med mange mennesker, og at det ble umulig å være på skolen, en annen hadde gradvis utviklet angst for større folkemengder. Andre fortalte om store psykiske utfordringer, om å slite med angst og depresjon og om «nesten invalidiserende angst». En fortalte om konsentrasjonsproblemer og «kaos i hodet». Noen av disse ungdommene presiserte at de ikke hadde faglige utfordringer, men at det var de psykiske vanskene som gjorde at de avbrøt utdanningen. Forklaringene på hvorfor disse 19 ungdommene har avbrutt sin videregående opplæring, indikerer at for disse ungdommene var det snakk om reelle, til dels tunge psykiske vansker eller angst.

I tillegg til disse 19 var det 12 som forklarte sluttingen sin med personlige årsaker. Fra tidligere intervjusituasjoner vet vi at dette kan være en forklaring man tyr til når man ikke vil si at man har psykiske vansker eller angst, slik at det i realiteten kan være flere enn 19 som har sluttet pga psykiske vansker eller angst. Noen av de som oppga personlige forklaringer på skoleavbruddet fortalte om turbulente hjemmeforhold med pågående skilsmisse, forhold som hadde tatt slutt, og om foreldre som mistet kontroll fordi eleven bodde sammen med samboer.

Feilvalg

Tolv av de 49 vi intervjuet oppga feilvalg som forklaring på at de sluttet og to pekte på at de ikke hadde fått oppfylt førsteønsket sitt. Et par elever fortalte at grunnen til feilvalget var at de hadde valgt «fars yrkessti» eller «utdanningsprogram fordi familien er i bransjen, men har innsett at det ikke er dette faget jeg selv vil jobbe med». To andre fortalte at de egentlig ville søke ett bestemt utdanningsprogram, men søkte noen annet etter rådgivers anbefaling. En av disse sa at det «ble raskt klart at HO var feil valg». To elever hadde kommet inn på sitt tredje ønske. Den ene hadde «gitt utdanningsprogram et forsøk, men mistet all interesse for faget».

Manglende motivasjon

For sju av de vi intervjuet var forklaringen på at de sluttet at de manglet motivasjon eller at de var skolelei. Noen sa at de aldri hadde likt skolen eller at de hadde vært skolelei helt siden ungdomsskolen. Et eksempel er en gutt som hadde tett oppfølging og tilrettelegging på ungdomsskolen i teorifagene. I videregående fulgte han ordinære undervisning, og han falt gradvis av og mestret ikke lærestoffet. Dette var grunnen til at han mistet motivasjon og lysten til å fullføre. Tre av de sju «umotiverte» knyttet fallende motivasjon til effekten av de nye fraværsreglene: Når for høyt fravær førte til at de ville miste karakter i fag, førte dette til redusert motivasjon.

Faglige vansker, jobb og egne barn

De tolv siste vi intervjuet oppga fire ulike forklaringer på at de ikke hadde begynt eller hadde avbrutt videregående. Noen strevde med det faglige. En av dem pekte på at den nødvendige tilretteleggingen manglet, og at det faglige derfor ble for vanskelig. Noen ville heller jobbe enn å gå på videregående. En av disse sa at han var så usikker på hva han skulle velge at han heller ville jobbe mens han prøvde å finne ut hvilken retning han skulle satse på. Noen hadde også egne barn under ett år å ta seg av, og fikk ikke til å kombinere dette med skolegang.

Flere forklaringer

Vi har nå redegjort for det som har vært de unges primærforklaring på hvorfor de ikke har begynt eller hvorfor de har avbrutt videregående skole. Mange av ungdommene har imidlertid oppgitt flere grunner til at de ikke var elever i videregående skole. Sekundærforklaringen som forekom hyppigst var fravær og de nye fraværsreglene. Den forkom i kombinasjon med fem ulike primærforklaringer, bl.a. manglende motivasjon, feilvalg og psykiske vansker. Dette er forståelig. Alle disse forholdene kan bidra til at de unge gradvis trekker seg tilbake fra opplæringsarenaen, med økt fravær som konsekvens. Noen vil da oppleve fraværs grensen som en utløsende årsak til at man slutter, mens det i virkeligheten er det forholdet som har bidratt til høyt fravær som er den egentlige forklaringen. Sekundærforklaringen som forekom nest hyppigst var manglende motivasjon, og den ble så godt som alltid nevnt sammen med feilvalg. Dette er naturlig; har du valgt feil og må holde på med en utdanning du ikke er interessert i, er det ikke underlig om dette påvirker motivasjonen.

4.5.2 Hva har vært gjort for å få deg til å fortsette?

De fleste fortalte om god innsats fra skolen for at de ikke skulle slutte. Om kontaktlærere og rådgivere som har «vært veldig på», bl.a. ved å sende sms når eleven ikke kom på skolen, ved å forsøke å motivere for videre innsats og ved å informere slik at ungdommene har fått bred kjennskap til konsekvensen av valget om å slutte. Vi ble fortalt om ungdom som hadde fått tilbud om tilrettelegging fra skolen sin side, som f.eks. tilrettelagte klasser, opplæring i bedrift, ekstraundervisning, ta Vg1 over to år, ta bare programfagene eller fellesfagene, ta færre fag eller jobbe med skolearbeid hjemmefra

samt å bytte utdanningsprogram, bytte arbeidsted i YFF eller å skifte fra ordinært løp til grunnkompetanseløp. Vi hørte om at skolens elevtjeneste eller oppfølgingstjenesten hadde vært på hjemmebesøk og hatt samtaler med foresatte. Og om at det hadde vært møter mellom elev, foreldre, skole og støtteapparat, samt at helsesøster og barnevernet hadde vært koplet inn, og at elevene hadde vært fulgt opp av fastlegen.

I ett tilfelle fortalte skolen oss at de hadde gjort sitt for å forsøke å samtale med en elev og legge til rette, men at eleven ikke vil snakke med noen og motsatte seg behandling. I et annet tilfelle sa skolen at «Ungdommen er for syk til å gå på skole inneværende skoleår, så det er ikke noe skolen kan gjøre for å tilrettelegge». En elev sa at han ikke ville ha noe hjelp fordi han hadde bare lyst til å begynne å jobbe. En sa at skolen ikke hadde fått mulighet til å gjøre noe; han hadde ikke vært interessert og hadde bare kommunisert med skolen gjennom e-post.

Noen elever, seks-sju av de vi intervjuet, var kritisk til skolens innsats. En mente at kontaktlærer ikke hadde gitt nok informasjon, bl.a. om muligheten til å ta Vg1 over to år, og var også kritisk til innsatsen fra PPT og BUP. En annen mente også at skolen hadde informert for dårlig og fortalte at han hadde fått høre om muligheten for grunnkompetanseløp først på avklaringsmøtet, og da var det for seint. Noen sa at skolen hadde gjort svært lite eller ingenting. En av disse forklarte det med at hun hadde allerede bestemt seg, slik at det var ikke noe poeng med innsats fra skolens side. Dette var et poeng som gikk igjen hos en del av slutterne, at skolens tilbud om å organisere utdanningen på en alternativ måte kom når de unge hadde bestemt seg for å slutte, og da var det for seint.

Til tross for at noen var kritiske er likevel hovedinntrykket fra intervjuene at skolen og støtteapparatet i de fleste tilfeller virkelig har stilt opp og gjort en betydelig innsats for å beholde ungdommene i skolen. En ungdom presiserte at «det ikke er manglende oppfølging fra skolens eller elevtjenestens side som er årsak til at jeg avbryter».

4.5.3 Hva skal du gjøre etter at du har sluttet?

Det var tre typer aktiviteter som gikk igjen på spørsmålet om hva de skal gjøre etter at de har sluttet. Det ene var at de skal jobbe. Det andre at de skal få behandling. Og det tredje var at de ikke ønsket noen aktivitet. Noen få hadde ingen klare planer eller var usikre på hva de skulle gjøre.

For de med planer om jobb var det snakk om enten en deltidsjobb en til tre dager i uka, eller en praksisplass. Noen hadde allerede skaffet seg en jobb, mens for andre var det en plan eller et ønske. To skulle jobbe i et familiefirma, og en ungdom drev med frivillig gratis arbeid. Noen snakket om å starte i det små, prøve seg frem og så utvide antall dager i jobb. For en av disse var en hensikt med å komme ut i jobb å eksponeres for sin angst, og dette skulle skje i samarbeid med BUP. Blant de som ville ut i jobb eller praksisplass, var det noen som var eksplisitte på at de hadde behov for hjelp fra NAV eller Oppfølgingstjenesten for å lykkes.

For de som skulle i behandling var dette enten hos BUP, hos privatpraktiserende psykolog eller i ungdomspsykiatrisk institusjon. For noen få av ungdommene var det aktuelt med innleggelse i psykiatrisk institusjon.

Noen var tydelige på at akkurat nå ønsket de ikke å gjøre noe, de ønsket ingen aktivitet. For en var det i samarbeid med psykolog bestemt at det ikke skal settes i verk andre aktiviteter, som praksis eller kurs, da det kan være forstyrrende og skape uro ift ungdommens situasjon. Blant de som ikke ønsket noen aktivitet var det noen som hadde fått konkret tilbud om praksisplass, men takket nei. Blant de som ikke ønsket noen aktivitet, møtte vi også noen som brukte mye tid på dataspill.

4.5.4 Hva skal du gjøre neste skoleår (2017-18)?

Så godt som alle hadde planer om å starte opp igjen i videregående skole fra høsten 2017. Noen hadde søkt om reservasjon av skoleplass, mens andre planla å søke på nytt. Noen skulle gjøre omvalg, mens en var tydelig på at hun skulle søke samme utdanningsprogram fordi det bare var

innenfor dette feltet hun kunne tenke seg en jobb i fremtiden. Noen av de som planla å søke på nytt var bevisste på at de ville søke på en skole eller et tilbud med færre elever, tilrettelegging og tettere oppfølging av lærere og miljøarbeidere.

En ungdom hadde ikke planer om å begynne på nytt, men vil bare være hjemme fordi det føles tryggest, og et par-tre andre var tydelig på at de ikke vil gå mere på skole nå, men forsøke å få seg en jobb.

4.5.5 Oppsummert

Det var 123 ungdommer som enten ikke begynte eller som sluttet i videregående opplæring skoleåret 2016-2017 i Østfold. Vi har gjennomført intervjuer med 49 av disse.

Mange av de vi snakket med forklarte at de sluttet med at de hadde psykiske vansker eller angst, at de hadde valgt feil utdanningsprogram, eller at de manglet motivasjon. Noen pekte også på forhold som faglige vansker, at de ville jobbe, personlige årsaker eller at de måtte ta seg av egne barn.

I de aller fleste tilfellene var det tydelig at skolen hadde gjort en stor innsats for å holde på elevene. Noen få av slutterne mente at skolen ikke hadde gjort nok.

Det var tre typer aktiviteter som gikk igjen på spørsmålet om hva de skal gjøre etter at de har sluttet. Det ene var at de skal jobbe. Det andre at de skal få behandling. Og det tredje var at de ikke ønsket noen aktivitet. Noen få hadde ingen klare planer eller var usikre på hva de skulle gjøre.

Så godt som alle, med unntak av fire, av de vi intervjuet hadde planer om å begynne i videregående skole igjen skoleåret 2017-2018.

5 Overgangen til andre år i videregående

Vi har undersøkt elevenes overgang til andre år i videregående opplæring. I oktober 2017 fordelte elevene seg på ulike utdanningsprogrammer slik som vist i tabell 5.1.

Tabell 5.1 Elevenes utdanningsprogram ved starten av det andre året i videregående opplæring oktober 2017

Utdanningsprogram	Antall	Andel
Ikke i videregående	83	2,3
BA	173	4,8
DH	104	2,9
EL	215	6,0
HO	464	13,0
NA	96	2,7
RM	75	2,1
SS	242	6,8
TP	193	5,4
ID	277	7,8
KD	80	2,2
MD	79	2,2
ME	71	2,0
ST	1415	39,6
Grunnskole	3	,1
Alle	3570	100,0

Vi ser at 83 ungdommer (2,3 prosent) ikke var i videregående skole i oktober 2017. Til sammenligning var det 34 ungdommer i vårt utvalg som ikke begynte på første året i videregående skole (tabell 4.1). Dersom like mange slutter i løpet av andre som første året, er dette en indikasjon på at ved slutten av år to kan det være flere utenfor videregående opplæring enn ved slutten av år en.

Fordelingen på programområdekoder innenfor de enkelte utdanningsprogrammene var som følger (ikke i tabell) (vi minner om at forklaringen på forkortelsene fins i tabell 3.1):

BA: De 173 elevene fordelte seg på ti ulike programområdekoder. 96 av disse gikk på Byggteknikk, 20 på Anleggsteknikk og 21 på Klima-, energi og miljøteknikk. 17 elever gikk på BA Vg1.

DH: De 104 elevene fordelte seg på ni programområdekoder, hvor Frisør er det største med 34 elever. 17 elever gikk på DH Vg1.

EL: De 215 elevene fordelte seg på sju programområdekoder. 114 av disse gikk på Elenergi og 70 på Data og elektronikk. Sju elever gikk på EL Vg1.

HO: De 464 elevene fordelte seg på 14 programområdekoder. 169 av disse gikk på Helsearbeiderfag og 142 på Barne- og ungdomsarbeiderfag. 49 elever gikk på HO Vg1.

NA: De 96 elevene fordelte seg på 12 programområde-koder. 32 av disse gikk på Landbruk og gartnerinæring. Åtte elever gikk på NA Vg1.

RM: De 75 elevene fordelte seg på fem programområde-koder. 52 av disse gikk på Kokk- og servitørfag. Åtte elever gikk på RM Vg1.

SS: De 242 elevene fordelte seg på 15 programområde-koder. 72 av disse gikk på Salg, service og sikkerhet og 51 på IKT-servicefag. 44 elever gikk på SS Vg1.

TP: De 193 elevene fordelte seg på 15 programområde-koder. 57 av disse gikk på Industriteknologi og 56 på Kjøretøy. 27 elever gikk på TP Vg1.

ID: De 277 elevene fordelte seg på 3 programområde-koder. 245 av disse gikk på ID Vg2. Fem elever gikk på ID Vg1.

KD: De 80 elevene fordelte seg på 3 programområde-koder. 77 av disse gikk på KD Vg2. To elever gikk på KD Vg1.

MD: De 79 elevene fordelte seg på 4 programområde-koder. 57 av disse gikk på Musikk. En elev gikk på MD Vg1.

ME: De 71 elevene fordelte seg på 2 programområde-koder. 62 av disse gikk på ME Vg2. Ni elever gikk på ME Vg1.

ST: De 1415 elevene fordelte seg på 16 programområde-koder. 799 av disse gikk på Språk, samfunnsfag og økonomi og 524 gikk på Realfag. 44 elever gikk på ST Vg1.

Oppsummert: Til sammen gikk elevene andre året i videregående skole på 100 forskjellige programområder. Det er imidlertid stor konsentrasjon på noen områder. 2517 elever – tilsvarende sju av ti - gikk på de 15 programområdene som er nevnt i opplistingen over. 238 elever gikk i Vg1 andre året i videregående opplæring.

5.1.1 Type løp andre år i videregående skole

Vi har gruppert de ulike typene utdanningsløpene, og i tabell 5.2 ser vi de ulike hovedtypene utdanningsløp elevene gikk ved starten av det andre året i videregående opplæring.

Tabell 5.2 Utdanningsprogram elevene gikk på andre år i videregående opplæring – gruppert

Utdanningsprogram – gruppert	Antall	Prosent
Ordinært løp yrkesfag	1436	40,2
Ordinært løp studieforbereende utenom ST	536	15,0
Ordinært løp ST	1365	38,2
Studie- og yrkeskompetanse over fire år	31	0,9
Grunnkompetanse	84	2,4
Vg1 over 2 år – FOB - FKM	35	0,7
Ikke i videregående opplæring	83	2,3
Alle	3570	100,0

Fordelingen av elevene på ulike typer løp var omtrent som i år en. Det er noe færre elever i grunnkompetanseløp og i Vg1 over 2 år/FOB/FKM. Vi ser også at det var færre utenfor videregående opplæring høsten 2017 enn de som hadde sluttet i løpet av det første året. Dette betyr at det har vært noen bevegelser på kryss og tvers blant de ulike typene utdanningsløp. Dette ser vi på i avsnitt 5.2.

5.1.2 Vg1 andre år i videregående opplæring

Vi har undersøkt hvilket nivå elevene var på i det andre året i videregående opplæring. Tabell 5.3 viser at de aller fleste, 87,7 prosent, var i Vg2 på starten av det andre året i videregående opplæring. Det mest interessante i tabell 5.3 er at på dette tidspunktet var 238 elever, 6,7 prosent i Vg1.

Tabell 5.3 Nivå elevene var på ved starten av det andre året i videregående opplæring

	Antall	Andel
Ikke i videregående	83	2,3
Vg1	238	6,7
Vg2	3130	87,7
Grunnkompetanse	84	2,4
Tilrettelagt	35	1,0
Alle	3570	100,0

Vi har sett litt nærmere på disse 238 elevene. 74 prosent av dem gikk på yrkesfag høsten 2017. Vi har også sett på deres status etter skoleåret 2016-2017 (tabell 5.4).

Tabell 5.4 Status våren 2017 for elever som var i Vg1 det andre året i videregående opplæring høsten 2017

	Antall	Andel
Bestått	57	23,9
Ikke bestått, mangler grunnlag for vurdering	84	35,3
Vg1 over 2 år – FOB - FKM	32	13,4
Sluttet - ikke begynt	65	27,3
Alle	238	100,0

Tabellen viser at tre av fire av de som var i Vg1 andre året i videregående opplæring var der fordi de ikke hadde noe annet valg om de ønsket å fortsette i videregående opplæring. Vi ser at det bare var 23,9 prosent av disse 238 som hadde fullført og bestått Vg1 og slik var kvalifisert for Vg2. De øvrige hadde enten hatt en eller annen form for tilrettelegging, ikke bestått Vg1, manglet vurdering eller hadde ikke gjennomført Vg1, enten fordi de aldri begynte eller fordi de sluttet i skoleåret 2016-2017. For disse var altså ikke Vg2 en reell mulighet. De 57 som besto Vg1 våren 2017 kunne valgt å begynne på Vg2. Av disse 57 gikk 52 på et annet utdanningsprogram høsten 2017 enn de gjorde våren 2017. Det betyr at de har foretatt et reelt omvalg. Fem av de 57 har begynt på nytt på samme utdanningsprogram høsten 2017 som det de gikk på våren 2017, de har altså foretatt et gjenvalg.

5.2 Elevenes vandring fra første til andre år

Vi har sett på hvordan elevene vandret fra første til andre år. Dette fremgår av tabell 5.5.

Tabell 5.5 Elevenes vandring fra slutten av første år til starten på andre år i videregående opplæring

		Høst 2017							
		Ikke vidr	YF	ST	STF Ikke ST	YSK	Grunn komp	Vg1 på 2 år++	Alle
Vår 2017	YF	23	1291		23	1	3	1	1342
	ST	9	27	1343		1		3	1383
	STF ikke ST	1	5		498				504
	YSK		1		1	29			31
	Grunnkomp	3	40	7	1		80	1	132
	Vg1 på 2 år++	2	19	9	1			24	55
	Ikke begynt	20	11		1		1	1	34
	Sluttet	25	42	6	11			5	89
		83	1436	1365	536	31	84	35	3570

YSK: Studie- og yrkeskompetanse på fire år. STF, Ikke ST= studieforbereende (ID, MD, ME, KD)

Av tabell 5.5 kan vi lese:

- Av de 1342 elevene som gikk i et ordinært yrkesfaglørp våren 2017, var 1291 elever (96 prosent) fortsatt i et ordinært yrkesfaglig løp høsten 2017. 23 av de 1342 var ikke lenger i videregående opplæring, og 23 hadde byttet til et ordinært studieforbereende løp (ikke ST). En hadde byttet til YSK, en tok Vg1 over 2 år og tre hadde byttet til et grunnkompetanseløp.

- Av de 1383 elevene som gikk på ST våren 2017, var 1343 elever (97 prosent) fortsatt på ST høsten 2017. Ni av de 1383 var ikke lenger i videregående opplæring. 27 hadde byttet til yrkesfag, en til YSK og tre tok Vg1 over 2 år.
- Av de 504 elevene som gikk på et studieforbereende løp utenom ST våren 2017 var 498 (99 prosent) fortsatt elev på et slikt løp høsten 2017. En var ikke lenger i videregående opplæring, og fem hadde byttet til et ordinært yrkesfaglig løp.
- Av de 31 som var elev på YSK våren 2017 var 29 elever fortsatt i dette løpet høsten 2017. En hadde byttet til et ordinært yrkesfaglig løp og en til et studieforbereende løp utenom ST.
- Av de 132 som var i et grunnkompetanseløp våren 2017, var 80 unge (61 prosent) fortsatt i et slikt løp høsten 2017. Tre av disse hadde sluttet, en tok Vg1 over 2 år, 40 (30 prosent) var i et ordinært yrkesfaglig løp, en på studieforbereende utenom ST og sju var på et ordinært løp på ST.
- Av de 55 som gikk tok Vg1 over 2 år/FKM/FOB våren 2017, gikk 24 fortsatt på et slikt tilbud høsten 2017. To av disse hadde sluttet, 19 gikk i et ordinært yrkesfaglig løp, ni på ST og en på studieforbereende utenom ST
- Av de 34 ungdommene som ikke hadde begynt i videregående opplæring høsten 2016, var 20 fortsatt ikke i videregående opplæring høsten 2017. Elleve av dem hadde begynt på et ordinært yrkesfaglig løp, en på studieforbereende utenom ST, en i et grunnkompetanseløp og en tok Vg1 over 2 år.
- Av de 89 som hadde sluttet i skoleåret 2016-2017, og som altså var ute av videregående opplæring våren 2017, var fortsatt 25 utenfor videregående opplæring høsten 2017. 42 hadde begynt på et ordinært yrkesfaglig løp, 11 på et studieforbereende løp utenom ST, seks på ST og fem tok Vg1 over 2 år.

Oppsummert: Det var stor stabilitet i overgangen fra første til andre året i videregående: 3255 av de 3570 elevene – tilsvarende ni av ti elever - var i samme type videregående opplæring andre som første år. Disse er markert med grått i tabell 5.5.

5.3 Ikke i videregående opplæring ved starten av det andre året – hvem er de?

Som vi ser av flere av tabellene over, var det 83 ungdommer – 2,3 prosent av det kullet vi følger – som ikke var i videregående opplæring ved starten av det andre året etter at de gikk ut av grunnskolen. Vi har sett litt nærmere på disse 83 ungdommene.

Av disse var 43 gutter (58 prosent).

Vi har allerede vist (tabell 5.5) at over halvparten av disse – 45 ungdommer – heller ikke var i videregående opplæring ved slutten av skoleåret 2016-2017. 20 av dem fordi de aldri hadde begynt og 25 av dem fordi de hadde sluttet i skoleåret 2016-2017. Disse 45 ungdommene utgjorde 37 prosent av de som var utenfor ved slutten av det første året. Dette indikerer kanskje et behov for et større fokus på de som er utenfor før en overgang, med tanke på å bringe de tilbake til videregående. Hadde man klart å få (noen av) disse 45 ungdommene inn i videregående opplæring fra høsten 2017, ville det vært et vesentlig bidrag til redusert slutting i Østfold.

De øvrige 38 var elever som gjennomførte hele det første året, men som enten valgte å ikke fortsette det andre året, eller som sluttet tidlig det andre året.

5.3.1 Karakterer fra tiende klasse

Ved starten av det andre året har vi altså tre grupper sluttet, de som aldri hadde begynt, de som sluttet i år en, og nye sluttet år to. Vi har sammenlignet karaktersnitt fra tiende klasse for disse tre gruppene. Dette viser vi i tabell 5.6. Vi ser at karaktersnittet fra tiende klasse for de som var nye sluttet høsten 2017 ikke er særskilt lavt, og det er på nivå med de som aldri har begynt i

videregående opplæring. Lavest snitt blant disse gruppene hadde de som sluttet år 1 og som ikke fortsatte i videregående opplæring det andre året.

Tabell 5.6 Karaktersnitt fra tiende klasse for tre grupper elever utenfor videregående opplæring ved starten av det andre året i videregående opplæring

Slutterstatus	Snitt	Antall
Aldri begynt	3,48	15
Sluttet år 1	3,03	22
Ny slutter H17	3,43	34
Alle	3,32	71

Vi ser at det mangler karaktersnitt for 12 av de 83 elevene som ikke var elever ved starten av det andre året. Grunnen er at disse hadde få eller ingen karakterer eller de var fritatt for karakterer i tiende klasse. Dette betyr at selv om karaktersnittet blant de 71 av de 83 som hadde karakterer fra tiende klasse ikke var særskilt lavt, så var det noen svake elever i denne gruppen, bl.a. representert ved de 12 som var uten karakterer. Likevel fremstår ikke slutterne som en særskilt skolesvak gruppe, målt med karakterer fra tiende klasse.

23 av de 38 som var nye sluttere høsten 2017 hadde gått på yrkesfag, ti på studieforbereende og fem hadde tatt Vg1 over 2 år skoleåret 2016-2017. Av de 23 på yrkesfag hadde 14 bestått Vg1 og de hadde en snittkarakter på 3,57. Av de ti på studieforbereende hadde ni bestått Vg1 med et karaktersnitt på 3,82. Med slike karakteristika er det ikke lett å forklare hvorfor disse elevene har valgt å ikke fortsette i videregående opplæring. Av disse 14 på yrkesfag og ni på studieforbereende, var det 16 som hadde sagt nei til plassen de hadde fått tilbud om og tre hadde ikke søkt Vg2. En av de 14+9 gikk og ventet på en læreplass.

5.3.2 Fravær i tiende klasse og første år i videregående

Tabell 5.7 Fravær i tiende klasse for tre grupper utenfor videregående opplæring høsten 2018

	Dager fravær tiende klasse	Timer fravær tiende klasse
I videregående høsten 2017 (N=3448)	8,35	7,86
Aldri begynt i videregående (N=19)	34,11	36,32
Sluttet skoleåret 2016-2017 (N=25)	36,36	26,6
Ny slutter i overgangen første til andre år (N=38)	15,76	24,5
Alle	8,77	8,32
Eta	0,242	0,178

Vi ser at fraværet for de ulike sluttergruppene var betydelig høyere enn snittet for de som var i videregående opplæring høsten 2017. Høyest var det for de som aldri begynte og de som sluttet i skoleåret 2016-2017, men det var høyt også for de som er nye sluttere. Dagsfraværet for nye sluttere var dobbelt så høyt og timefraværet tre ganger så høyt som blant de som var i videregående opplæring høsten 2017.

Vi har også sett på fraværet første år i videregående for de nye slutterne (ikke i tabell). De hadde et gjennomsnittlig fravær på 8,42 dager og 23,16 timer mot 4,81 dager og 12,17 timer for de som fortsatt var i videregående opplæring høsten 2017, altså om lag dobbelt så høyt fravær, både dags- og timefravær.

Vi kan konkludere at det er sterk sammenheng mellom fravær i tiende klasse og om man er elev det andre året i videregående opplæring. Dette gjelder både dags- og timefraværet. For de som var nye sluttere ved inngangen til det andre året i videregående, var fraværet også betydelig høyere enn for de

som var elever ved starten av det andre året. Disse funnene indikerer at fravær i tiende klasse og første år i videregående er varsellamper i forhold til seinere avbrudd av videregående opplæring.

Funnene indikerer også at det er fraværet i tiende klasse som er den tydeligste varsellampen, og at dette varselet særlig gjelder slutting i første år i videregående. Det varselet som fravær første år i videregående gir i forhold til slutting i overgangen til Vg2, ser ut til å være svakere. Når vi tolker disse funnene må vi også huske at det ble innført en ny og strengere fraværsgrense i videregående skole fra og med skoleåret 2016-2017. Det betyr at det fraværet vi har målt i første året i videregående, er målt det første året de nye fraværreglene var gjeldende.

5.3.3 Hvilke utdanningsprogram sluttet ungdommene fra

Vi har undersøkt hvilke utdanningsprogram de som ikke var i videregående opplæring ved starten av det andre året gikk det første året i videregående. Vi viser ikke dette i tabell, men summerer opp:

- 20 av dem hadde, som vi har vist, aldri begynt i videregående opplæring.
- De 63 øvrige, som enten hadde sluttet i skoleåret 2016-2017 eller i overgangen til skoleåret 2017-2018, kom fra alle utdanningsprogrammer med unntak av ME og KD.
- Det var overrepresentasjon av sluttet særlig på SS, TP og BA, og underrepresentasjon særlig på ST, ID og EL. Fra de øvrige utdanningsprogrammene var andelen sluttet omtrent som i populasjonen
- Størst antall sluttet, hele 47 (75 prosent) av de 63 som var sluttet ved starten av skoleåret 2017-2018, kom fra ST, TP, SS og HO.

I kap 4.4 viste vi at det var overrepresentasjon av sluttet på SS, TP, DH, RM og HO. Når vi sammenholder det med det vi fant her, ser det ut til at det særlig er på SS og TP man bør være oppmerksom på potensielle sluttet, men også til en viss grad på DH, RM, HO og BA.

6 Hva kan gjøres?

Dette prosjektet er i en tidlig fase, vi har bare fulgt ungdommene ut av grunnskolen, gjennom det første og inn i det andre året i videregående opplæring. Likevel har det gjennom analysene kommet frem noen forhold som Østfold fylkeskommune etter vår vurdering bør vurdere å følge opp. Vi vil nedenfor peke på de funn som etter vår vurdering bør vurderes fulgt opp:

1. Vi har observert stor variasjon i kunnskapsgrunnlaget (karakterene fra tiende klasse) og fravær i tiende klasse, samt resultater etter første år i videregående – kompetanseoppnåelse og karakterer – avhengig av hvilken ungdomsskole elevene gikk på. Dette er bivariate sammenhenger, men indikerer likevel at hvilken ungdomsskole elevene har gått på, kan ha betydning for det kunnskapsgrunnlaget de har med seg ut av grunnskolen og inn i videregående og dermed hvordan de gjør i det første året i videregående. Noe av disse variasjonene kan sannsynligvis ha strukturelle eller kontekstuelle forklaringer, som f.eks. at på noen skoler har elevenes foreldre et høyere utdanningsnivå enn på andre skoler. Men det er ikke usannsynlig at det fins noen skoleinterne forklaringer, og vi mener at det er grunn til å spørre om denne variasjonen i fravær, kunnskapsgrunnlag og resultater fra første år i videregående hos elevene fra ulike ungdomsskoler kan skyldes f.eks. ulik kvalitet på undervisningen, ulikt elevsyn, varierende lærerkompetanse og/eller ulike læringskulturer.

Etter vår vurdering bør Østfold fylkeskommune vurdere å følge opp dette med sikte på et arbeid for å heve kunnskapsgrunnlaget for tiendeklasseelevene på de skolene hvor elevene i dag har lavt gjennomsnittlig karakternivå ved avslutningen av tiende klasse.

De videregående skolene i fylket bør også ha en (økt?) bevissthet om den store variasjonen i kunnskapsgrunnlag elever fra ulike ungdomsskoler har, for å ta hensyn til dette i sitt arbeid med tilpasset opplæring.

2. 3,4 prosent av elevene som gikk ut av grunnskolen i Østfold våren 2016 var ute av videregående opplæring våren 2017. Dette utgjorde 123 elever. 34 av dem begynte aldri og 89 sluttet i løpet av skoleåret 2016-2017. Vi kjenner begrunnelsen for avbruddet for 83 av disse, men mangler sikker informasjon om 40 sluttetere.

Når denne informasjonen mangler, samtidig som en sentral intensjon med dette prosjektet er å «*etablere en dypere forståelse av hva som kjennetegner (...) de som slutter (...)*», og når planen var at dette skulle skje i samarbeid med fylkeskommunen, gir det grunn til å spørre om skolene og fylkeskommunene kjenner de unges begrunnelser for å avbryte videregående opplæring.

Etter vår vurdering bør Østfold fylkeskommune sikre at det kontinuerlig samles inn sikker informasjon om elevenes begrunnelse for å avbryte videregående opplæring for samtlige sluttetere. I de tilfeller elever bytter skole, bør det skaffes informasjon om hvilken skole og hvilket

utdanningsprogram elevene fortsetter ved, samt data om resultatet av skoleåret, målt både med karakterer og kompetanseopptak.

3. Ved starten av andre året i videregående opplæring var 83 ungdommer utenfor videregående opplæring. Av disse var 45 personer utenfor videregående opplæring også ved slutten av det første året, mens 38 er nye sluttet i overgangen fra første til andre år i videregående.

Etter vår vurdering bør Østfold fylkeskommune

- samle inn informasjon om hva som er forklaringen på at de 38 ungdommene som har avbrutt i overgangen mellom første og andre år, har sluttet
- sikre at det alltid og kontinuerlig skaffes informasjon om forklaringen på hvorfor enkeltungdommer avbryter videregående opplæring
- etablere strukturer som gjør at man har et ekstra fokus på ungdom som er utenfor videregående opplæring ved slutten av et skoleår, med tanke på å få disse til å starte videregående opplæring igjen påfølgende høst

4. Der vi kjenner forklaringen på sluttingen, er begrunnelsene psykiske vansker og angst de hyppigst forekommende. Disse forklaringene ble gitt av 19 av 83 sluttet hvor forklaring er kjent. I tillegg var det 12 som oppga personlige problemer. Fra tidligere intervju situasjoner vet vi at dette kan være en forklaring man tyr til når man ikke vil si at man har psykiske vansker eller angst. Psykiske vansker og angst er en dominerende forklaring på at unge avbryter videregående.

Etter vår vurdering bør Østfold fylkeskommune foreta en vurdering av om de videregående skolene har tilstrekkelig kompetanse til å arbeide med ungdommer med psykiske vansker og angst med tanke på å beholde eller få disse tilbake til videregående opplæring, og eventuelt vurdere om nødvendig kompetanse skal tilføres skolene.

5. Vi har funnet at til sammen nesten seks prosent av kullet har karakteren 1 eller Ikke vurdering (IV) i bare ett fag. For disse er avstanden mellom Ikke bestått og Bestått svært kort, og om disse hadde fått en toer der de har karakteren 1 eller IV, ville det ha svært store positive konsekvenser for dem, særlig med tanke på å få læreplass og med tanke på seinere overgang til arbeidslivet.

Etter vår vurdering bør Østfold fylkeskommune vurdere å ta initiativ til et utviklingsarbeid som har som mål å sette i verk særlige tiltak og særskilt tilrettelagt opplæring ovenfor elever med karakteren 1 i bare ett fag eller IV i bare ett fag, med sikte på at de skal få minst karakteren 2 i det aktuelle faget.

6. Vi har vist at de som ikke får gå på det utdanningsprogrammet de har som førsteønske er skolefaglig svake sammenlignet med de som får innfridd førsteønsket, og argumentert for at de i tillegg risikerer å måtte gå på en skole de ikke ønsker, at kameratene fra ungdomsskolen ikke går der og at de får lenger reisevei. Vi ser altså en opphopning av ulemper som kan forsterke sannsynligheten for at de avbryter.

Etter vår vurdering bør Østfold fylkeskommune vurdere ordninger for de som i utgangspunktet ligger an til ikke å få innfridd førsteønsket sitt pga. svake karakterer fra tiende klasse, som gjør at de unngår denne opphopningen av ulemper som øker sannsynligheten for slutting.

Vedleggstabeller

Vedleggstabell V.1.1. Gjennomsnittskarakter tiende klasse på ungdomsskolene i Østfold våren 2016.

Elevenes ungdomsskole	Snitt	Antall
Hoppern skole - Moss	4,32	107
Aremark skole - Aremark	4,26	23
Haugeåsen ungdomsskole - Fredrikstad	4,26	127
Øreåsen skole - Rygge	4,21	130
Gudeberg barne- og ungdomsskole - Fredrikstad	4,18	93
Kråkerøy ungdomsskole - Fredrikstad	4,18	110
Vestbygda ungdomsskole - Fredrikstad	4,16	75
Halmstad skole - Rygge	4,16	69
Begby skole - Fredrikstad	4,15	65
Kvernhuset ungdomsskole - Fredrikstad	4,13	162
Gressvik ungdomsskole - Fredrikstad	4,12	123
Råde ungdomsskole - Råde	4,12	95
Risum ungdomsskole - Halden	4,11	107
Nøkkeland skole - Moss	4,08	57
Rakkestad ungdomsskole - Rakkestad	4,07	115
Hvaler ungdomsskole - Hvaler	4,05	43
Askim ungdomsskole - Askim	4,03	181
Rødsberg ungdomsskole - Halden	4,03	98
Tindlund ungdomsskole - Sarpsborg	4,02	94
Varteig barne- og ungdomsskole - Sarpsborg	4,01	60
Sandbakken barne- og ungdomsskole - Sarpsborg	3,99	86
Strupe ungdomsskole - Halden	3,99	131
Verket skole - Moss	3,96	99
Knapstad barne- og ungdomsskole - Hobøl	3,96	63
Kirkebygden barne- og ungdomsskole - Våler	3,95	56
Bytårnet skole - Moss	3,93	73
Grålum ungdomsskole - Sarpsborg	3,93	108
Trøgstad ungdomsskole - Trøgstad	3,92	54
Hafslund ungdomsskole - Sarpsborg	3,90	84
Marker skole - Marker	3,90	45
Kruseløkka ungdomsskole - Sarpsborg	3,89	167
Kirkelund skole - Skiptvedt	3,84	54
Borge ungdomsskole - Fredrikstad	3,84	98
Eidsberg ungdomsskole - Eidsberg	3,83	141
Cicignon skole - Fredrikstad	3,83	74
Spydeberg ungdomsskole - Spydeberg	3,81	68
Alle	4,04	3364

Ungdomsskoler med færre enn 20 elever er utelatt

Grått – skoler i byene Moss, Halden, Fredrikstad og Sarpsborg

Vedleggstabell V.1.2. Gjennomsnittskarakter tiende klasse i kommunene i Østfold.

Elevenes bostedskommune	Snitt	Antall
Aremark	4,26	23
Rygge	4,19	208
Fredrikstad	4,13	952
Rakkestad	4,10	113
Råde	4,09	96
Moss	4,09	41
Hvaler	4,07	370
Halden	4,05	334
Askim	4,04	184
Hobøl	3,96	66
Sarpsborg	3,93	617
Trøgstad	3,93	59
Marker	3,90	55
Våler	3,89	45
Skiptvedt	3,84	57
Eidsberg	3,84	142
Spydeberg	3,81	66
Alle	4,04	3428

Vedleggstabell V.1.3 Ungdomsskoler elevene på de videregående skolene kom fra**Halden vgs**

	Antall	Prosent
Rødsberg ungdomsskole – Halden	89	26,5
Strupe ungdomsskole – Halden	118	35,1
Risum ungdomsskole – Halden	88	26,2
Aremark skole – Aremark	22	6,5
Andre skoler	19	5,5
Alle	336	100,0

St.Olav videregående skole - Sarpsborg

	Antall	Prosent
Kruseløkka ungdomsskole – Sarpsborg	66	27,6
Hafslund ungdomsskole – Sarpsborg	46	19,2
Sandbakken barne- og ungdomsskole – Sarpsborg	40	16,7
Varteig barne- og ungdomsskole – Sarpsborg	23	9,6
Grålum ungdomsskole – Sarpsborg	26	10,9
Andre skoler	38	15,9
Alle	239	100,0

Borg videregående skole - Sarpsborg

	Antall	Prosent
Kruseløkka ungdomsskole – Sarpsborg	30	20,0
Hafslund ungdomsskole – Sarpsborg	33	22,0
Sandbakken barne- og ungdomsskole – Sarpsborg	31	20,7
Varteig barne- og ungdomsskole – Sarpsborg	20	13,3
Grålum ungdomsskole – Sarpsborg	14	9,3
Andre skoler	22	14,7
Alle	150	100,0

Kalnes videregående skole - Sarpsborg

	Antall	Prosent
Kruseløkka ungdomsskole – Sarpsborg	21	15,8
Grålum ungdomsskole – Sarpsborg	22	16,5
Andre skoler i Sarpsborg	27	20,3
Ungdomsskoler i Fredrikstad	39	29,3
Andre skoler	24	18,0
Alle	133	100,0

Greåker videregående skole - Sarpsborg

	Antall	Prosent
Tindlund ungdomsskole – Sarpsborg	63	20,7
Kruseløkka ungdomsskole – Sarpsborg	34	11,2
Grålum ungdomsskole – Sarpsborg	38	12,5
Haugeåsen ungdomsskole – Fredrikstad	58	19,1
Andre skoler- Fredrikstad	76	25,0
Andre skoler	35	11,5
Alle	269	100,0

Fredrik II videregående skole - Fredrikstad

	Antall	Prosent
Gressvik ungdomsskole – Fredrikstad	48	12,3
Kvernhuset ungdomsskole – Fredrikstad	71	18,2
Cicignon skole – Fredrikstad	23	5,9
Gudeberg barne- og ungdomsskole – Fredrikstad	38	9,7
Kråkerøy ungdomsskole – Fredrikstad	37	9,5
Vestbygda ungdomsskole – Fredrikstad	30	7,7
Haugeåsen ungdomsskole – Fredrikstad	20	5,1
Borge ungdomsskole – Fredrikstad	32	8,2
Begby skole – Fredrikstad	19	4,9
Råkollen skole – Fredrikstad	8	2,1
Private ungdomsskoler – Fredrikstad	17	4,4
Andre skoler	47	12,1
Alle	390	100,0

Glemmen videregående skole - Fredrikstad

	Antall	Prosent
Gressvik ungdomsskole – Fredrikstad	52	11,9
Kvernhuset ungdomsskole – Fredrikstad	57	13,0
Cicignon skole – Fredrikstad	31	7,1
Gudeberg barne- og ungdomsskole – Fredrikstad	34	7,8
Kråkerøy ungdomsskole – Fredrikstad	47	10,7
Vestbygda ungdomsskole – Fredrikstad	30	6,8
Haugeåsen ungdomsskole – Fredrikstad	29	6,6
Borge ungdomsskole – Fredrikstad	26	5,9
Begby skole – Fredrikstad	30	6,8
Private ungdomsskoler – Fredrikstad	18	4,1
Andre skoler	84	19,2
Alle	438	100,0

Kirkeparken videregående skole - Moss

	Antall	Prosent
Hoppem skole – Moss	77	24,2
Bytårnet skole – Moss	24	7,5
Nøkkeland skole – Moss	34	10,7
Verket skole – Moss	54	17,0
Private ungdomsskoler – Moss	19	6,0
Øreåsen skole – Rygge	28	8,8
Råde ungdomsskole – Råde	22	6,9
Kirkebygden barne- og ungdomsskole - Våler	33	10,4
Andre skoler	27	8,5
Alle	318	100,0

Malakoff videregående skole - Moss

	Antall	Prosent
Hoppem skole – Moss	19	6,0
Bytårnet skole – Moss	46	14,4
Nøkkeland skole – Moss	19	6,0
Verket skole – Moss	42	13,2
Private ungdomsskoler – Moss	7	2,2
Råde ungdomsskole – Råde	13	4,1
Kirkebygden barne- og ungdomsskole - Våler	20	6,3
Øreåsen skole – Rygge	99	31,0
Halmstad skole – Rygge	35	11,0
Andre skoler	19	6,0
Alle	319	100,0

Askim videregående skole - Askim

	Antall	Prosent
Askim ungdomsskole - Askim	162	47,0
Knapstad barne- og ungdomsskole – Hobøl	48	14,0
Spydeberg ungdomsskole - Spydeberg	48	13,9
Kirkelund skole – Skiptvedt	43	12,5
Eidsberg ungdomsskole – Eidsberg	13	3,8
Rakkestad ungdomsskole – Rakkestad	11	3,2
Andre skoler	20	5,8
Alle	345	100,0

Mysen videregående skole – Eidsberg

	Antall	Prosent
Eidsberg ungdomsskole - Eidsberg	119	36,0
Rakkestad ungdomsskole - Rakkestad	83	25,1
Trøgstad ungdomsskole – Trøgstad	47	14,2
Marker skole – Marker	36	10,9
Askim ungdomsskole – Askim	13	3,9
Spydeberg ungdomsskole – Spydeberg	12	3,6
Andre skoler	21	6,3
Alle	331	100,0

Vedleggstabell V.1.4 Fravær i tiende klasse etter hvilken ungdomsskole elevene på de videregående skolene kom fra

Ungdomsskole	Snitt	Antall
Sandbakken barne- og ungdomsskole - Sarpsborg	2,5	83
Rødsberg ungdomsskole - Halden	3,5	98
Halmstad skole - Rygge	3,6	64
Marker skole - Marker	3,6	39
Strupe ungdomsskole - Halden	3,7	130
Vestbygda ungdomsskole - Fredrikstad	3,8	71
Aremark skole - Aremark	4,0	22
Begby skole - Fredrikstad	4,0	58
Risum ungdomsskole - Halden	4,2	99
Varteig barne- og ungdomsskole - Sarpsborg	4,3	59
Råde ungdomsskole - Råde	4,3	73
Kirkelund skole - Skiptvedt	4,4	53
Eidsberg ungdomsskole - Eidsberg	4,6	139
Cicignon skole - Fredrikstad	4,7	75
Gressvik ungdomsskole - Fredrikstad	4,7	121
Kirkebygden barne- og ungdomsskole - Våler	5,0	55
Gudeberg barne- og ungdomsskole - Fredrikstad	5,0	86
Haugeåsen ungdomsskole - Fredrikstad	5,1	113
Askim ungdomsskole - Askim	5,1	179
Nøkkeland skole - Moss	5,1	56
Grålum ungdomsskole - Sarpsborg	5,3	107
Hafslund ungdomsskole - Sarpsborg	5,3	90
Hoppern skole - Moss	5,3	101
Knapstad barne- og ungdomsskole - Hobøl	5,4	66
Verket skole - Moss	5,5	99
Øreåsen skole - Rygge	5,7	130
Kruseløkka ungdomsskole - Sarpsborg	5,7	161
Kvernhuset ungdomsskole - Fredrikstad	5,8	146
Trøgstad ungdomsskole - Trøgstad	6,0	56
Kråkerøy ungdomsskole - Fredrikstad	6,0	89
Borge ungdomsskole - Fredrikstad	6,2	91
Rakkestad ungdomsskole - Rakkestad	6,5	115
Hvaler ungdomsskole - Hvaler	6,6	40
Bytårnet skole - Moss	6,6	73
Tindlund ungdomsskole - Sarpsborg	6,7	91
Spydeberg ungdomsskole - Spydeberg	6,7	60
Alle	5,3	3570

Ungdomsskoler med færre enn 20 elever er utelatt

Grått – skoler i byene Moss, Halden, Fredrikstad og Sarpsborg

Vedleggstabell V.4.1 Gjennomsnittskaracter fra Vg1 yrkesfag etter elevenes ungdomsskole

Ungdomsskole	Snitt	Antall
Råde ungdomsskole - Råde	4,16	31
Vestbygda ungdomsskole - Fredrikstad	4,15	27
Varteig barne- og ungdomsskole - Sarpsborg	4,14	30
Kråkerøy ungdomsskole - Fredrikstad	4,08	42
Nøkkeland skole - Moss	4,06	23
Gressvik ungdomsskole - Fredrikstad	3,97	50
Rødsberg ungdomsskole - Halden	3,95	36
Kirkebygden barne- og ungdomsskole - Våler	3,94	28
Begby skole - Fredrikstad	3,82	32
Kvernhuset ungdomsskole - Fredrikstad	3,81	61
Tindlund ungdomsskole - Sarpsborg	3,80	35
Borge ungdomsskole - Fredrikstad	3,80	44
Risum ungdomsskole - Halden	3,80	49
Rakkestad ungdomsskole - Rakkestad	3,77	46
Hafslund ungdomsskole - Sarpsborg	3,76	36
Hoppem skole - Moss	3,76	23
Strupe ungdomsskole - Halden	3,74	53
Bytårnet - Moss	3,73	20
Haugeåsen ungdomsskole - Fredrikstad	3,72	29
Eidsberg ungdomsskole - Eidsberg	3,69	65
Cicignon skole - Fredrikstad	3,67	37
Spydeberg ungdomsskole - Spydeberg	3,67	42
Marker skole - Marker	3,63	26
Kirkelund skole - Skiptvedt	3,63	28
Kruseløkka ungdomsskole - Sarpsborg	3,62	61
Halmstad skole - Rygge	3,60	28
Øreåsen skole – Rygge	3,58	40
Trøgstad ungdomsskole - Trøgstad	3,56	27
Grålum ungdomsskole - Sarpsborg	3,52	39
Sandbakken barne- og ungdomsskole - Sarpsborg	3,52	36
Verket skole - Moss	3,44	34
Gudeberg barne- og ungdomsskole - Fredrikstad	3,39	33
Askim ungdomsskole - Askim	3,39	51
Total	3,75	1299

Ungdomsskoler med færre enn 20 elever er utelatt

Grått – skoler i byene Moss, Halden, Fredrikstad og Sarpsborg

Vedleggstabell V.4.2 Gjennomsnittskarakter fra Vg1 studieforberedende etter elevenes ungdomsskole

Ungdomsskole	Snitt	Antall
Begby skole - Fredrikstad	4,50	30
Råde ungdomsskole - Råde	4,45	55
Hoppern skole - Moss	4,37	79
Kirkebygden barne- og ungdomsskole - Våler	4,37	26
Tindlund ungdomsskole - Sarpsborg	4,35	55
Nøkkeland skole - Moss	4,33	32
Sandbakken barne- og ungdomsskole - Sarpsborg	4,33	44
Øreåsen skole - Rygge	4,29	87
Hafslund ungdomsskole - Sarpsborg	4,28	39
Kvernhuset ungdomsskole - Fredrikstad	4,28	89
Hvaler ungdomsskole - Hvaler	4,26	20
Cicignon skole - Fredrikstad	4,26	35
Verket skole - Moss	4,25	62
Strupe ungdomsskole - Halden	4,24	71
Kråkerøy ungdomsskole - Fredrikstad	4,23	57
Vestbygda ungdomsskole - Fredrikstad	4,22	43
Kirkelund skole - Skiptvedt	4,20	22
Varteig barne- og ungdomsskole - Sarpsborg	4,18	23
Kruseløkka ungdomsskole - Sarpsborg	4,17	91
Gudeberg barne- og ungdomsskole - Fredrikstad	4,15	53
Halmstad skole - Rygge	4,14	39
Rakkestad ungdomsskole - Rakkestad	4,13	56
Gressvik ungdomsskole - Fredrikstad	4,12	67
Trøgstad ungdomsskole - Trøgstad	4,09	27
Bytårnet skole - Moss	4,09	44
Eidsberg ungdomsskole - Eidsberg	4,07	66
Risum ungdomsskole - Halden	4,05	51
Askim ungdomsskole - Askim	4,03	110
Haugeåsen ungdomsskole - Fredrikstad	4,02	87
Grålum ungdomsskole - Sarpsborg	4,01	65
Rødsberg ungdomsskole - Halden	3,86	53
Knapstad barne- og ungdomsskole - Hobøl	3,85	24
Spydeberg ungdomsskole - Spydeberg	3,80	23
Borge ungdomsskole - Fredrikstad	3,71	47
Alle	4,17	1810

Ungdomsskoler med færre enn 20 elever er utelatt

Grått – skoler i byene Moss, Halden, Fredrikstad og Sarpsborg

Vedleggstabell V.4.3 Gjennomsnittskarakter fra Vg1 yrkesfag etter elevenes bokommune i de fire største byene

Bokommune	Snitt	Antall
Fredrikstad	3,83	364
Halden	3,81	137
Moss	3,74	110
Sarpsborg	3,70	245
Alle fire byene	3,78	856

Vedleggstabell V.4.4 Gjennomsnittskarakter fra Vg1 studieforberevende etter elevenes bokommune i de fire største byene

Bokommune	Snitt	Antall
Moss	4,28	232
Sarpsborg	4,19	329
Fredrikstad	4,14	542
Halden	4,06	176
Alle fire byene	4,17	1279

Referanser

- Forskrift til Opplæringslova. https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2006-06-23-724/KAPITTEL_4-7#%C2%A73-67. Lest 11.12.2017
- Lødding, B. (2004). Tap og vinn med samme sinn? En evaluering av det karakterbaserte inntaket til videregående opplæring i Akershus høsten 2004. Skriftserie 24. Oslo: NIFU
- Markussen, E. (2016). Forskjell på folk! Om å avbryte videregående opplæring før tida – og konsekvensene for overgang til arbeidslivet. I Regaard, K. & J. Rogstad (red). *De frafalne. Om frafall i videregående opplæring – hvem er de, hva vil de, og hva kan gjøres?* Oslo: Gyldendal.
- Markussen, E. (2003). *Valg og bortvalg. Om valg av studieretning i og bortvalg av videregående opplæring blant 16-åringer i 2002. Første delrapport i prosjektet Bortvalg og kompetanse*. NIFU skriftserie 5/2003.
- Markussen E. & Sandberg, N. (2004). *Bortvalg og prestasjoner. Om 9798 ungdommer på Østlandet, deres vei gjennom, ut av, eller ut og inn av videregående opplæring, og om deres prestasjoner et år etter avsluttet grunnskole*. NIFU skriftserie 4/2004
- Markussen, E. & Seland, I. (2012). *Å redusere bortvalg - bare skolens ansvar? En undersøkelse av bortvalg ved de videregående skolene i Akershus fylkeskommune i skoleåret 2010-2011*. Rapport 6. Oslo: NIFU
- Markussen, E., Frøseth, M.W., Lødding, B. & Sandberg, N. (2008). *Bortvalg og kompetanse. Gjennomføring, bortvalg og kompetanseoppnåelse i videregående opplæring blant 9749 ungdommer som gikk ut av grunnskolen på Østlandet våren 2002. Hovedfunn, konklusjoner og implikasjoner fem år etter*. NIFU STEP rapport 13/2008.
- Rumberger, R. (2011). *Dropping out. Why students drop out of high school and what can be done about it*. Cambridge: Harvard University Press
- SSB (2017): <https://www.ssb.no/utdanning/statistikker/vgogjen>. Lest 11.12.2017
- Utdanningsdirektoratet (2017): <https://skoleporten.udir.no/rapportvisning/videregaaende-skole/gjennomfoering/gjennomfoering/nasjonalt?enhetsid=00&vurderingsomrade=37&underomrade=44&skoletype=1&skoletypemenuid=1&sammenstilling=1>. Lest 11.12.2017

Nordisk institutt for studier av
innovasjon, forskning og utdanning

Nordic Institute for Studies in
Innovation, Research and Education

www.nifu.no